

Circulaire over de prudentiële verwachtingen van de Nationale Bank van België inzake het governancestelsel voor de verzekerings- en herverzekeringssector

I. Introductie

a) Verband met de bestaande thematische circulaire

In deze overkoepelende governance-circulaire wordt een overzicht gegeven van alle prudentiële verwachtingen die de Bank ten aanzien van de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen heeft op het gebied van governance.

Aangezien de Solvabiliteit II-wet op een aantal gebieden belangrijke ontwikkelingen teweeg heeft gebracht, worden de volgende circulaire ingetrokken en vervangen door deze circulaire:

- de [overkoepelende Circulaire PPB-2007-6-CPB-CPA](#) over de prudentiële verwachtingen inzake deugdelijk bestuur;
- [Circulaire CBFA 2008 13](#) van 5 juni 2008 over het risicobeheer (vervangen door [Hoofdstuk 3](#) hieronder);
- [Circulaire CBFA 2009 33](#) van 19 november 2009 over de actuariële functie;
- [Circulaire PPB-2006-1-CPA](#) van 6 februari 2006 over de uitbesteding (vervangen door [Hoofdstuk 7](#) hieronder);
- [Circulaire CBFA 2009 34](#) van 26 november 2009 over een behoorlijk beloningsbeleid (vervangen door [Hoofdstuk 8](#) hieronder);
- [Circulaire CBFA 2009 26](#) van 24 juni 2009 over de verslaggeving van de effectieve leiding over de beoordeling van het interne controlesysteem (vervangen door [Hoofdstuk 14](#) hieronder).

De andere circulaire en mededelingen die hieronder zijn opgesomd, blijven echter van toepassing (onder voorbehoud van de wettelijke verwijzingen erin, die gelezen moeten worden als verwijzingen naar de Solvabiliteit II-wet en Gedelegeerde Verordening 2015/35):

- [Mededeling CBFA 2009 22](#) van 25 mei 2009 over het afwijkingsbeleid inzake auditcomités (cf. [Hoofdstuk 1](#) van deze circulaire) ¹;
- [Circulaire NBB 2013 02](#) van 17 juni 2013 over de standaarden inzake « fit & proper » (cf. [Hoofdstuk 2](#) van deze circulaire);
- [Reglement van 9 juli 2002](#) en [Circulaire PPB-2006-13-CPB-CPA](#) van 13 november 2006 over de uitoefening van externe functies (cf. [Hoofdstuk 2](#) van deze circulaire);
- [Circulaire NBB 2012 14](#) over de compliancefunctie (cf. [Hoofdstuk 5](#) van deze circulaire);
- [Reglement van 19 mei 2015](#) en [Circulaire NBB 2015 21](#) over de interne auditfunctie (cf. [Hoofdstuk 5](#) van deze circulaire);
- circulaire op informaticavlak: [Circulaire NBB 2009 17](#) van 7 april 2009 over IT-veiligheid, [Mededeling NBB 2012 11](#) van 9 oktober 2012 over cloudcomputing en [Circulaire NBB 2015 32](#) over de continuïteit op informaticavlak voor systeemrelevante instellingen;
- [Mededeling CBFA 2009 31](#) en [Circulaire CBFA 2009 32](#) van 18 november 2009 betreffende de beoordeling van gekwalificeerde aandeelhouders (cf. [Hoofdstuk 12](#) van deze circulaire); en
- [Circulaire CBFA 2010 30](#) van 21 oktober 2010 over de kwalitatieve rapportering die verstrekt moet worden via het informaticaplatform eCorporate, dat aangepast zal worden om rekening te houden met [Hoofdstuk 15](#) van deze circulaire.

---

¹ Mededeling waarvan de toepassing wordt uitgebreid tot het remuneratiecomité en het risicocomité voor wat betreft de aspecten die verband houden met de afwijking van de verplichting tot oprichting van die comités (zie punt 1.8.3. van deze circulaire).

b) Toepassingsgebied

Ratione personae

Deze circulaire is van toepassing op:

- verzekerings- en herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht, met uitzondering van kleine verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht als bedoeld in de artikelen 275 en 276² of lokale verzekeringsondernemingen als bedoeld in artikel 294 van de Solvabiliteit II-wet; en
- de bijkantoren van ondernemingen van derde landen die in België een verzekerings- of herverzekeringsactiviteit uitoefenen, met dien verstande dat voor het bijkantoor in België naar behoren rekening wordt gehouden met de afwezigheid van een rechtspersoon en met bepaalde vennootschapsorganen en -mechanismen; en
- de entiteiten die verantwoordelijk zijn³ voor een verzekerings- of herverzekeringsgroep naar Belgisch recht in de zin van artikel 339, 2° van de Solvabiliteit II-wet of van een financieel conglomeraat naar Belgisch recht in de zin van artikel 340, 2° van de Solvabiliteit II-wet. Voor meer informatie over de wettelijke regels inzake governance die van toepassing zijn op groepsniveau, wordt verwezen naar Hoofdstuk 13 van deze circulaire.

Evenredigheid

De Bank verwacht van de hierboven bedoelde ondernemingen dat zij alle vereisten die in deze circulaire zijn opgenomen, ten uitvoer leggen, rekening houdend met het feit dat het om vereisten gaat die van essentieel belang zijn voor het statuut van verzekerings- of herverzekeringsonderneming. Deze vereisten moeten in elk geval worden nageleefd en enkel de reikwijdte en intensiteit ervan kunnen variëren naargelang van de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming (evenredigheidsbeginsel - cf. artikel 42, § 2 van de Solvabiliteit II-wet).

De begrippen "aard", "omvang" en "complexiteit" van de risico's en de activiteiten dienen te worden beoordeeld door de Nationale Bank van België. De Solvabiliteit II-wet bevat echter voorbeelden van referentiedrempels voor de beoordeling van het begrip "omvang van de activiteiten". Een eerste voorbeeld hiervan zijn de drempels voor de samenstelling van het auditcomité, het risicocomité en het remuneratiecomité als bedoeld in artikel 52, § 1 van de Solvabiliteit II-wet (aantal werknemers gedurende het betrokken boekjaar van minder dan 250 personen, balanstotaal van minder dan of gelijk aan 43 miljoen euro en/of jaarlijkse netto-omzet van minder dan of gelijk aan 50 miljoen euro). Een tweede voorbeeld is de drempel van 3 miljard euro voor het balanstotaal, die vermeld wordt in artikel 56, § 3 van de Solvabiliteit II-wet, in het kader van het verzoek om toestemming om de functie van Chief Risk Officer te combineren met die van lid van het Directiecomité.

Hoewel deze circulaire in hoofdzaak vereisten bevat die door de betrokkenen moeten worden nageleefd, zijn er ook een aantal best practices in opgenomen, waarvan de Nationale Bank van België de toepassing aanbeveelt. Deze best practices zijn herkenbaar aan de vermelding « er wordt aanbevolen... » of « ... wordt als een best practice beschouwd ». Indien een verzekeringsonderneming deze best practices niet toepast, dient zij dit te rechtvaardigen in het governancememorandum en daarbij met name te vermelden welke alternatieve maatregelen zij heeft getroffen.

---

² Bepalingen die met name verwijzen naar artikel 272 van de Solvabiliteit II-wet, dat voorwaarden bevat inzake inkomsten uit premies, totale technische voorzieningen, verzekeringsactiviteiten ter dekking van aansprakelijkheids-, krediet- en borgtochtverzekeringsrisico's, en activiteiten in het buitenland.

³ En meer bepaald op verzekerings- of herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht die een deelnemende onderneming in ten minste één verzekerings- of herverzekeringsonderneming in de Europese Economische Ruimte of van een derde land zijn, op verzekerings- of herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht met als moederonderneming een gemengde holding of gemengde financiële holding in de Europese Economische Ruimte of van een derde land en op verzekeringsholdings of gemengde financiële holdings naar Belgisch recht die moederondernemingen zijn van een verzekerings- of herverzekeringsonderneming naar Belgisch recht, voor zover deze onderworpen zijn aan de wettelijke bepalingen van deze circulaire.

c) Definities

Voor de toepassing van deze circulaire wordt verstaan onder:

« de **Bank** »: de Nationale Bank van België als prudentieel toezichthouder op de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht ;

« **entiteit die verantwoordelijk is voor de groep** »: de deelnemende verzekerings- of herverzekeringsonderneming naar Belgisch recht, de verzekeringsholding of de gemengde financiële holding naar Belgisch recht die de moederonderneming is van een verzekerings- of herverzekeringsonderneming naar Belgisch recht of die beschouwd wordt als verantwoordelijk voor de governanceaspecten op groepsniveau⁴.

« **onafhankelijke controlefuncties** »: de risicobeheerfunctie, de actuariële functie, de compliancefunctie en de interneauditfunctie⁵.

« **Solvabiliteit II-wet** »: de wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen.

Onder de term "**verzekeringsondernemingen**" dient in deze circulaire te worden verstaan "**verzekerings- of herverzekeringsondernemingen**" evenals de in punt V. hierboven opgesomde ondernemingen, die onder de toepassing van deze circulaire vallen. Wanneer er geen directiecomité is, moet de term "**directiecomité**" worden opgevat als "**effectieve leiding**".

d) Tenuitvoerlegging van deze circulaire

Onverminderd artikel 652 van de Solvabiliteit II-wet, die voorziet in een termijn van 6 maanden te rekenen vanaf de inwerkingtreding van de wet om te voldoen aan de verplichting om een remuneratiecomité en een risicocomité op te richten en aan de verplichting om een risicobeheerfunctie in te stellen die voldoet aan de nieuwe regels ter zake, en gelet op met name het feit dat nagenoeg alle bepalingen van deze circulaire die gebaseerd zijn op de EIOPA-richtsnoeren over het governancestelsel, reeds van toepassing zijn sedert 1 januari 2014 (datum van inwerkingtreding van Circulaire NBB_2013_20 betreffende de vereisten inzake het governancestelsel in het kader van de maatregelen ter voorbereiding van Solvabiliteit II), verwacht de Bank dat de verzekeringsondernemingen de beginselen van deze circulaire in acht nemen vanaf de publicatie ervan.

Wat betreft het onderdeel "rapportering inzake governance", dat in Hoofdstuk 15 van deze circulaire is opgenomen, wordt de aandacht gevestigd op het feit dat de nieuwe regels die vastgesteld moeten worden voor de rapportering inzake governance, van toepassing zullen zijn op de rapporteringen die in 2017 gepubliceerd/ ingediend moeten worden voor het jaar 2016. De nieuwe versie van het governance memorandum evenals het eerste verslag over de solvabiliteit en de financiële positie (SFCR) en het eerste periodiek toezicht rapport (RSR) worden dus verwacht tegen mei 2017. Voor de rapporteringen inzake governance die in 2016 moeten worden ingediend (voor het jaar 2015), waaronder met name het governance memorandum en het verslag van de effectieve leiding over de interne controle, blijven de regels van kracht die reeds bestonden vóór de inwerkingtreding van de Solvabiliteit II-wet.

---

⁴ In de meeste gevallen is de entiteit die verantwoordelijk is voor de groepsaspecten de moederentiteit aan het hoofd van de groep. In uitzonderlijke gevallen kan aanvaard worden, voor zover de Bank hieraan haar goedkeuring heeft verleend, dat de entiteit die belast is met de naleving van de vereisten op groepsniveau, niet de moederentiteit maar een dochterentiteit is. In dat geval is het deze dochterentiteit die de governancemaatregelen op groepsniveau ten uitvoer dient te leggen (cf. Hoofdstuk 13 van deze circulaire).

⁵ Indien de onderneming er in het kader van de tenuitvoerlegging van haar governancestelsel voor kiest om nog andere functies als sleutelfuncties te beschouwen, omdat zij volgens haar van bijzonder belang zijn voor haar activiteit en organisatie, wordt aanbevolen dat zij op deze functies, voor zover zij relevant zijn, dezelfde regels toepast als deze die in deze circulaire zijn opgenomen voor de onafhankelijke controlefuncties.

II. Inhoudsopgave

1. beleidsstructuur	6
1.1. Algemene vereisten	6
1.1.1. Raad van bestuur en directiecomité	6
1.2. De raad van bestuur	7
1.3. directiecomité	9
1.4. gespecialiseerde comités binnen de raad van bestuur – algemene aspecten	12
1.5. Auditcomité	13
1.6. Risicocomité	14
1.7. Remuneratiecomité	15
1.8. Vrijstelling en afwijkingen van de verplichting tot oprichting en samenvoeging van gespecialiseerde comités	15
2. Geschiktheid van de leiders en van de verantwoordelijken voor de controlefuncties	18
2.1. "Fit & proper"-controles	18
2.2. Beschikbaarheid en externe functies	19
2.3. Leningen aan leiders en andere bijzondere verrichtingen	19
3. Risicobeheersysteem	20
3.1. Definitie	20
3.2. Rol van de raad van bestuur, het directiecomité en de risicobeheerfunctie	20
3.3. Algemene regels betreffende het risicobeheersysteem	21
3.4. Gebieden die door het risicobeheersysteem worden bestreken	22
3.5. Algemeen risicobeheerbeleid	24
3.6. Risicobeleidslijnen	25
3.7. Beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit	27
4. Organisatiestructuur en internecontrolesysteem	28
4.1. Organisatorische en operationele structuur	28
4.2. Toewijzing en scheiding van taken en verantwoordelijkheden	28
4.3. Interne controles	28
4.4. Beleidslijnen	29
4.5. Administratieve en boekhoudkundige organisatie	29
4.6. Hoofdbestuur in België	29
5. Onafhankelijke controlefuncties	30
5.1. Algemene aspecten	30
5.2. Risicobeheerfunctie	32
5.3. Actuariële functie	34
5.4. Compliancefunctie	40
5.5. Interneauditfunctie	40
6. Financieel beheer	42
6.1. Beleggingen – Het "prudent person"-beginsel	42
6.2. Kapitaalbeheer	44
6.3. Waardering van andere activa en passiva dan technische voorzieningen	45
7. Uitbestedingsbeleid	47
7.1. Algemene regels voor uitbesteding	47
7.2. Vereisten inzake gezond beheer voor gevallen van uitbesteding van niet-kritieke of niet-belangrijke functies of activiteiten	48
7.3. Vereisten inzake gezond beheer voor gevallen van uitbesteding van kritieke of belangrijke functies of activiteiten	49
7.4. Bijzondere gevallen van uitbesteding	50
7.5. Kennisgeving aan de Bank	51
8. Beloningsbeleid	52
8.1. Toepassingsgebied – Vaststelling van de « <i>Identified Staff</i> »	52
8.2. Beloningsbeleid	52
8.3. Na te leven gezonde beloningspraktijken	53

8.4. Remuneratiecomité	54
9. Integriteitsbeleid, whistleblowing en belangenconflicten	55
9.1. Integriteitsbeleid	55
9.2. Whistleblowing / klokkenluidersregeling	55
9.3. Belangenconflictenbeleid	56
10. IT-infrastructuur	57
10.1. IT-veiligheid	57
10.2. Cloudcomputing	57
11. Continuïteitsbeleid, noodplannen en herstelplannen (<i>recovery plans</i>).....	58
11.1. Continuïteitsbeleid	58
11.2. Noodplannen	58
11.3. Herstelplannen (<i>recovery plans</i>)	58
12. Geschiktheid van de aandeelhouders en vennoten	59
12.1. Prudentiële verwachtingen betreffende betekenisvolle aandeelhouders	59
12.2. Geschiktheidstoetsing	59
12.3. Charter van de familie en de vennoten	59
13. Groepsaspecten	61
13.1. Specifieke vereisten inzake de governance van een Belgische groep	61
13.2. governanceaspecten voor verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht die deel uitmaken van een buitenlandse groep	65
14. Beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel	66
14.1. Respectieve rollen van het directiecomité en van de raad van bestuur in de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel.....	66
14.2. methodologie om de doeltreffendheid van het governancestelsel te beoordelen.....	67
14.3. verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel.....	67
14.4. Samenhang tussen het verslag van het directiecomité en het verslag van de erkend commissaris	69
15. Rapportering inzake governance	70
15.1. SFCR, RSR en governance memorandum.....	70
15.2. governance memorandum, geïntegreerd rapporteringsinstrument.....	71
15.3. Bijlagen bij het governance memorandum.....	72
15.4. Groeps memorandum	74
15.5. Goedkeuring, uitgifte en herziening van het governance memorandum	74

Bijlage 1: Aanbevolen schema voor de verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel

Bijlage 2: Schema van de nieuwe versie van het governance memorandum (Solvabiliteit II)

Bijlage 3: Template voor de rapportering van cijfergegevens inzake beloning

III. Prudentiële verwachtingen inzake het governancestelsel

1. BELEIDSSTRUCTUUR

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 40 en 41 (leiders), 42, § 1, 1° (beleidsstructuur); 44 tot 53 (vennootschapsorganen en gespecialiseerde comités binnen de raad van bestuur), 56 (positie van de verantwoordelijke voor de risicobeheerfunctie), 77 tot 80 (specifieke taken van de raad van het bestuur en van het directiecomité)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 258, lid 4 (tweehoofdige leiding)
3. NBB-circulaire: [Mededeling CBFA 2009 22](#) van 25 mei 2009 over het afwijkingsbeleid inzake auditcomités (mededeling die **nog steeds van toepassing is**⁶ en aangevuld wordt met punt 1.8.3. hieronder voor wat betreft het risicocomité en het remuneratiecomité)
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 1 tot 7 en 10

De Solvabiliteit II-wet bevat een reeks bepalingen over de beleidsstructuur en de vennootschapsorganen waarover een verzekeringsonderneming moet beschikken. Deze bepalingen over de beleidsstructuur zijn aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van de wet van 9 juli 1975, met name voor wat betreft de betrokkenheid van de raad van bestuur bij het risicobeheer, de oprichting van een risicocomité binnen de raad van bestuur en de versterking van de onafhankelijke controlefunctie die belast is met het risicobeheer, waarvan de leiding moet worden toevertrouwd aan een lid van het directiecomité. Deze nieuwe bepalingen worden hieronder samengevat.

1.1. ALGEMENE VEREISTEN

1.1.1. Raad van bestuur en directiecomité

De verzekeringsonderneming beschikt over een beleidsstructuur die een doeltreffend en voorzichtig beleid garandeert, rekening houdend met de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming. Als basisregel geldt dat op het hoogste niveau een duidelijk onderscheid moet worden gemaakt tussen, enerzijds, de effectieve leiding van de verzekeringsonderneming en, anderzijds, het toezicht op die leiding (artikel 42, § 1, 1° van de Solvabiliteit II-wet). Zo moet er op het hoogste niveau een bevoegdheidsverdeling zijn tussen:

- de raad van bestuur, die (i) de algemene ondernemingsstrategie bepaalt evenals het risicobeleid en (ii) toezicht uitoefent op de activiteiten;
- het directiecomité, dat verantwoordelijk is voor de concrete leiding over de activiteiten van de verzekeringsonderneming, de tenuitvoerlegging van het risicobeheersysteem en de invoering van een organisatie- en operationele structuur.

De algemene strategie en het risicobeleid en het toezicht op de activiteiten zijn toevertrouwd aan de raad van bestuur in het geheel.

De leiding over de activiteiten van de onderneming wordt toevertrouwd aan het directiecomité. Onverminderd de vertegenwoordigingsbevoegdheden van de onderneming, worden alle belangrijke besluiten over de bedrijfsvoering door ten minste twee personen genomen, en dit vooraleer die besluiten ten uitvoer worden gelegd.

---

⁶ Er zij evenwel opgemerkt dat punt 1 van deze mededeling, getiteld "Afwijking op de samenstelling van een auditcomité", overbodig is geworden aangezien de Solvabiliteit II-wet bepaalt dat het auditcomité, het risicocomité en het remuneratiecomité uitsluitend moeten zijn samengesteld uit niet-uitvoerende bestuurders.

1.1.2. Interactie tussen de raad van bestuur en het directiecomité

De raad van bestuur en het directiecomité van de verzekeringsonderneming werken op passende wijze samen, zowel onderling als met alle comités die door hen zijn opgericht (met inbegrip van het auditcomité, het risicocomité en het remuneratiecomité), evenals met de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties van de onderneming. De raad van bestuur kan toegang aan de hogere kaderleden hebben.

1.1.3. Documentatie van de genomen besluiten en huishoudelijk reglement

De besluiten die op het niveau van de raad van bestuur en het directiecomité worden genomen, worden door de onderneming naar behoren gedocumenteerd. Uit deze documentatie moet blijken hoe de informatie die uit het risicobeheersysteem voortkomt, in de besluitvorming is meegenomen. De bestuursorganen (raad van bestuur, met inbegrip van de gespecialiseerde comités, directiecomité) stellen ook een huishoudelijk reglement vast.

1.1.4. Interne evaluatie van het governancestelsel

De raad van bestuur en het directiecomité van de verzekeringsonderneming bepalen de reikwijdte en de frequentie van de interne evaluaties van het governancestelsel, en houden daarbij rekening met de aard, de omvang en de complexiteit van de activiteiten van de onderneming, zowel op individueel niveau als op groepsniveau, alsook met de structuur van de groep.

De onderneming ziet erop toe dat de reikwijdte, de resultaten en de conclusies van de evaluatie naar behoren worden gedocumenteerd en aan de raad van bestuur en het directiecomité worden meegedeeld. De onderneming beschikt over passende terugkoppelingsprocedures om te garanderen dat er vervolgmaatregelen worden genomen en vastgelegd.

1.1.5. Opleiding

Conform hetgeen ook vermeld is in Circulaire NBB_2013_02 over de standaarden inzake « fit & proper » van de Bank, neemt de onderneming passende maatregelen om de kennis van de leden van de beleidsorganen door middel van opleidingsprogramma's te verbeteren of op peil te houden.

1.2. DE RAAD VAN BESTUUR

1.2.1. Samenstelling

a) Meerderheid van niet-uitvoerende bestuurders

De raad van bestuur is samengesteld uit niet-uitvoerende bestuurders en uitvoerende bestuurders. Voor de uitvoering van de toezichts- en controletaken vormen de niet-uitvoerende leden van de raad van bestuur, d.w.z. deze die geen deel uitmaken van het directiecomité, de meerderheid in de raad van bestuur, en zijn de voorzitter van de raad van bestuur en die van het directiecomité twee verschillende personen. Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet moeten de (uitvoerende of niet-uitvoerende) leden van de raad van bestuur natuurlijke personen zijn (verbod om een rechtspersoon als bestuurder aan te duiden).

b) Onafhankelijke bestuurders in de zin van artikel 526ter W.Venn.

De verzekeringsondernemingen die verplicht zijn een auditcomité, een risicocomité en een remuneratiecomité op te richten (cf. de kwantitatieve drempels in punt 1.8.1. hieronder) beschikken over minstens één bestuurder die de in artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen bedoelde onafhankelijkheidscriteria naleeft.

Het aantal onafhankelijke bestuurders hangt af van de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming. De Bank is in dit verband van oordeel dat minstens twee onafhankelijke bestuurders in de zin van artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen gerechtvaardigd zijn in geval van verzekeringsondernemingen met een balanstotaal van 3 miljard euro.

In verzekeringsondernemingen die niet verplicht zijn over een onafhankelijke bestuurder in de zin van artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen te beschikken, is het aangewezen er toch een te benoemen, aangezien diens aanwezigheid ervoor zorgt dat alle stakeholders van de onderneming op passende wijze vertegenwoordigd zijn en aangezien de aanwezigheid van onafhankelijke bestuurders doorgaans leidt tot een versterking van de technische deskundigheid, met name voor het risicobeheer.

c) Selectie van de bestuurders

Naast een beleid inzake deskundigheid en professionele betrouwbaarheid (cf. Hoofdstuk 2 hieronder), legt de onderneming een beleid vast voor de samenstelling van haar bestuursorganen (raad van bestuur en directiecomité) en voor de selectie van de bestuurders en de leden van het directiecomité, waarbij zij niet alleen rekening houdt met de « fit & proper »-aspecten, maar eveneens met bijvoorbeeld het aantal bestuurders, hun leeftijd, hun geslacht, de cumulatie van mandaten, de duurtijd en rotatie van de mandaten, de regeling inzake belangenconflicten, enz.

De onderneming legt ook een procedure vast voor de voordracht tot benoeming, de hernieuwing, het ontslag en de afzetting van de bestuurders.

1.2.2. Taken

De raad van bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor de verzekeringsonderneming. Het gaat meer bepaald om de volgende twee functies.

a) Bepalen van de algemene ondernemingsstrategie en het risicobeleid

Overeenkomstig artikel 44 van de Solvabiliteit II-wet bepaalt de raad van bestuur « (i) de strategie en de doelstellingen van de onderneming en (ii) het risicobeleid, met inbegrip van de algemene risicotolerantielimieten ».

Wat de strategie betreft, verwacht de Bank dat de raad van bestuur ten minste de doelstellingen van de onderneming bepaalt (met name wat betreft het commercieel beleid), de hoofdlijnen van haar organisatiestructuur (die in verhouding moet staan tot de beoogde doelstellingen) en dat hij de voornaamste beleidslijnen en rapporteringen van de onderneming valideert⁷.

Wat het risicobeleid betreft moet de raad van bestuur met name:

- i. de risicobereidheid en de algemene risicotolerantielimieten van de onderneming bepalen voor al haar activiteiten;
- ii. het algemeen risicobeheerbeleid van de onderneming goedkeuren (zie verder voor de inhoud van dat beleid);
- iii. de voornaamste beleidslijnen inzake risicobeheer goedkeuren, waaronder het beleid inzake het beheer van het verzekeringstechnisch risico en reserveringsrisico, het beleid inzake het beheer van het operationele risico, het beleid inzake het beheer van activa en passiva, het beleid inzake het beheer van het beleggingsrisico, het beleid inzake het beheer van het liquiditeitsrisico, het beleid inzake het kapitaalbeheer, enz.; en
- iv. op de eerste lijn staan voor strategische beslissingen op risicogebied en nauw betrokken zijn bij het doorlopende toezicht op de ontwikkeling van het risicoprofiel van de onderneming (hiervoor is vereist dat de raad van bestuur, in voorkomend geval via het auditcomité en het risicocomité, te allen tijde over relevante en volledige informatie beschikt over de risico's die de onderneming loopt).

---

⁷ Met name de beleidslijnen inzake governance, sensu strictu, die in deze circulaire zijn opgesomd (*fit & proper*, beloning, uitbesteding, integriteit, whistleblowing, belangenconflicten, continuïteit) en de voornaamste prudentiële rapporteringen (zoals het SFCR, het RSR, de jaarlijkse kwantitatieve rapportering en het governancememorandum).

b) Toezichtsfunctie op de activiteiten

Het toezicht op de activiteiten en de regelmatige beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel van de verzekeringsonderneming vormen de andere belangrijke pijler van de verantwoordelijkheden van de raad van bestuur. Het toezicht moet betrekking hebben op alle activiteitsdomeinen van de verzekeringsonderneming en in het bijzonder slaan op het directiecomité (toezicht op de besluiten van het directiecomité) en op de naleving van het risicobeleid.

Dit toezicht op de werking van de onderneming kan met name worden uitgeoefend via (i) de rapportering door de onafhankelijke controlefuncties, (ii) de effectieve gebruikmaking van de onderzoeksbevoegdheden waarover de leden van de raad van bestuur beschikken, (iii) de rapportering door het directiecomité over de ontwikkeling van de activiteiten van de onderneming en (iv) de toegang tot de notulen van het directiecomité.

Bovendien bepaalt de Solvabiliteit II-wet (artikel 77) dat de raad van bestuur op zijn minst:

- i. minstens eenmaal per jaar de doeltreffendheid moet beoordelen van het governancestelsel en erop toe moet zien dat het directiecomité de nodige maatregelen neemt om eventuele tekortkomingen aan te pakken;
- ii. periodiek en minstens eenmaal per jaar moet nagaan of de vier onafhankelijke controlefuncties van de onderneming correct worden uitgeoefend. Behalve op de beoordeling die hij kan uitvoeren op grond van zijn regelmatige contacten en van de informatie die hem door deze vier functies wordt verstrekt, baseert de raad van bestuur zich met name op het periodiek verslag van het directiecomité. Hij ziet er eveneens op toe dat het directiecomité de nodige maatregelen neemt om eventuele tekortkomingen te verhelpen;
- iii. moet bepalen welke maatregelen moeten worden getroffen naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen van de interne audit en ervoor moet zorgen dat deze maatregelen worden uitgevoerd;
- iv. de algemene beginselen van het beloningsbeleid regelmatig en minstens eenmaal per jaar moet beoordelen en verantwoordelijk is voor het toezicht op de tenuitvoerlegging ervan;
- v. de eindverantwoordelijkheid moet dragen voor een reeks aspecten in verband met de rapportering en de openbaarmaking van informatie (met name de goedkeuring van een beleid dat waarborgt dat de informatie die aan de Bank wordt meegedeeld, altijd adequaat is, de goedkeuring en de actualisering van het verslag over de solvabiliteit en de financiële positie, van het periodiek toezicht rapport en van het governance memorandum); en
- vi. de verantwoordelijkheid moet dragen voor de integriteit van de boekhoud- en financiële verslaggevingssystemen, met inbegrip van de regelingen voor de operationele en financiële controle, de werking van de interne controle minstens eenmaal per jaar moet controleren en erover moet waken dat deze controle een redelijke mate van zekerheid verschaft over de betrouwbaarheid van het verslaggevingsproces.

1.3. DIRECTIECOMITÉ

Iedere verzekeringsonderneming dient ongeacht haar rechtsvorm een directiecomité op te richten (behoudens afwijking, zie verder). Een directiecomité bevordert de effectiviteit van het vier-ogen-toezicht en de collegialiteit in de besluitvorming over de bedrijfsvoering. Bovendien wordt met de oprichting van een directiecomité vermeden dat de door een effectieve leiding genomen beslissingen die de grenzen van het dagelijks bestuur overschrijden, niet tegenwerpbaar zijn aan derden.

1.3.1. Samenstelling

De leden van het directiecomité moeten natuurlijke personen zijn. De omvang van het directiecomité moet steeds aangepast zijn aan de complexiteit van de onderneming.

Minstens drie leden van het directiecomité moeten bestuurders zijn, om de band met de raad van bestuur te verzekeren. Volgens de memorie van toelichting bij de Solvabiliteit II-wet moeten de

Chief Executive Officer (CEO – Voorzitter van het directiecomité, persoon belast met het dagelijks bestuur) en de Chief Risk Officer (CRO) noodzakelijkerwijs bestuurders zijn en raadt de Bank aan dat de Chief Finance Officer (CFO) het derde lid van het directiecomité - bestuurder is.

Indien de onderneming de toestemming heeft verkregen van de Bank om een persoon van niveau « N-1 » aan te duiden als verantwoordelijke voor de risicofunctie (cf. de voorwaarden van punt 1.3.3. hieronder), mag het directiecomité uit slechts twee bestuurders bestaan.

Wat betreft de vereisten inzake betrouwbaarheid en deskundigheid, beroepsverboden, de uitoefening van externe functies, de beschikbaarheid of overeenkomsten voor leiders, gelden voor de leden van het directiecomité die geen bestuurder zijn, dezelfde bepalingen als voor bestuurders.

De onderneming legt een procedure vast voor de voordracht tot benoeming, de hernieuwing, het ontslag en de afzetting van de leden van het directiecomité.

1.3.2. Collegialiteit en taakverdeling tussen de leden van het directiecomité

De leden van het directiecomité (bestuurders en niet-bestuurders) zijn loyaal ten aanzien van de getroffen beslissingen. Deze worden genotuleerd. De collegialiteit verhindert niet dat de leden specifieke maar niet exclusieve - bevoegdheidsgebieden krijgen toebedeeld.

Deze interne taakverdeling tussen de leden van het directiecomité moet evenwichtig zijn en het mogelijk maken om de belangenconflicten die voortvloeien uit de verschillende activiteitsdomeinen van de onderneming, passend te beheren. Een voorbeeld van een taak die a priori tot belangenconflicten kan leiden, is het tegelijkertijd verantwoordelijk zijn voor commerciële activiteiten/businessactiviteiten/activiteiten inzake beleggingsbeheer (taken die risico's kunnen opleveren) en voor onafhankelijke controlefuncties. Bovendien moet bij de verdeling van de taken tussen de leden van het directiecomité rekening worden gehouden met de bepaling van de Solvabiliteit II-wet die inhoudt dat het hoofd van de risicobeheerfunctie een lid is van het directiecomité die naast deze verantwoordelijkheid geen andere functies heeft en dat de enige andere functies die onder de verantwoordelijkheid van deze Chief Risk Officer mogen vallen, mits de Bank daarvoor haar toestemming heeft verleend, de actuariële functie en de compliancefunctie zijn (zie verder).

De taakverdeling tussen de leden van het directiecomité en elke daarin aangebrachte wijziging worden ter kennis gebracht van de Bank. Wat de geschiktheidstoetsing van de leden van het directiecomité betreft, kan de Bank, indien er zich een incident voordoet, bij haar individuele beoordeling rekening houden met persoonlijke tekortkomingen in hoofde van de leiders.

1.3.3. Aanwezigheid van de Chief Risk Officer in het directiecomité

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat het hoofd van de risicobeheerfunctie een lid is van het directiecomité, waarvan de risicobeheerfunctie de enige specifieke functie is waarvoor hij individueel verantwoordelijk is.

Hoewel als principe geldt dat de risicobeheerfunctie de enige functie is waarvoor de Chief Risk Officer, die lid is van het directiecomité, verantwoordelijk is, laat de Solvabiliteit II-wet toe dat de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de compliancefunctie, die de tweede verdedigingslinie van de verzekeringsonderneming vormen, onder de verantwoordelijkheid vallen van de Chief Risk Officer, die lid is van het directiecomité van de verzekeringsonderneming, voor zover die drie functies (i) los van elkaar worden uitgeoefend en (ii) dat dit geen belangenconflicten doet rijzen⁸. Voor verzekeringsondernemingen met een balanstotaal van minder dan 3 miljard euro wordt de voornoemde cumulatie van functies ambtshalve toegestaan. Ondernemingen met een balanstotaal van meer dan 3 miljard euro moeten om die toestemming te verkrijgen, een schriftelijke formele aanvraag indienen waarbij zij hun motieven voor die aanvraag uiteenzetten en elementen verschaffen om aan te tonen dat deze cumulatie geen problemen doet rijzen met betrekking tot belangenconflicten en beschikbaarheid.

⁸ In geval van cumul, zal – tenzij uitbesteding – de screening « Fit & Proper » van de Bank zich op niveau van de verantwoordelijk van de compliance functie (« N-1 ») als hoogste operationele verantwoordelijk van de compliance functie, op niveau van de verantwoordelijk van de actuariële functie (« N-1 ») als hoogste operationele verantwoordelijk van de actuariële functie en, voor de functie beheer van risico, op niveau van de Chief Risk Officer lid van de DC (« N »).

Op grond van de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming, of nog, rekening houdend met een passende organisatie van de functie op het niveau van de betrokken groep, kan de Bank toestaan dat de risicobeheerfunctie door een hoger kaderlid (« N-1 ») wordt vervuld, mits de uitoefening van deze onafhankelijke controlefunctie in hoofde van deze persoon geen belangenconflict doet ontstaan, gelet op de andere functies die hij elders zou uitoefenen. Om een dergelijke afwijking te verkrijgen, dient de verzekeringsonderneming bij de Bank een schriftelijke formele aanvraag in, waarin zij gedetailleerd uiteenzet waarom zij die afwijking wenst te verkrijgen en op welke wijze de voornoemde criteria worden nageleefd.

1.3.4. Taken van het directiecomité

De volgende taken vallen onder de verantwoordelijkheid van het directiecomité (niet-uitputtende lijst):

- a) Tenuitvoerlegging van de door de raad van bestuur vastgelegde strategie en leiding van het bedrijf:
  - (i) ten uitvoer leggen van de door de raad van bestuur vastgelegde strategie en goedgekeurde beleidslijnen door er concreet gestalte aan te geven in processen en procedures,
  - (ii) instaan voor de leiding van het bedrijf overeenkomstig de vastgestelde strategische doelstellingen en met inachtneming van de door de raad van bestuur vastgelegde risicotolerantielimieten;
  - (iii) toezicht houden op het lijnmanagement (« CD-1 ») en op de naleving van de toegewezen bevoegdheden en verantwoordelijkheden;
  - (iv) voorstellen doen en advies verstrekken aan de raad van bestuur voor de uitstippeling van het algemeen beleid en de strategie van de onderneming;
- b) Tenuitvoerlegging van het risicobeheersysteem:
  - (v) vertalen in processen en procedures van het door de raad van bestuur vastgelegde kader voor risicobereidheid en algemeen beleid inzake risicobeheer;
  - (vi) de nodige maatregelen ten uitvoer leggen om de risico's te beheersen;
  - (vii) zich er op grond van de verslagen van de onafhankelijke controlefuncties van vergewissen dat alle relevante risico's waaraan de onderneming is blootgesteld (financiële risico's, verzekeringsrisico's, operationele en andere risico's) op passende wijze geïdentificeerd, gemeten, beheerd, gecontroleerd en gemeld worden;
  - (viii) toezicht houden op de ontwikkeling van het risicoprofiel van de onderneming en het risicobeheersysteem controleren;
- c) Invoering, opvolging en beoordeling van de organisatie- en operationele structuur:
  - (ix) een organisatie- en operationele structuur opzetten om de strategische doelstellingen te ondersteunen en de eenvormigheid te verzekeren met het door de raad van bestuur vastgelegde kader voor risicobereidheid, met name door de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van elk segment van de onderneming te bepalen en door de rapporteringsprocedures en -lijnen te preciseren;
  - (x) passende internecontrolemechanismen opzetten op alle niveaus van de onderneming en de passendheid van die mechanismen beoordelen,
  - (xi) het nodige kader voor de organisatie en de goede werking van de onafhankelijke controlefuncties ten uitvoer leggen, en op grond van de werkzaamheden van die controlefuncties de doelmatigheid en doeltreffendheid beoordelen van de door de onderneming vastgelegde regelingen inzake risicobeheer, interne controle en governance;
  - (xii) de door de raad van bestuur vastgelegde organisatorische beleidslijnen ten uitvoer leggen (uitbestedingsbeleid, integriteitsbeleid, enz.),
  - (xiii) toezien op de correcte tenuitvoerlegging van het beloningsbeleid;

- (xiv) een systeem van interne rapportering opzetten dat een redelijke mate van zekerheid verschaft over de betrouwbaarheid van de financiële informatie en de prudentiële rapportering;

d) Rapportering aan de raad van bestuur en aan de Bank

- (xv) aan de raad van bestuur en/of in voorkomend geval aan een van zijn subcomités, de relevante informatie en gegevens meedelen om hen in staat te stellen de activiteiten van de onderneming te monitoren;
- (xvi) aan de Bank de prudentiële rapporteringen verstrekken en minstens eenmaal per jaar verklaren dat (i) de informatie die haar wordt bezorgd overeenkomstig de artikelen 312 tot 316 [van de Solvabiliteit II- wet] volledig is, (ii) de situatie van de onderneming correct weergeeft, rekening houdend met haar risicoprofiel, en (iii) dat zij is opgesteld volgens de wettelijke voorschriften en de instructies van de Bank (artikel 80, § 5 van de Solvabiliteit II-wet); en
- (xvii) minstens eenmaal per jaar aan de raad van bestuur, de erkend commissaris en de Bank een verslag bezorgen over de doeltreffendheid van het governancestelsel (cf. hoofdstuk 14 van deze circulaire).

1.3.5. Afwijking van de verplichting tot oprichting van een directiecomité / effectieve leiding

Op grond van de omvang en het risicoprofiel van de verzekeringsonderneming kan de Bank toestaan dat een verzekeringsonderneming afwijkt van de verplichting om een directiecomité op te richten. Verzekeringsondernemingen die een dergelijke afwijking aanvragen, dienen deze aanvraag met redenen te omkleeden en aan te tonen dat een model van « effectieve leiding » passend is gelet op de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan hun bedrijfsmodel en aan hun activiteiten.

Het bestuursmodel van de onderneming doorstaat in ieder geval de toets van de volgende algemene kwalitatieve vereisten inzake deugdelijk bestuur:

- (i) er is een passende scheiding tussen de functies die leiding geven aan de activiteiten van de onderneming en deze die er toezicht op houden;
- (ii) de bestuursfunctie wordt toevertrouwd aan minstens twee personen die, onverminderd een adequate taakverdeling, in college optreden;
- (iii) de eventuele delegatie van bevoegdheden in verband met de effectieve leiding is juridisch duidelijk omkaderd (bv. in de statuten);
- (iv) er bestaat een gestructureerde dialoog tussen de functies die het algemeen beleid bepalen, deze die leiding geven aan de activiteiten van de onderneming, en deze die er toezicht op houden.

1.4. GESPECIALISEERDE COMITÉS BINNEN DE RAAD VAN BESTUUR – ALGEMENE ASPECTEN

Teneinde de doeltreffendheid van het toezicht op en de controle van de werkzaamheden, de werking en het risicoprofiel van de onderneming door de raad van bestuur te versterken, voorziet de Solvabiliteit II-wet in de oprichting van drie gespecialiseerde comités binnen de raad van bestuur:

- een auditcomité;
- een risicocomité, en
- een remuneratiecomité.

Die comités zijn belast met het voorbereiden van de beslissingen van de raad van bestuur in hun respectieve domeinen, zonder dat dit afbreuk doet aan de bevoegdheden van deze laatste.

Er kunnen andere comités worden opgericht door de raad van bestuur. De oprichting van een benoemingscomité, dat tot taak heeft het niveau van kennis, betrokkenheid, beschikbaarheid en onafhankelijkheid van geest van de bestuurders te beoordelen, en de behoeften evenals het gezochte profiel voor de toekomstige bestuurders te bepalen, wordt als een best practice beschouwd.

1.4.1. Samenstelling van de gespecialiseerde comités – algemene regels

Alleen de niet-uitvoerende leden van de raad van bestuur mogen deel uitmaken van die comités, die de controlefunctie van de raad van bestuur versterken.

In elk van deze drie comités moet een onafhankelijk bestuurder in de zin van artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen aanwezig zijn. De leden zijn collectief deskundig op het vlak van de specifieke taken van het comité en hebben in de uitoefening van hun opdracht de vereiste objectiviteit en onafhankelijkheid ten aanzien van het directiecomité.

Bovendien voorziet de Solvabiliteit II-wet in specifieke vereisten voor het auditcomité en het risicocomité (zie verder).

1.4.2. Werking van de gespecialiseerde comités

De raad van bestuur legt voor elk comité een intern reglement vast, waarin de rol (taken), de samenstelling en de werking gedetailleerd worden vastgelegd (met inbegrip van de notulering).

De Bank beveelt de verzekeringsondernemingen aan erop toe te zien dat de voorzitters van het auditcomité en het risicocomité geen voorzitter zijn van de raad van bestuur.

1.5. AUDITCOMITÉ

[Deze afdeling over het auditcomité zal binnenkort moeten worden herzien op grond van Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en van de gecoördineerde versie van Richtlijn 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006, laatstelijk gewijzigd bij Richtlijn 2014/56/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen (artikel 39).]

1.5.1. Taken

In het kader van de toezichtsfunctie van de raad van bestuur neemt het auditcomité een voorname plaats in. Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet (artikel 49), zijn de taken van het auditcomité minstens de volgende:

- i. monitoring van het financiële verslaggevingsproces;
- ii. monitoring van de doeltreffendheid van de interne controle- en risicobeheersystemen van de verzekeringsonderneming⁹;
- iii. monitoring van de interne audit en van de desbetreffende activiteiten;
- iv. monitoring van de wettelijke controle van de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening, met inbegrip van de opvolging van de vragen en aanbevelingen geformuleerd door de erkend commissaris;
- v. beoordeling en monitoring van de onafhankelijkheid van de erkend commissaris, waarbij inzonderheid wordt gelet op de verlening van bijkomende diensten aan de verzekeringsonderneming of aan een persoon waarmee zij een nauwe band heeft.

---

⁹ Wat betreft de verhouding tussen de taak van het auditcomité om de doeltreffendheid van het risicobeheersysteem te beoordelen en de taken van het risicocomité, dient opgemerkt te worden dat deze twee comités vanuit een verschillende invalshoek werken en uitgaan van verschillende rapporteringen: (i) het auditcomité beoordeelt de passendheid van de interne controleprocessen en -procedures, met name op grond van de verslagen van de interne auditfunctie en ziet er in dit verband op toe dat de interne controlemaatregelen bijdragen tot een doeltreffend risicobeheer, terwijl (ii) het risicocomité verantwoordelijk is voor de beoordeling van de door de onderneming gehanteerde risicostrategie, de passendheid van het proces voor de opvolging van de risico's, de kwaliteit van de door de risicobeheerfunctie verstrekte rapporteringen (enz.). De taken van het auditcomité en het risicocomité die betrekking hebben op de beoordeling van het risicobeheersysteem, vullen elkaar dus aan: het risicocomité beoordeelt de risicostrategie van de onderneming en de goede werking van de risicobeheerfunctie, terwijl het auditcomité de doeltreffendheid beoordeelt van de interne controlesystemen (beoordeling van de passendheid van de bestaande regelingen), als onderdeel van het begrip "risicobeheersysteem".

1.5.2. Specifiek competentieprofiel

Naast de bovenvermelde algemene regels bepaalt de Solvabiliteit II-wet dat de leden van het auditcomité over een collectieve deskundigheid dienen te beschikken op het vlak van de activiteiten van de onderneming alsook van boekhouding en audit. Bovendien moet minstens één lid van het auditcomité over deskundigheid op het gebied van boekhouding en/of audit beschikken.

1.6. RISICOCOMITÉ

1.6.1. Taken

Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet dient het risicocomité advies te verstrekken aan de raad van bestuur over alle aspecten die verband houden met de huidige en toekomstige risicostrategie en risicotolerantie en de raad van bestuur bijstaan in de uitoefening van het toezicht op de uitvoering van die strategie door het directiecomité. Meer bepaald houden de taken van het risicocomité minstens het volgende in:

- a) Wat de risicostrategie betreft:
  - i. zijn mening geven aan de raad van bestuur over:
    - de toereikendheid van de organisatie van de beschikbare middelen en bevoegdheden voor de identificatie, meting, beheer en melding van de belangrijkste risico's waaraan de onderneming is blootgesteld;
    - de passendheid van de procedure voor de opvolging van de risico's op grond van de uitdagingen voor de onderneming in haar verschillende metiers en in het bijzonder de scheiding tussen de uitvoerende en controlefuncties;
  - ii. advies verstrekken aan de raad van bestuur over alle aspecten die verband houden met de huidige en toekomstige risicostrategie en risicotolerantie. Het comité staat de raad bij wanneer die toezicht houdt op de uitvoering van deze strategie door het directiecomité of in voorkomend geval de effectieve leiding;
  - iii. erop toezien dat de strategische beslissingen van de raad van bestuur inzake het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen, het vormen van technische voorzieningen, het bepalen van de overdrachten uit hoofde van herverzekering, beleggingsbeleid, beheer van activa en passiva en liquiditeitsbeheer, rekening houden met de risico's die de onderneming loopt, gelet op haar bedrijfsmodel en haar strategie met betrekking tot risico's, met name reputatierisico's, die kunnen voortvloeien uit de types van producten die aan de cliënten worden aangeboden;
  - iv. de aard, omvang, vorm en frequentie bepalen van de informatie die aan het comité moet worden overgemaakt over de risico's;
  - v. samenwerken met het remuneratiecomité om er met name op toe te zien dat het totale uitgetrokken bedrag voor variabele beloningen en de prestatiedoelstellingen die in het remuneratiebeleid zijn opgenomen, verenigbaar zijn met het risicoprofiel van de onderneming;
- b) Wat de werking van de risicobeheerfunctie betreft:
  - i. de procedures onderzoeken waarop de onderneming zich baseert, overeenkomstig de door de raad van bestuur vastgelegde strategie, om in de dekking te voorzien van de risico's die verband houden met haar vermogen, haar verrichtingen, en haar aansprakelijkheid als gevolg van aangepaste verzekeringspolissen;
  - ii. alle nodige informatie opvragen (minstens het jaarverslag) bij de risicobeheerfunctie en zich op de hoogte stellen van het actieplan en van de opvolging van dit plan door die risicobeheerfunctie;
  - iii. de Chief Risk Officer horen, advies verstrekken aan de raad van bestuur over de organisatie van de risicobeheerfunctie en zich op de hoogte stellen van zijn werkprogramma; de raad in voorkomend geval verzoeken specifieke taken op te leggen aan de risicobeheerfunctie.

Zo moeten de werkzaamheden van het risicocomité met betrekking tot de risicostrategie en de goede werking van de risicobeheerfunctie en de werkzaamheden van het auditcomité met

betrekking tot de interne controle¹⁰, de raad van bestuur in staat stellen een oordeel te vormen over de doeltreffendheid van het door het directiecomité opgezette risicobeheersysteem.

1.6.2. Specifiek competentieprofiel

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat de leden van het risicocomité individueel de nodige kennis, deskundigheid, ervaring en vaardigheden dienen te bezitten om de risicostrategie en de risicotolerantie van de onderneming te begrijpen en te bevatten. Deze vereiste leidt niet tot de uitsluiting van bepaalde opleidingen of achtergronden maar betekent dat de leden over de nodige professionele of academische bagage moeten beschikken om de onderwerpen die door het genoemde comité worden behandeld, met een kritische geest te kunnen benaderen.

1.7. REMUNERATIECOMITÉ

1.7.1. Taken

Het remuneratiecomité verstrekt advies aan de raad van bestuur opdat de door het beloningsbeleid gecreëerde stimulansen niet van aard zijn om aan te sporen tot het nemen van buitensporige risico's binnen de onderneming of tot gedragingen die andere belangen nastreven dan het belang van de onderneming en haar deelgenoten (stakeholders). Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet heeft het remuneratiecomité de volgende taken:

- i. advies uitbrengen over het beloningsbeleid van de onderneming;
- ii. voorbereiden van beslissingen over beloning, met name beslissingen die gevolgen hebben voor de risico's en het risicobeheer van de onderneming en waarover de raad van bestuur zich moet uitspreken; en
- iii. rechtstreeks toezicht uitoefenen op de beloning van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties.

1.7.2. Specifiek competentieprofiel

Naast de bovenvermelde algemene regels bepaalt de Solvabiliteit II-wet dat het remuneratiecomité zodanig moet zijn samengesteld dat het in staat is zich een competent en onafhankelijk oordeel te vormen over het beloningsbeleid en het toezicht daarop. Indien er geen remuneratiecomité werd ingesteld, (omdat de onderneming daar niet toe verplicht is of omdat zij in aanmerking komt voor een afwijking) neemt de raad van bestuur de taken op zich die anders zouden zijn toegewezen aan het remuneratiecomité en voorkomt hij dat daarbij belangenconflicten optreden.

1.8. VRIJSTELLING EN AFWIJKINGEN VAN DE VERPLICHTING TOT OPRICHTING EN SAMENVOEGING VAN GESPECIALISEERDE COMITÉS

1.8.1. Vrijstelling van de verplichting tot oprichting van een auditcomité, een risicocomité en een remuneratiecomité voor verzekeringsondernemingen op basis van hun omvang

De oprichting van een auditcomité, een risicocomité en een remuneratiecomité is niet verplicht in verzekeringsondernemingen die op geconsolideerde basis voldoen aan ten minste twee van de volgende drie criteria: gemiddeld aantal werknemers gedurende het betrokken boekjaar van minder dan 250 personen, balanstotaal van minder dan of gelijk aan 43 miljoen euro en jaarlijkse netto-omzet (verdiende premies onder aftrek van herverzekering) van minder dan of gelijk aan 50 miljoen euro.

Bij afwezigheid van gespecialiseerde comités wordt de raad van bestuur in zijn geheel belast met het uitoefenen van de aan die comités toegewezen functies. Hieruit vloeit voort dat de in de Solvabiliteit II-wet vastgelegde normen voor elk van de betrokken comités in dat geval van toepassing zijn op de raad van bestuur, los van de interne structuur die door dit orgaan wordt opgezet.

---

¹⁰ Wat de verhouding betreft tussen de taken van het risicocomité en het auditcomité die betrekking hebben op de beoordeling van de doeltreffendheid van het risicobeheersysteem, wordt verwezen naar de voetnoot in punt 1.5.1. hierboven.

1.8.2. Afwijking van de verplichting om een remuneratiecomité op te richten

De Bank kan aan verzekeringsondernemingen die niet voldoen aan de voorwaarden om de bovenvermelde afwijking te verkrijgen, een afwijking verlenen van de verplichting om een remuneratiecomité op te richten, voor zover die ondernemingen uitvoerig aantonen dat zij intern zo georganiseerd zijn dat de raad van bestuur en het directiecomité voldoende ondersteund worden bij hun respectieve taken inzake beloningsbeleid. In hun (aan de Bank te richten) afwijkingsaanvraag tonen deze ondernemingen aan dat hun interne organisatie van die aard is dat de raad van bestuur en het directiecomité voldoende ondersteund worden in beloningsaangelegenheden.

1.8.3. Afwijking van de verplichting om één of meer subcomités op te richten in een groepscontext

Rekening houdend met de groepscontext kan de Bank een afwijking toekennen van de verplichting tot oprichting van een of meer van de drie comités die de wet oplegt aan de verzekeringsondernemingen die niet voldoen aan de voornoemde voorwaarden om de in punt 1 hierboven bedoelde vrijstelling te verkrijgen. De verzekeringsonderneming moet de dochteronderneming of de kleindochteronderneming van een van de volgende ondernemingen zijn:

- een gemengde financiële holding,
- een gemengde verzekeringsholding:
- een verzekeringsholding:
- een financiële holding,
- een andere verzekerings- of herverzekeringsonderneming,
- een kredietinstelling,
- een beleggingsonderneming,
- een beheerder van een alternatieve instelling voor collectieve belegging (AICB),
- een beheervennootschap van instellingen voor collectieve belegging.

In dat geval dienen er binnen de betrokken groep of subgroep één of meer comités te zijn opgericht die bevoegd zijn voor de verzekeringsonderneming en voldoen aan de vereisten van de Solvabiliteit II-wet.

Het afwijkingsbeleid dat omschreven wordt in [Mededeling CBFA 2009 22](#), die betrekking heeft op auditcomités, zal mutatis mutandis worden toegepast voor de oprichting van de andere comités, met dien verstande dat daarbij rekening dient te worden gehouden met de specifieke opdrachten van elk comité.¹¹ Zo wordt verwacht van de ondernemingen die in aanmerking wensen te komen voor deze afwijking van de verplichting tot oprichting van een risicocomité en/of remuneratiecomité, dat zij bij de Bank een formele aanvraag indienen. Wat het auditcomité betreft, kunnen de ondernemingen die op grond van [Mededeling CBFA 2009 22](#) een afwijking hebben verkregen van de verplichting tot oprichting van een auditcomité, gebruik blijven maken van deze afwijking, voor zover er zich geen elementen hebben aangediend die nieuw zijn ten opzichte van de situatie ten tijde van de indiening van de aanvraag. De ondernemingen die een afwijking hadden verkregen met betrekking tot de samenstelling van het auditcomité, moeten daarentegen de nodige maatregelen nemen om de Solvabiliteit II-wet na te komen.

1.8.4. Samenvoeging van het auditcomité en het risicocomité

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat de verzekeringsondernemingen mogen bepalen dat slechts één comité de taken uitvoert van het auditcomité en het risicocomité, voor zover de samenstelling van dit auditcomité en risicocomité voldoet aan de wettelijke voorwaarden voor elk van beide comités, namelijk:

- minstens één lid is een onafhankelijk bestuurder in de zin van artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen;

---

¹¹ Er zij evenwel opgemerkt, zoals reeds vermeld op pagina 9 van deze circulaire, dat Afdeling 1 van deze mededeling, die betrekking heeft op een afwijking inzake de samenstelling van een auditcomité, niet langer van toepassing is, aangezien de Solvabiliteit II-wet bepaalt dat het auditcomité, het risicocomité en het remuneratiecomité uitsluitend moeten zijn samengesteld uit niet-uitvoerende bestuurders.

- minstens één bestuurder beschikt over individuele deskundigheid op het gebied van boekhouding en/of audit;
- alle leden bezitten individueel de nodige kennis, deskundigheid, ervaring en vaardigheden om de risicostrategie en de risicotolerantie van de verzekeringsonderneming te begrijpen en te bevatten;
- het comité beschikt over een collectieve deskundigheid op het vlak van de activiteiten van de onderneming alsook van boekhouding en audit.

In het kader van de tenuitvoerlegging van de Solvabiliteit II-wet wordt aldus verwacht van de ondernemingen die van deze mogelijkheid gebruik wensen te maken, dat zij de Bank informeren over de naleving van de voornoemde voorwaarden en over de praktische modaliteiten inzake de werking van dit auditcomité en risicocomité (frequentie van de vergaderingen, planning van de werkzaamheden, enz.).

2. GESCHIKTHEID VAN DE LEIDERS EN VAN DE VERANTWOORDELIJEN VOOR DE CONTROLEFUNCTIES

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 40, 41, 81 tot 83 (*fit & proper* en externe functies/onverenigbaarheden) en 93 en 94 (verrichtingen die beperkt of verboden zijn en betalingen die nietig kunnen worden verklaard)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 258, lid 1, c) (collectieve vaardigheden) en d) (individuele vaardigheden), en 273 (F&P-vereisten)
3. NBB-circulaires: [Circulaire NBB 2013_02](#) van 17 juni 2013 over de standaarden inzake « fit & proper » (circulaire die **nog steeds van toepassing is** en aangevuld wordt met punt 2.1. hieronder) en het Reglement van 9 juli 2002 en [Circulaire PPB-2006-13-CPB-CPA](#) van 13 november 2006 betreffende externe functies (**nog steeds van toepassing**)
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 11 tot 14

Overeenkomstig de Solvabiliteit-II wet dienen de bestuurders, de leden van het directiecomité en de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties van verzekeringsondernemingen permanent te beschikken over de voor hun functie vereiste deskundigheid en professionele betrouwbaarheid. Ze dienen ook de nodige tijd te besteden aan de uitoefening van hun functie in de onderneming en, als ze externe functies uitoefenen, belangenconflicten te vermijden. De wet voorziet eveneens in specifieke regels inzake leningen en verzekeringsovereenkomsten voor leiders en een aantal andere bijzondere verrichtingen.

2.1. "FIT & PROPER"-CONTROLES

De geschiktheidsbeoordeling (*suitability assessment*) van de bestuurders, de leden van het directiecomité en de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties wordt doorgaans omschreven als de beoordeling van hun zogenaamde "fit & proper"-karakter. In [Circulaire NBB 2013_02](#) wordt uitgelegd hoe de Bank de wettelijke "fit & proper"-bepalingen invult en hoe ze te werk zal gaan bij "fit & proper"-beoordelingen. Zowel de inhoudelijke als de procesmatige aspecten van de beoordelingen (voorafgaande kennisgeving aan de Bank en beslissing van de Bank) komen daarbij aan bod. Aangezien de Solvabiliteit II-wet en Verordening 2015/35 dit domein niet aanzienlijk hebben gewijzigd, blijft de voornoemde circulaire NBB_2013_02 van toepassing en wordt deze aangevuld met hetgeen volgt (de voornaamste nieuwe elementen zijn (i) preciseringen betreffende de collectieve vaardigheden binnen de raad van bestuur, (ii) de inhoud van het "fit & proper"-beleid, waaronder de verplichte beschrijving van de gevallen waarin het « fit & proper »-karakter van een persoon herbeoordeeld moet worden en (iii) de *screening*, bij uitbesteding van een onafhankelijke controlefunctie, van de persoon die belast is met de follow-up van die uitbesteding).

2.1.1. Specifieke vereisten inzake collectieve deskundigheid ("fit")

De verzekeringsonderneming zorgt ervoor dat de leden van de raad van bestuur en het directiecomité en de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties voldoende deskundig zijn, en dat daarbij rekening wordt gehouden met de respectieve taken die aan individuele personen zijn toebedeeld, om passende diversiteit in kwalificaties, kennis en relevante ervaring te waarborgen, zodat de onderneming professioneel wordt bestuurd en er op professionele wijze toezicht op wordt gehouden.

De raad van bestuur van een verzekeringsonderneming beschikt in zijn geheel genomen over passende kwalificaties, ervaring en kennis met betrekking tot ten minste:

- a) verzekerings- en financiële markten;
- b) de ondernemingsstrategie en het bedrijfsmodel;
- c) het governancestelsel;
- d) financiële en actuariële analyses;
- e) het regelgevend kader en de regelgevende vereisten.

2.1.2. Vereisten inzake professionele betrouwbaarheid ("proper")

Voor het "proper"-karakter van een persoon houdt de verzekeringsonderneming rekening met de duur van de in artikel 41 van de Solvabiliteit II-wet bedoelde beroepsverboden.

2.1.3. Beleid en procedures inzake deskundigheid en professionele betrouwbaarheid

Met betrekking tot de vereisten inzake deskundigheid en professionele betrouwbaarheid hanteert de verzekeringsonderneming een beleid dat ten minste het volgende omvat:

- a) een beschrijving van de procedure voor het vaststellen van de functies waarvoor een kennisgeving aan de Bank is vereist en van de procedure voor kennisgeving aan de Bank;
- b) een beschrijving van de procedures voor het beoordelen van de deskundigheid en professionele betrouwbaarheid van de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, en van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties, zowel bij hun selectie als doorlopend tijdens het dienstverband;
- c) een beschrijving van de voorzienbare situaties die aanleiding geven tot een herbeoordeling van de deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten; en
- d) een beschrijving van de procedure voor de beoordeling van de vaardigheden, kennis, deskundigheid en persoonlijke integriteit van de overige relevante personeelsleden die niet onderworpen zijn aan de wettelijke beoordelingsvereisten van de Bank, zowel bij de beoordeling van hun profiel voor een specifieke functie als doorlopend tijdens het dienstverband.

2.1.4. Uitbesteding van een onafhankelijke controlefunctie: screening van de verantwoordelijke voor het toezicht op de uitbestede functie

Bij uitbesteding van een controlefunctie (zowel binnen als buiten de groep) moeten de regels van hoofdstuk 7 van deze circulaire worden nageleefd. Zoals vermeld in punt 7.3.3. stelt de verzekeringsonderneming intern een persoon aan die verantwoordelijk zal zijn voor de uitbestede controlefunctie en ziet zij erop toe dat die persoon over de vereiste professionele betrouwbaarheid beschikt en voldoende kennis van en ervaring met de uitbestede functie heeft om de prestaties en resultaten van de dienstverlener op de proef te kunnen stellen. De aanwijzing van die persoon wordt ter kennis gebracht van de Bank en deze persoon wordt onderworpen aan de bij de Solvabiliteit II-wet opgelegde "fit & proper"-screening van de Bank.

2.2. BESCHIKBAARHEID EN EXTERNE FUNCTIES

De bestuurders, de leden van het directiecomité en de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties van de verzekeringsondernemingen dienen de nodige tijd te besteden aan de uitoefening van hun functies in de onderneming en, als ze externe functies uitoefenen, belangenconflicten te vermijden en rekening te houden met een aantal onverenigbaarheden. Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet (artikel 83) voert de onderneming interne regels voor de externe functies in, en ziet ze toe op de naleving ervan. Het Reglement van 9 juli 2002 en [Circulaire PPB-2006-13-CPB-CPA](#) geven een gedetailleerde toelichting bij de na te leven regels voor externe functies en wijst ook op de door de wet vastgelegde onverenigbaarheden voor de niet-uitvoerende bestuurders en de leden van het directiecomité. Dat reglement en die circulaire zijn nog steeds van toepassing.

2.3. LENINGEN AAN LEIDERS EN ANDERE BIJZONDERE VERRICHTINGEN

De Solvabiliteit II-wet voorziet ook in specifieke regels met betrekking tot leningen/verzekeringsovereenkomsten voor leiders, een aantal andere bijzondere verrichtingen die beperkt of verboden zijn en betalingen die nietig kunnen worden verklaard.

De lijst van leningen, kredieten en borgstellingen die op geconsolideerde basis voor een bepaalde persoon, onderneming of instelling meer dan 100.000 euro bedragen, dient samen met de nieuwe versie van het governance memorandum te worden meegedeeld aan de Bank (cf. Hoofdstuk 15 van deze circulaire).

3. RISICOBEBEERSYSTEEM

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: art. 42, § 1, 3° (interne verslaggeving over de risico's) en 11° (vaststelling van een verslechtering van de financiële omstandigheden), art. 56 (de risicobeheerfunctie), art. 84 tot 90 (risicobeheersysteem) en art. 91 (ORSA)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: art. 259, 260 en 261
3. NBB-circulaire: [Circulaire NBB 2016 20](#) betreffende de richtsnoeren voor de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit (ORSA)
[NB : [Circulaire CBFA 2008 13](#) van 5 juni 2008 over het risicobeheer wordt **ingetrokken** en vervangen door dit hoofdstuk]
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 17 tot 26

De Solvabiliteit II-wet en Gedelegeerde Verordening 2015/35 vereisen dat de verzekeringsondernemingen een doeltreffend risicobeheersysteem uitwerken.

3.1. DEFINITIE

Overeenkomstig de Gedelegeerde Verordening omvat een risicobeheersysteem het volgende:

- (a) een welomschreven risicobeheerstrategie die in overeenstemming is met de algemene bedrijfsstrategie van de onderneming. De doelstellingen en grondbeginselen van die strategie, de goedgekeurde risicotolerantielimiets en de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen alle activiteiten van de onderneming zijn schriftelijk vastgelegd;
- (b) een welomschreven procedure voor het besluitvormingsproces;
- (c) schriftelijk vastgelegde beleidslijnen die de materiële risico's waaraan de onderneming is blootgesteld, effectief omschrijven en indelen per categorie, en die voor elke risicocategorie de goedgekeurde risicotolerantielimiets vermelden. Deze beleidslijnen implementeren de risicostrategie van de onderneming, voorzien in controlemechanismen en houden rekening met de aard, de reikwijdte en perioden van de bedrijfsactiviteiten, evenals met de daaraan verbonden risico's;
- (d) rapporteringsprocedures en -processen die garanderen dat de informatie over de materiële risico's waaraan de onderneming is blootgesteld en de doeltreffendheid van het risicobeheersysteem, actief worden gecontroleerd en geanalyseerd, en dat passende wijzigingen in het systeem worden aangebracht indien zulks noodzakelijk is.

Het doel van dit systeem bestaat erin de risico's waaraan de verzekeringsondernemingen zijn of kunnen worden blootgesteld, te identificeren, te beoordelen, te beheren en te monitoren.

De verzekeringsondernemingen moeten ook procedures invoeren om een verslechtering van hun financiële omstandigheden vast te stellen en om de Bank onmiddellijk in kennis te stellen wanneer zo'n verslechtering zich voordoet.

3.2. ROL VAN DE RAAD VAN BESTUUR, HET DIRECTIECOMITÉ EN DE RISICOBEBEERFUNCTIE

3.2.1. Specifieke rol van de raad van bestuur in het risicobeheersysteem

De raad van bestuur van de verzekeringsonderneming draagt de eindverantwoordelijkheid voor de doeltreffendheid van het risicobeheersysteem, voor het vaststellen van de risicobereidheid en de algemene risicotolerantielimiets van de onderneming en voor het goedkeuren van de voornaamste strategieën en beleidslijnen voor risicobeheer.

3.2.2. Rol van het directiecomité

Het directiecomité is verantwoordelijk voor de implementatie van het risicobeheersysteem. In overeenstemming met de Gedelegeerde Verordening houden het directiecomité en de

verantwoordelijken voor de controlefuncties bij hun besluitvormingsproces rekening met de informatie die in het kader van het risicobeheersysteem is gerapporteerd.

3.2.3. Rol van de risicobeheerfunctie

Er wordt verwezen naar punt 5.2. hieronder.

3.3. ALGEMENE REGELS BETREFFENDE HET RISICOBEBEERSYSTEEM

3.3.1. Gebieden die door het risicobeheersysteem worden bestreken

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat het risicobeheersysteem de risico's dient te bestrijken waarmee bij de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste rekening moet worden gehouden, alsook de risico's waarmee bij die berekening niet of onvolledig rekening wordt gehouden, en dat het ten minste de volgende gebieden bestrijkt:

- 1° het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen en reservevorming;
- 2° beheer van activa en passiva (*asset-liability management* - ALM);
- 3° beleggingen, in het bijzonder in afgeleide instrumenten en vergelijkbare verbintenissen;
- 4° beheer van het liquiditeits- en concentratierisico;
- 5° beheer van het operationele risico;
- 6° herverzekering en andere risicomatigingstechnieken.

Deze verschillende domeinen komen aan de orde in de schriftelijk vastgelegde beleidslijnen inzake risicobeheer.

3.3.2. Liquiditeitsplan

Wanneer de verzekeringsondernemingen de in artikel 129 van de Solvabiliteit II-wet bedoelde matchingopslag of de in artikel 131 van de Solvabiliteit II-wet bedoelde volatiliteitsaanpassing toepassen, stellen zij een liquiditeitsplan op met een raming van de inkomende en uitgaande kasstromen in verband met de activa en passiva waarop die opslagen en aanpassingen worden toegepast.

3.3.3. Beheer van activa en passiva

Met betrekking tot het beheer van de activa en passiva voeren de verzekeringsondernemingen een regelmatige beoordeling uit van:

1° de gevoeligheid van hun technische voorzieningen en hun in aanmerking komend eigen vermogen voor de hypothesen die ten grondslag liggen aan de extrapolatie van de relevante risicovrije rentetermijnstructuur als bedoeld in artikel 126, § 2 van de Solvabiliteit II-wet;

2° bij toepassing van de in artikel 129 van de Solvabiliteit II-wet bedoelde matchingsopslag:

- a) de gevoeligheid van hun technische voorzieningen en hun in aanmerking komend eigen vermogen voor de hypothesen die ten grondslag liggen aan de berekening van de matchingsopslag, met inbegrip van de berekening van de fundamentele spread als bedoeld in artikel 130, § 1, 2°, en het mogelijke effect van een gedwongen verkoop van activa op hun in aanmerking komend eigen vermogen;
- b) de gevoeligheid van hun technische voorzieningen en hun in aanmerking komend eigen vermogen voor wijzigingen in de samenstelling van de toegewezen activaportefeuille;
- c) het effect dat een verlaging van de matchingsopslag tot nul zal teweegbrengen;

3° bij toepassing van de in artikel 131 van de Solvabiliteit II-wet bedoelde volatiliteitsaanpassing:

- a) de gevoeligheid van hun technische voorzieningen en hun in aanmerking komend eigen vermogen voor de hypothesen die ten grondslag liggen aan de berekening van de volatiliteitsaanpassing en het mogelijke effect van een gedwongen verkoop van activa op hun in aanmerking komend eigen vermogen;

- b) het effect dat een verlaging van de volatiliteitsaanpassing tot nul zal teweegbrengen;

De verzekeringsondernemingen bezorgen de hierboven bedoelde beoordelingen jaarlijks aan de Bank. Indien de verlaging van de matchingopslag of de volatiliteitsaanpassing tot nul, zou resulteren in niet-naleving van het solvabiliteitskapitaalvereiste, dient de onderneming ook een analyse in van de maatregelen die zij zou kunnen nemen om het niveau van het in aanmerking komend eigen vermogen ter dekking van het solvabiliteitskapitaalvereiste te herstellen of het risicoprofiel te verlagen om te garanderen dat het solvabiliteitskapitaalvereiste wordt nageleefd.

Wanneer de in artikel 131 van de Solvabiliteit II-wet bedoelde volatiliteitsaanpassing wordt toegepast, omvat het schriftelijk vastgelegde beleid inzake risicobeheer een beleid inzake de criteria voor de toepassing van de volatiliteitsaanpassing.

3.3.4. Beleggingsrisico

Wat het beleggingsrisico betreft, tonen de verzekeringsondernemingen aan dat ze voldoen aan de bepalingen van de artikelen 190 tot 198 van de Solvabiliteit II-wet betreffende (i) het "prudent person"-beginsel, (ii) het bijhouden van een doorlopende inventaris en (iii) de lokalisatie van de activa.

3.3.5. Externe kredietbeoordeling

Om overmatig vertrouwen in externe kredietbeoordelingsinstellingen te vermijden, beoordelen de verzekeringsondernemingen bij het gebruik van externe kredietbeoordelingen bij de berekening van de technische voorzieningen en het solvabiliteitskapitaalvereiste de geschiktheid van deze externe kredietbeoordelingen, in het kader van hun risicobeheer, door in voorkomend geval gebruik te maken van aanvullende beoordelingen teneinde te voorkomen dat zij zich automatisch laten leiden door deze externe beoordelingen.

Bovendien bepaalt Gedelegeerde Verordening 2015/35 dat, naast de vereisten die zijn vastgesteld voor de berekening van de technische voorzieningen en het solvabiliteitskapitaalvereiste, de interne risicobeheermethoden niet uitsluitend of automatisch mogen afgaan op externe kredietbeoordelingen. Wanneer de berekening van de technische voorzieningen of van het solvabiliteitskapitaalvereiste berust op externe kredietbeoordelingen van een EKBI of op het feit dat een blootstelling geen rating heeft, ontslaat dit verzekeringsondernemingen niet van de verplichting ook andere relevante informatie in aanmerking te nemen.

3.3.6. Stresstests

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat waar zulks passend is, verzekeringsondernemingen in hun risicobeheersysteem de uitvoering van stresstests en scenarioanalyses met betrekking tot alle relevante risico's waaraan zij zijn blootgesteld, dienen te integreren.

3.4. GEBIEDEN DIE DOOR HET RISICOBEEHERSYSTEEM WORDEN BESTREKEN

3.4.1. Gebieden die door het risicobeheer worden bestreken

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat het risicobeheersysteem de volgende gebieden dient te bestrijken:

(a) Aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen en reservevorming:

- (i) door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen om het risico op verlies of op een ongunstige verandering in de waarde van verzekeringsverplichtingen door ondeugdelijke hypothesen voor de prijsstelling en de voorzieningen in te schatten en te beheren;
- (ii) de toereikendheid en kwaliteit van de relevante gegevens die bij het proces van het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen en reservevorming in aanmerking moeten worden genomen, als beschreven in Gedelegeerde Verordening 2015/35, en de consistentie ervan met de toereikendheids- en kwaliteitsnormen;

- (iii) de deugdelijkheid van schaderegelingsprocedures, inclusief de mate waarin zij de gehele schaderegelingscyclus bestrijken.
- (b) Beheer van activa en passiva:
- (i) de structurele mismatch tussen activa en passiva, en met name de looptijd mismatch tussen deze activa en passiva;
  - (ii) enigerlei afhankelijkheid tussen de risico's verbonden aan verschillende categorieën activa en passiva;
  - (ii) enigerlei afhankelijkheid tussen de risico's verbonden aan verschillende verzekeringsverplichtingen;
  - (iv) enigerlei buitenbalansblootstellingen van de onderneming;
  - (v) het effect van dienstige risicomatigingstechnieken op het beheer van activa en passiva;
- (c) Beheer van het beleggingsrisico:
- (i) door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen om ervoor te zorgen dat de beleggingen stroken met het „prudent person”-beginsel;
  - (ii) door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen om ervoor te zorgen dat bij de beleggingen van de onderneming rekening wordt gehouden met de aard van het bedrijf van de onderneming, de goedgekeurde risicotolerantielimieten, de solvabiliteitspositie en de risicoblootstelling op lange termijn van de onderneming;
  - (iii) de eigen interne inschatting door de verzekeringsonderneming van het kredietrisico verbonden aan de tegenpartijen van de beleggingen, ook wanneer de tegenpartijen centrale overheden zijn;
  - (iv) ingeval de verzekeringsonderneming van afgeleide instrumenten of enigerlei andere financiële instrumenten met vergelijkbare kenmerken of gevolgen gebruikmaakt, de doelstellingen van en de strategie die ten grondslag ligt aan het gebruik ervan, de wijze waarop zij een efficiënt portefeuillebeheer faciliteren of tot een vermindering van de risico's bijdragen, alsook de procedures om het aan dergelijke instrumenten verbonden risico in te schatten en de daarop toe te passen risicobeheerbeginselen;
  - (v) ingeval zulks passend is met het oog op een doeltreffend risicobeheer, interne kwantitatieve grenzen voor activa en blootstellingen, met inbegrip van buitenbalansblootstellingen.
- (d) Beheer van het liquiditeitsrisico:
- (i) door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen om met het liquiditeitsrisico op zowel korte als lange termijn rekening te houden;
  - (ii) de geschiktheid van de samenstelling van de activa qua aard, looptijd en liquiditeit om aan de verplichtingen van de onderneming te voldoen wanneer deze opeisbaar zijn;
  - (iii) een plan om met veranderingen in verwachte instromen en uitstromen van kasmiddelen om te gaan;
- (e) Beheer van het concentratierisico: door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen om relevante bronnen van concentratierisico te onderkennen teneinde ervoor te zorgen dat risicoconcentraties binnen vastgestelde grenzen blijven, en maatregelen om mogelijke besmettingsrisico's tussen geconcentreerde blootstellingen te analyseren;
- (f) Beheer van het operationele risico: door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen voor het toewijzen van duidelijke verantwoordelijkheden voor de regelmatige identificatie, documentering en bewaking van relevante blootstellingen aan operationeel risico;
- (g) Herverzekering en andere risicomatigingstechnieken:
- (i) door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen om te garanderen dat voor passende herverzekering- en andere risicomatigingstechnieken wordt gekozen;

- (ii) door de verzekeringsonderneming te nemen maatregelen om na te gaan welke soorten risicomatigingstechnieken geschikt zijn in het licht van de aard van de aangegane risico's, en in hoeverre de onderneming in staat is om de aan deze technieken verbonden risico's te beheren en te beheersen;
- (iii) eigen inschatting door de verzekeringsonderneming van het kredietrisico verbonden aan de risicomatigingstechnieken.

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt ook het volgende:

- 1) De in toekomstige premies vervatte verwachte winst wordt berekend als het verschil tussen de technische voorzieningen zonder een risicomarge zoals berekend overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet, en een berekening van de technische voorzieningen zonder een risicomarge op basis van de veronderstelling dat de premies die met bestaande verzekeringen en herverzekeringsovereenkomsten verband houden en die naar verwachting in de toekomst zullen worden ontvangen, niet worden ontvangen om een andere reden dan dat de verzekerde gebeurtenis zich heeft voorgedaan, ongeacht de wettelijke of contractuele rechten van de verzekeringnemer om de verzekeringsovereenkomst stop te zetten.
- 2) De berekening van de in toekomstige premies vervatte verwachte winst vindt afzonderlijk plaats voor de homogene risicogroepen die bij de berekening van de technische voorzieningen worden gehanteerd, op voorwaarde dat ook de verzekerings- en herverzekeringsovereenkomsten homogeen zijn wat de in toekomstige premies vervatte verwachte winst betreft.
- 3) Alleen binnen een homogene risicogroep mogen verliesgevende verzekeringsovereenkomsten met winstgevende verzekeringsovereenkomsten worden gecompenseerd.

3.4.2. Risicobeheer in ondernemingen die krediet verstrekken en/of hypotheekverzekeringen aanbieden

1. Verzekerings- en herverzekeringsondernemingen die een kredietverstrekkingsovereenkomst uitvoeren, beschikken over schriftelijke gedragslijnen die alle volgende punten waarborgen:

- (a) de kredietverlening geschiedt op basis van gedegen en welomschreven criteria en de procedure voor de acceptatie, aanpassing, vernieuwing en herfinanciering van kredieten is duidelijk vastgelegd;
- (b) de ondernemingen beschikken over interne methoden die hen in staat stellen het aan blootstellingen aan individuele debiteuren verbonden kredietrisico en het kredietrisico op het niveau van de portefeuille te beoordelen;
- (c) voor de lopende administratie en bewaking van de kredietportefeuilles, met inbegrip van de onderkenning en het beheer van probleemkredieten en het verrichten van adequate waardeaanpassingen, wordt van doeltreffende systemen gebruikgemaakt;
- (d) de spreiding van de kredietportefeuilles sluit aan bij de doelmarkten en bij de algemene beleggingsstrategie van de onderneming.

2. Verzekeringsondernemingen die de activiteit van hypotheekverzekeringen of -herverzekeringen uitvoeren, gaan hun verzekeringstechnische verplichtingen aan op basis van gedegen en welomschreven criteria en voldoen aan de vereisten van punt 1 a), b) en c).

3.5. ALGEMEEN RISICOBEBEERBELEID

De raad van bestuur van de verzekeringsonderneming stelt een beleidslijn inzake risicobeheer vast, die ten minste:

- a) de risicocategorieën en de methoden voor het meten van risico's bepaalt;
- b) omschrijft hoe de onderneming elke relevante risicocategorie en elke potentiële aggregatie van risico's beheert;
- c) het verband beschrijft tussen de beoordeling van de algehele solvabiliteitsbehoeften die zijn vastgesteld in het kader van het Supervisory ORSA Report, de wettelijke kapitaalvereisten en de risicotolerantielimieten van de onderneming;

- d) de risicotolerantielimieten voor alle relevante risicocategorieën vaststelt, overeenkomstig de risicobereidheid van de onderneming;
- e) de frequentie en inhoud beschrijft van regelmatige stresstests en de situaties beschrijft die een ad-hocstresstest rechtvaardigen.

3.6. RISICOBELIJDSLIJNEN

3.6.1. Beleid met betrekking tot het beheer van het verzekeringstechnisch risico en het reserveringsrisico

De verzekeringsonderneming neemt in haar risicobeheerbeleid ten aanzien van het verzekeringstechnisch risico en het reserveringsrisico ten minste het volgende op:

- a) de verschillende soorten verzekeringsactiviteiten die de onderneming uitoefent en de kenmerken ervan, zoals het soort verzekeringsrisico dat de onderneming bereid is te aanvaarden;
- b) de wijze waarop de toereikendheid van de premie-inkomsten ter dekking van verwachte schade en kosten wordt gewaarborgd;
- c) het identificeren van de risico's die voortvloeien uit de verzekeringsverplichtingen van de onderneming, met inbegrip van ingebouwde opties en gegarandeerde afkoopwaarden die in haar producten zijn opgenomen;
- d) hoe de onderneming bij het proces van het ontwikkelen van een nieuw verzekeringsproduct en de berekening van premies rekening houdt met beleggingsbeperkingen;
- e) hoe de onderneming bij het proces van het ontwikkelen van een nieuw verzekeringsproduct en de berekening van premies rekening houdt met herverzekering of andere risicomatigingstechnieken.

3.6.2. Beleid met betrekking tot het beheer van operationeel risico

De onderneming neemt in haar risicobeheerbeleid ten aanzien van operationele risico's ten minste het volgende op:

- a) het vaststellen van de operationele risico's waaraan de onderneming is of kan worden blootgesteld en de beoordeling van de wijze waarop die risico's kunnen worden gemitigeerd;
- b) activiteiten en interne processen voor het beheer van operationele risico's, waaronder het IT-systeem ter ondersteuning van die activiteiten en interne processen;
- c) risicotolerantielimieten voor de belangrijkste operationele risicogebieden van de onderneming.

De onderneming beschikt over processen voor het vaststellen, analyseren en rapporteren van operationele risico's. Hiertoe richt de onderneming een proces in voor het registreren en monitoren van voorvallen met een operationele risicocomponent.

De onderneming ontwikkelt en analyseert een geschikt aantal stress-scenario's voor het beheer van operationele risico's. Deze stress-scenario's zijn ten minste gebaseerd op de volgende benaderingen:

- a) het falen van een sleutelproces, of het wegvallen van sleutelpersoneel of een sleutelfunctie;
- b) het optreden van onvoorziene externe gebeurtenissen.

3.6.3. Herverzekering en andere risicomatigingstechnieken - risicobeheerbeleid

De verzekeringsonderneming neemt in haar risicobeheerbeleid ten aanzien van herverzekering en andere risicomatigingstechnieken ten minste het volgende op:

- a) het vaststellen van het niveau van risico-overdracht dat gezien de vastgestelde risicolimieten van de onderneming passend is en de soorten herverzekeringsovereenkomsten die gezien het risicoprofiel van de onderneming het meest geschikt zijn;
- b) de beginselen voor de selectie van bij dergelijke risicomatigingstechnieken betrokken tegenpartijen en procedures voor het beoordelen en monitoren van de financiële soliditeit en diversificatie van de herverzekeringstegenpartijen;

- c) de procedures voor het beoordelen van een effectieve risico-overdracht en de wijze waarop rekening wordt gehouden met het basisrisico;
- d) liquiditeitsbeheer om elke timing mismatch tussen betalingen van schaden en schadevergoedingen uit hoofde van herverzekering te verhelpen.

3.6.4. Strategisch risico en reputatierisico

De onderneming beheert, houdt toezicht op en brengt verslag uit over de volgende situaties:

- a) feitelijke of mogelijke blootstelling aan reputatie- en strategische risico's en de onderlinge relatie tussen deze risico's en andere materiële risico's;
- b) belangrijke kwesties die haar reputatie beïnvloeden, gezien de verwachtingen van belanghebbenden en de gevoeligheid van de markt.

3.6.5. Beleid met betrekking tot het beheer van activa en passiva

De onderneming neemt in haar risicobeheerbeleid ten aanzien van het beheer van activa en passiva ten minste het volgende op:

- a) een beschrijving van de procedure voor het vaststellen en beoordelen van verschillende vormen van mismatch tussen activa en passiva, in ieder geval met betrekking tot voorwaarden en valuta's;
- b) een beschrijving van de risicomatigingstechnieken die worden gebruikt en het verwachte effect van relevante risicomatigingstechnieken op het beheer van activa en passiva;
- c) een beschrijving van de door de onderneming toegestane mismatches;
- d) een beschrijving van de methodologie die aan de stress- en scenariotests ten grondslag ligt en de frequentie waarmee deze tests moeten worden uitgevoerd.

3.6.6. Beleid met betrekking tot het beheer van het beleggingsrisico

De verzekeringsonderneming neemt in haar risicobeheerbeleid ten aanzien van beleggingsrisico's ten minste het volgende op:

- a) het niveau van veiligheid, kwaliteit, liquiditeit, rendement en beschikbaarheid dat de onderneming voor de activaportefeuille als geheel nastreeft en de wijze waarop de onderneming voornemens is dit te bereiken;
- b) haar kwantitatieve limieten ten aanzien van activa en blootstellingen, met inbegrip van blootstellingen die niet op de balans zijn opgenomen, die moeten worden vastgesteld om de onderneming te helpen zeker te stellen dat zij het voor de portefeuille gewenste niveau van veiligheid, kwaliteit, liquiditeit, rendement en beschikbaarheid bereikt;
- c) het niveau van beschikbaarheid dat de onderneming voor de activaportefeuille als geheel nastreeft en de wijze waarop de onderneming voornemens is dit te bereiken;
- d) het in aanmerking nemen van de situatie op de financiële markten;
- e) de voorwaarden waaronder de onderneming activa als zekerheid kan stellen en activa kan uitlenen;
- f) de relatie tussen het marktrisico en andere risico's in ongunstige scenario's;
- g) de procedure voor het adequaat waarderen en verifiëren van beleggingsactiva;
- h) de procedures voor het bewaken van de resultaten van de beleggingen en, voor zover nodig, het herzien van het beleid;
- i) hoe ervoor wordt gezorgd dat de activa in het belang van verzekeringnemers en begunstigen worden geselecteerd.

3.6.7. Beleid met betrekking tot het beheer van het liquiditeitsrisico

De verzekeringsonderneming neemt in haar risicobeheerbeleid ten aanzien van liquiditeitsrisico's ten minste het volgende op:

- a) de procedure voor het vaststellen van het niveau van mismatch tussen in- en uitgaande kasstromen met betrekking tot zowel activa als passiva, met inbegrip van de verwachte

- kasstromen uit hoofde van directe verzekerings- en herverzekeringsovereenkomsten, zoals vorderingen, voortijdige beëindigingen of afkopen;
- b) het in aanmerking nemen van de totale liquiditeitsbehoefte voor de korte en middellange termijn, met inbegrip van een passende liquiditeitsbuffer voor het opvangen van liquiditeitsstekorten;
  - c) het in aanmerking nemen van het niveau en de monitoring van liquide activa, met inbegrip van kwantificering van potentiële kosten en financiële verliezen die voortvloeien uit gedwongen verkoop;
  - d) het vaststellen van alternatieve financieringsinstrumenten en de kosten daarvan;
  - e) het in aanmerking nemen van het effect op de liquiditeitspositie van verwachte nieuwe activiteiten.

3.7. BEOORDELING VAN HET EIGEN RISICO EN DE SOLVABILITEIT

De Solvabiliteit II-wet (artikel 91) bepaalt dat elke verzekeringsonderneming in het kader van haar risicobeheersysteem haar eigen risico en solvabiliteit dient te beoordelen ("Own Risk and Solvency Assessment" of "ORSA").

Deze beoordeling heeft minstens betrekking op:

- 1) de algehele solvabiliteitsbehoeften, waarbij rekening wordt gehouden met het specifieke risicoprofiel evenals met de algemene risicotolerantielimieten en de strategie van de onderneming, die zijn goedgekeurd door de raad van bestuur en het directiecomité;
- 2) de permanente naleving van de in Afdeling II van Hoofdstuk VI van de Solvabiliteit II-wet vastgelegde kapitaalvereisten en de in Afdeling I, Onderafdeling II van Hoofdstuk VI van die wet vastgelegde vereisten inzake technische voorzieningen;
- 3) de mate waarin het risicoprofiel van de onderneming afwijkt van de hypothesen die ten grondslag liggen aan het solvabiliteitskapitaalvereiste zoals vastgelegd in artikel 151 van de Solvabiliteit II-wet en berekend met de standaardformule overeenkomstig de artikelen 153 tot 166, of met een geheel of gedeeltelijk intern model, overeenkomstig de artikelen 167 tot 188 van de voornoemde wet.

Er wordt een procedure uitgewerkt om de praktische modaliteiten voor de opstelling van het Supervisory ORSA Report nader te bepalen. Voor meer informatie over dit Supervisory ORSA Report wordt verwezen naar [Circulaire NBB 2016 20 betreffende de richtsnoeren voor de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit](#).

4. ORGANISATIESTRUCTUUR EN INTERNECONTROLESYSTEEM

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 42, § 1, 2° (administratieve en boekhoudkundige organisatie en interne controle) en 10° (rapporteringssysteem), art. 61 (hoofdbestuur), art. 76 (bewaring van documenten) en art. 199 (periodieke informatieverstrekking en boekhoudregels)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 258, lid 1, b) (organisatiestructuur), k) (rapporteringslijnen), f) (procedures) en g) (toewijzing van de taken)
3. NBB-circulaire: zie het onderdeel "interne controle" van het [Reglement van 19 mei 2015](#) en van [Circulaire NBB 2015 21](#) over de interneauditfunctie

[NB : [Circulaire CBFA 2009 26](#) van 24 juni 2009 over de verslaggeving van de effectieve leiding over de beoordeling van het internecontrolesysteem en de verklaring van de effectieve leiding over de periodieke prudentiële rapportering wordt **ingetrokken**]

4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 2, 5, 38 en 39

De vereiste voor verzekeringsondernemingen om te beschikken over een solide en passende regeling voor de bedrijfsorganisatie teneinde een doeltreffend en voorzichtig beleid te garanderen, wordt nader toegelicht in verschillende bepalingen van de Solvabiliteit II-wet en van Gedelegeerde Verordening 2015/35. Er wordt ook van de verzekeringsondernemingen verwacht dat zij bovendien de onderstaande specifieke elementen voor de verzekeringssector naleven.

4.1. ORGANISATORISCHE EN OPERATIONELE STRUCTUUR

De verzekeringsonderneming beschikt over een organisatorische en operationele structuur gericht op het ondersteunen van haar strategische doelstellingen en activiteiten. Wanneer er zich veranderingen voordoen in de strategische doelstellingen of activiteiten van de onderneming of in het voor de onderneming relevante ondernemingsklimaat, kunnen dergelijke structuren binnen een redelijke termijn aan die veranderingen worden aangepast.

4.2. TOEWIJZING EN SCHEIDING VAN TAKEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN

De verzekeringsonderneming ziet erop toe dat de taken en verantwoordelijkheden worden toegewezen, gescheiden en gecoördineerd overeenkomstig het beleid van de onderneming en dat deze tot uitdrukking komen in de omschrijvingen van taken en verantwoordelijkheden. De onderneming zorgt ervoor dat alle belangrijke taken worden gedekt, dat onnodige overlappingsen worden vermeden en dat de rapporteringslijnen duidelijk bepaald zijn. Effectieve samenwerking tussen medewerkers wordt bevorderd.

4.3. INTERNE CONTROLES

Internecontroleomgeving

De onderneming benadrukt het belang van de uitvoering van adequate interne controles door ervoor te zorgen dat alle medewerkers zich bewust zijn van hun rol binnen het internecontrolesysteem. De controleactiviteiten moeten zijn afgestemd op de risico's die voortvloeien uit de te controleren activiteiten en processen.

Monitoring en rapportering

Binnen het internecontrolesysteem zijn monitorings- en rapportagemechanismen opgericht die de raad van bestuur en het directiecomité voorzien van alle relevante informatie voor het besluitvormingsproces.

4.4. BELEIDSLIJNEN

De onderneming brengt alle in het kader van het governancestelsel vereiste beleidslijnen¹² zowel onderling met elkaar als met de ondernemingsstrategie in overeenstemming. In elke beleidslijn wordt een duidelijke omschrijving gegeven van ten minste:

- a) de met het beleid nagestreefde doelstellingen;
- b) de taken die moeten worden uitgevoerd en de persoon of functie die daarvoor verantwoordelijk is;
- c) de rapporteringsprocessen en -procedures die moeten worden toegepast;
- d) de verplichting van de betrokken organisatorische eenheden om de risicobeheerfunctie, de compliancefunctie, de interneauditfunctie en de actuariële functie in kennis te stellen van alle relevante feiten die nodig zijn voor de uitvoering van hun taken.

4.5. ADMINISTRatieve EN BOEKHOUDKUNDIGE ORGANISATIE

De verzekeringsonderneming beschikt over een passende administratieve en boekhoudkundige organisatie en interne controle, waaronder met name een controlesysteem dat een redelijke mate van zekerheid verschaft over de betrouwbaarheid van het financiële verslaggevingsproces. Onder toezicht van de raad van bestuur neemt het directiecomité de nodige maatregelen opdat de onderneming over een betrouwbare financiële en prudentiële verslaggeving beschikt.

4.6. HOOFDBESTUUR IN BELGIË

De Solvabiliteit II-wet stelt als vergunningsvoorwaarde dat de verzekeringsondernemingen naar Belgisch recht hun hoofdbestuur in België dienen te hebben, d.w.z. in dezelfde lidstaat als hun statutaire zetel. Deze wettelijke verplichting vloeit voort uit de Europese Richtlijn 95/26/EG van 29 juni 1995, de zogenoemde "BCCI-richtlijn".

Het begrip "hoofdbestuur" moet worden opgevat in de zin van artikel 48 van het EG-verdrag en slaat dus op het begrip "werkelijke zetel", namelijk de plaats waar de voornaamste beslissingen van de vennootschap worden genomen en waar de bedrijfsvoering van de vennootschap effectief plaatsheeft. Het gaat hierbij om de administratieve hoofdvestiging en niet om de belangrijkste bedrijfszetel. Onder "hoofdbestuur" wordt dus verstaan de plaats van waar de vennootschap wordt bestuurd en waar haar organen bijeenkomen.

Het staat vast dat de middelen die tegenwoordig worden aangewend voor de besluitvorming op afstand, de afbakening van het begrip "hoofdbestuur" bemoeilijken. Om te kunnen concluderen dat het "zenuwcentrum" van de bedrijfsvoering van een onderneming met een grensoverschrijdende organisatie zich in België bevindt en dat de onderneming in kwestie dus voldoet aan de wettelijke voorwaarde om een hoofdbestuur in België te hebben, wordt ten minste aanbevolen dat:

- (i) alle verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties in het personeelsregister (payroll) van de verzekeringsonderneming naar Belgisch recht zijn opgenomen;
- (ii) de meerderheid van de vergaderingen van de raad van bestuur en het directiecomité op Belgisch grondgebied plaatshebben en
- (iii) de leden van het directiecomité voldoende beschikbaar zijn in België.

---

¹² Onder « vereiste beleidslijnen » dienen alle beleidslijnen te worden verstaan die krachtens de Solvabiliteit II-wet moeten worden opgesteld, ongeacht of ze betrekking hebben op aspecten in verband met risicobeheer (bv. het algemeen risicobeheerbeleid en de beleidslijnen met betrekking tot het beheer van het verzekeringstechnisch risico en het reserveringsrisico, het beheer van activa en passiva, het beleggingsrisico, het liquiditeitsrisico, het concentratierisico, het operationele risico, herverzekering, hypothecair krediet, waardering van de activa en passiva en ORSA / FLAOR) of op aspecten in verband met governance *sensu stricto* (bv.: het *fit & proper*-beleid, het uitbestedingsbeleid, het beloningsbeleid, interne regels inzake externe functies, integriteitsbeleid, klokkenluidersregeling, continuïteit, beheer van belangenconflicten).

5. ONAFHANKELIJKE CONTROLEFUNCTIES

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 42, § 1, 4°, art. 54 tot 59 (organisatie van de controlefuncties), art. 82 (fit & proper)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 268 (algemene bepalingen), 269 (risicobeheer), 270 (compliance), 271 (interne audit) en 272 (actuariële functie)
3. NBB-circulaires:
  - [Circulaire NBB 2012 14](#) over de compliancefunctie is **nog steeds van toepassing** en wordt aangevuld met punt 5.4. hieronder; en
  - het [Reglement van 19 mei 2015](#) en [Circulaire NBB 2015 21](#) over de interneauditfunctie zijn **nog steeds van toepassing** en worden aangevuld met punt 5.5 hieronder.

[NB :

- [Circulaire CBFA 2009 33 van 19 november 2009](#) over de actuariële functie wordt **ingetrokken** en vervangen door punt 5.3. hieronder;
  - [Circulaire CBFA 2008 13](#) van 5 juni 2008 over het risicobeheer wordt **ingetrokken** en vervangen door hoofdstuk 3 hierboven]
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 40 tot 51

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat de verzekeringsondernemingen vier efficiënte en permanente onafhankelijke controlefuncties moeten opzetten, aangezien deze functies noodzakelijke instrumenten zijn om de aan hun beleidsorganen toegewezen taken optimaal te vervullen:

- de risicobeheerfunctie,
- de actuariële functie,
- de compliancefunctie, en
- de interneauditfunctie.

5.1. ALGEMENE ASPECTEN

5.1.1. Drie verdedigingslijnies

De verhoudingen tussen, enerzijds, de bedrijfsonderdelen en, anderzijds, de onafhankelijke controlefuncties, worden soms omschreven als het model van de drie verdedigingslijnies van de verzekeringsonderneming (het zogenaamde "three lines of defence"- model):

- de bedrijfsonderdelen (met inbegrip van de frontoffice) vormen de eerste verdedigingslinie van de onderneming, die verantwoordelijk is voor de identificatie van de risico's die verbonden zijn aan elke verrichting, en die de vastgestelde procedures en limieten moet naleven;
- de tweede verdedigingslinie omvat de controlefuncties, namelijk de risicobeheerfunctie, de actuariële functie en de compliancefunctie, die erover moeten waken dat de risico's volgens de vastgestelde regels en procedures geïdentificeerd en beheerd worden door de bedrijfsonderdelen;
- de derde verdedigingslinie bestaat uit de interne audit, die onder andere de naleving van de procedures door de eerste en de tweede verdedigingslinie beoordeelt en, meer in het algemeen, de doeltreffendheid van het internecontrolesysteem.

De risicobeheerfunctie, de actuariële functie, de compliancefunctie en de interneauditfunctie vormen samen een coherent geheel van transversale controlefuncties waartussen coördinatie noodzakelijk is. Aangezien deze controlefuncties op elkaar aansluiten, harmoniseren ze hun activiteiten en zorgen ze voor een toereikende uitwisseling van relevante informatie.

De bevindingen en adviezen van deze onafhankelijke controlefuncties worden door het directiecomité vertaald in maatregelen om de beleidsstructuur, organisatie of interne controle te

versterken. Er zijn geen activiteitsdomeinen van de verzekeringsonderneming die om redenen van commerciële of financiële aard aan het zicht van de controlefuncties als geheel kunnen worden onttrokken.

5.1.2. Statuut, middelen en onafhankelijkheid

De vier controlefuncties beschikken over een charter/beleid waarin ten minste hun statuut (plaats in het organogram), hun onafhankelijkheid (zie verder), hun taken, hun rechten en hun prerogatieven, hun rapporteringsverplichtingen en hun middelen worden vermeld.

Ze beschikken over voldoende middelen (personele en informaticamiddelen) om hun taken op een passende en onafhankelijke wijze te vervullen. De verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties zien erop toe dat hun medewerkers over de nodige kwalificaties en vaardigheden beschikken om efficiënt werk te leveren, en dat ze integer handelen door met name belangenconflicten te vermijden.

De door deze vier controlefuncties gehanteerde methodologie en procedures zijn aangepast aan de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de werkzaamheden van de onderneming, en ze zijn duidelijk en schriftelijk vastgelegd.

De vier controlefuncties zijn onafhankelijk, wat minstens tot uiting moet komen in het statuut van de betrokken functie in de verzekeringsonderneming (hiërarchische en organisatorische scheiding van de functies die risico's kunnen opleveren¹³), de prerogatieven van deze functie (middelen en toegang binnen de onderneming) en de regeling voor de beloning van de verantwoordelijken voor deze functies en van het personeel dat voor de uitoefening ervan beschikbaar is gesteld (waarbij met andere dan commerciële doeleinden rekening wordt gehouden en die noodzakelijkerwijs losstaat van de resultaten van de werkzaamheden waarop toezicht wordt gehouden).

Om deze onafhankelijkheid te waarborgen, hebben de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties toegang tot de raad van bestuur, in voorkomend geval via het auditcomité en/of het risicocomité. Deze rechtstreekse toegang, die dus inhoudt dat niet eerst via het directiecomité (of in voorkomend geval de effectieve leiding) moet worden gepasseerd, is nodig om de raad van bestuur in staat te stellen zijn toezichtsfunctie wat betreft de uitvoering van de uitgestippelde strategie en de werking van de onderneming, strenger uit te oefenen.

Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet (artikel 82) kunnen de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties enkel door de raad van bestuur uit hun functie worden verwijderd. Het is immers noodzakelijk dat de raad van bestuur het enige orgaan is dat gemachtigd is om een dergelijke verantwoordelijke uit zijn functie te verwijderen, aangezien die functies een toezicht inhouden op de wijze waarop het directiecomité zijn taken uitvoert. Indien er overwogen zou worden een verantwoordelijke voor een onafhankelijke controlefunctie uit zijn functie te verwijderen, stelt de onderneming de Bank daar voorafgaandelijk van in kennis, zodat deze kan nagaan of de redenen voor het ontslag gegrond zijn, en, in voorkomend geval, kan onderzoeken of er op grond van de corporate governance van de onderneming geen bijzondere maatregelen moeten worden genomen.

---

¹³ Artikel 54 van de Solvabiliteit II-wet bepaalt meer specifiek het volgende: "De personen die de [controlefuncties] uitoefenen zijn onafhankelijk van de bedrijfseenheden en operationele functies van de onderneming". De hiërarchische onafhankelijkheid impliceert dat de verantwoordelijken voor de controlefuncties rapporteren aan een lid van het directiecomité in wiens hoofde er geen belangenconflicten bestaan. Met toepassing van het evenredigheidsbeginsel draagt de oplossing die erin bestaat dat de verantwoordelijken voor de actuariële functie en de compliancefunctie rapporteren aan de Chief Risk Officer, bij tot het garanderen van een passende hiërarchische scheiding, voor zover de voorwaarden van artikel 56 van de Solvabiliteit II-wet vervuld zijn. Aangezien artikel 77 van de Solvabiliteit II-wet bepaalt dat de raad van bestuur besluit welke maatregelen moeten worden getroffen naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen van de interne audit, zou een hiërarchische rapportering van de verantwoordelijke voor de interne audit aan de voorzitter van het directiecomité ervoor kunnen zorgen dat de nodige *checks & balances* kunnen worden uitgevoerd, voor zover deze geen commerciële verantwoordelijkheden heeft. De genoemde rapportering heeft voornamelijk betrekking op aangelegenheden van organisatorische aard (toereikendheid van de aan de interneauditfunctie toegekende personele en informaticamiddelen).

In het kader van zijn toezichtsfunctie gaat de raad van bestuur periodiek en minstens jaarlijks na of de onafhankelijke controlefuncties goed werken. Daartoe krijgt de raad minstens eenmaal per jaar een verslag van het directiecomité over de doeltreffendheid van het governancestelsel, onverminderd de rechtstreekse kennisname van de relevante informatie die door de bedoelde functies wordt verstrekt.

5.1.3. "Fit & proper"-controle van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties

De controlefuncties staan onder de leiding van verantwoordelijken die een specifieke deskundigheid hebben verworven op het gebied van de taken waarvoor de betrokken controlefunctie bevoegd is en die voldoen aan de deskundigheids- en betrouwbaarheidsvereisten van de Bank.

In overeenstemming met de Solvabiliteit II-wet (artikel 81) stellen de verzekeringsondernemingen de Bank in kennis van elk voorstel tot benoeming van een verantwoordelijke voor een onafhankelijke controlefunctie, zodat de Bank het "fit & proper"-karakter van die persoon kan analyseren en een beslissing kan nemen.

De uitbesteding van een controlefunctie (zowel binnen als buiten de groep) moet overeenkomstig de uitbestedingsregels worden omkaderd; de onderneming wordt hierdoor echter niet vrijgesteld van de verplichting om een verantwoordelijke voor de uitbestede controlefunctie aan te stellen. Deze persoon moet binnen de onderneming worden aangeduid en over de voor die functie passende deskundigheid en professionele betrouwbaarheid beschikken, en dus voldoende kennis van en ervaring met de uitbestede functie hebben om de prestaties en resultaten van de dienstverlener op de proef te kunnen stellen.

5.1.4. Rapportering van de onafhankelijke controlefuncties

Voor de rapportering van de onafhankelijke controlefuncties aan de raad van bestuur en het directiecomité bepaalt de Solvabiliteit II-wet het volgende:

- De verantwoordelijken voor de risicobeheerfunctie, de actuariële functie, de compliancefunctie en de interneauditfunctie rapporteren minstens eenmaal per jaar rechtstreeks aan de raad van bestuur over de uitvoering van hun taak, en lichten het directiecomité in; voor de interneauditfunctie kan dit in voorkomend geval via het auditcomité gebeuren (artikel 54, § 1, derde lid);
- De verantwoordelijke voor de compliancefunctie licht de raad van bestuur en het directiecomité regelmatig in over de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen die de verzekerings- of herverzekeringsactiviteit regelen, inzonderheid de regels inzake integriteit en gedrag die van toepassing zijn op die activiteit, en richt hierover aanbevelingen aan deze organen (artikel 55, § 2);
- De verantwoordelijken voor de risicobeheerfunctie en de compliancefunctie lichten, zonder dit aan het directiecomité te moeten voorleggen, uit eigen beweging de raad van bestuur in over hun bezorgdheid, en waarschuwen de raad van bestuur in voorkomend geval indien specifieke risico-ontwikkelingen een negatieve invloed op de onderneming hebben of zouden kunnen hebben, en met name haar reputatie zouden kunnen schaden (artikel 57, eerste lid);
- De verantwoordelijke voor de interneauditfunctie deelt zijn bevindingen en aanbevelingen omtrent de kwaliteit van de interne controle mee aan de raad van bestuur en het directiecomité (artikel 58, § 2). Overeenkomstig artikel 77, § 9 van de Solvabiliteit II-wet is het echter de raad van bestuur die besluit welke maatregelen moeten worden getroffen naar aanleiding van de bevindingen en aanbevelingen van de interne audit en dat ervoor zorgt dat deze maatregelen worden uitgevoerd.

5.2. RISICOBEEHEERFUNCTIE

5.2.1. Taken

De risicobeheerfunctie zorgt ervoor dat alle significante risico's van de onderneming worden gedetecteerd, gemeten, beheerd en naar behoren worden gerapporteerd. Zij is actief betrokken bij de uitstippeling van de risicostategie van de verzekeringsonderneming en bij alle

beleidsbeslissingen die een significante invloed hebben op de risico's en is in staat een volledig beeld te geven van het hele scala van risico's die de onderneming loopt.

De risicobeheerfunctie neemt meer in het bijzonder ten minste de volgende taken op zich:

§1. Taken bedoeld in artikel 269 van Gedelegeerde Verordening 2015/35

- (a) de raad van bestuur, het directiecomité en de andere functies bijstaan met het oog op een doeltreffende werking van het risicobeheersysteem;
- (b) het risicobeheersysteem monitoren;
- (c) het algemeen risicoprofiel van de onderneming als geheel monitoren;
- (d) gedetailleerd verslag uitbrengen over risicoblootstellingen en de raad van bestuur en het directiecomité adviseren over risicobeheerkwesties, onder meer met betrekking tot strategische aangelegenheden zoals bedrijfsstrategie, fusies en overnames en belangrijke projecten en investeringen. In dit verband stelt de risicobeheerfunctie de raad van bestuur en het directiecomité in kennis van risico's die als potentieel materieel zijn geïdentificeerd en verschaft ze informatie over andere specifieke risicogebieden, op eigen initiatief of op verzoek van de raad van bestuur en het directiecomité; en
- (e) opdoemende risico's onderkennen en beoordelen.

§2. Extra taken bij gebruik van een intern model

Bij verzekeringsondernemingen die gebruikmaken van een geheel of gedeeltelijk intern model dat goedgekeurd werd overeenkomstig de artikelen 167 en 168 van de Solvabiliteit II-wet, vervult de risicobeheerfunctie de volgende extra taken:

- (i) ontwerpen en toepassen van het interne model;
- (ii) toetsen en valideren van het interne model;
- (iii) bijhouden van informatie over het interne model en over de daarin aangebrachte wijzigingen;
- (iv) analyseren van de werking van het interne model en opstellen van samenvattende verslagen daarover; en
- (v) verstrekken van informatie aan de raad van bestuur en het directiecomité over de werking van het interne model en daarbij aangeven waar verbeteringen noodzakelijk zijn, en op de hoogte houden van deze organen van de vorderingen die gemaakt zijn bij het verhelpen van eerder geconstateerde zwakke punten.

In deze context moet de risicobeheerfunctie nauwe contacten onderhouden met de gebruikers van de outputs van het interne model.

§3. Extra taak in verband met de concrete tenuitvoerlegging van de nieuwe Solvency II-regeling

Onverminderd de taak van de compliancefunctie om te rapporteren in het kader van Solvency II overeenkomstig punt 5.4. hieronder, en gelet op Hoofdstuk 15 van deze circulaire, ziet de risicobeheerfunctie toe op de samenhang tussen de verschillende rapporteringen die naar de Bank worden verstuurd voor wat betreft de risicoaspecten en de andere aspecten dan governance *sensu stricto* die echter wel aan bod komen in deze circulaire, zoals het financieel beheer, de continuïteit en de IT-infrastructuur.

5.2.2. Leiding van de risicobeheerfunctie

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat het hoofd van de risicobeheerfunctie in principe een lid van het directiecomité is die naast deze verantwoordelijkheid geen andere functies heeft. Voor meer informatie wordt verwezen naar punt 1.3.3. hierboven.

5.3. ACTUARIËLE FUNCTIE

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat de verzekeringsondernemingen blijvend moeten beschikken over een passende actuariële functie. Als onafhankelijke controlefunctie heeft de actuariële functie ten doel om op een aantal gebieden die hieronder beschreven zijn, aan het directiecomité en de raad van bestuur een zekere mate van kwaliteitsborging te bieden voor de actuariële berekeningen en onderliggende hypothesen.

5.3.1. Taken van de actuariële functie

5.3.1.1. Taken in verband met de technische voorzieningen

§1. Taken die in de Solvabiliteit II-wet zijn opgenomen

De Solvabiliteit II-wet laat het aan de verzekeringsonderneming over om de persoon of de dienst aan te wijzen die verantwoordelijk is voor de berekening van de technische voorzieningen. Deze wet vereist evenwel dat de actuariële functie voor de coördinatie van en het toezicht op die berekening zorgt.

Zo bepaalt artikel 59 van de Solvabiliteit II-wet dat de actuariële functie:

- i. de berekening van de technische voorzieningen moet coördineren;*
- ii. ervoor moet zorgen dat de methodologieën, onderliggende modellen en hypothesen die gehanteerd worden voor de berekening van de technische voorzieningen, adequaat zijn;*
- iii. de toereikendheid en de kwaliteit van de gegevens die gebruikt worden bij de berekening van de technische voorzieningen moet beoordelen;*
- iv. de beste schattingen aan de ervaring moet toetsen;*
- v. informatie moet verstrekken aan de raad van bestuur en aan het directiecomité over de betrouwbaarheid en geschiktheid van de berekening van de technische voorzieningen;*
- vi. moet toezien op de berekening van de technische voorzieningen in de gevallen bedoeld in de Solvabiliteit II-wet.*

(i) Coördinatie van de technische voorzieningen

Gedelegeerde Verordening 2015/35 (artikel 272) bepaalt dat de actuariële functie met betrekking tot de coördinatie van de berekening van de technische voorzieningen alle volgende taken omvat:

- (a) methoden en procedures toepassen om de toereikendheid van technische voorzieningen te beoordelen en te waarborgen dat de berekening ervan in overeenstemming is met de vereisten van de artikelen 123 tot 139 van de Solvabiliteit II-wet;
- (b) de onzekerheid beoordelen waarmee de schattingen zijn omgeven die bij de berekening van technische voorzieningen zijn gemaakt;
- (c) ervoor zorgen dat beperkingen met betrekking tot de gegevens die voor de berekening van technische voorzieningen worden gebruikt, naar behoren worden aangepakt;
- (d) ervoor zorgen, overeenkomstig artikel 137 van de Solvabiliteit II-wet, dat de meest geschikte benaderingen voor de berekening van de beste schatting worden gehanteerd;
- (e) ervoor zorgen dat homogene risicogroepen van verzekerings- en herverzekeringsverplichtingen worden onderkend met het oog op een adequate beoordeling van de onderliggende risico's;
- (f) de dienstige informatie afkomstig van financiële markten en van algemeen beschikbare gegevens over verzekeringstechnische risico's bestuderen en ervoor zorgen dat deze bij de beoordeling van technische voorzieningen wordt meegenomen;
- (g) de materiële verschillen in de berekening van technische voorzieningen van het ene jaar tot het andere vergelijken en deze verschillen motiveren;
- (h) ervoor zorgen dat een deugdelijke evaluatie wordt verstrekt van de opties en garanties die in verzekerings- en herverzekeringsovereenkomsten zijn opgenomen.

(ii) Controle van de gehanteerde methodologieën

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat de actuariële functie beoordeelt of de bij de berekening van de technische voorzieningen gehanteerde methodieken en aannamen passend zijn

voor de specifieke branches van de onderneming en voor de wijze waarop het bedrijf wordt beheerd, rekening houdend met de beschikbare gegevens.

De actuariële functie identificeert alle strijdigheden met de vereisten van de Solvabiliteit II-wet betreffende de berekening van de technische voorzieningen en stelt waar nodig corrigerende maatregelen voor. Zij rechtvaardigt en, in voorkomend geval, verklaart een eventueel materieel effect van veranderingen in gegevens, methodologieën of aannames tussen waarderingsdata op de hoeveelheid technische voorzieningen.

(iii) Gegevenskwaliteitscontrole

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat de actuariële functie beoordeelt of de bij de berekening van technische voorzieningen gebruikte IT-systemen de actuariële en statistische procedures voldoende ondersteunen.

De actuariële functie toetst de kwaliteit van de interne en externe gegevens die bij de berekening van de technische voorzieningen worden gebruikt aan de normen van de Solvabiliteit II-wet. In voorkomend geval doet de actuariële functie aanbevelingen over interne procedures om de gegevenskwaliteit te verbeteren, teneinde te waarborgen dat de onderneming in staat is om de ter zake geldende vereiste van de Solvabiliteit II-wet te voldoen.

(iv) Toetsing van de beste schattingen aan de ervaring

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat de actuariële functie bij de toetsing van de beste schattingen aan de praktijkervaring de kwaliteit van de beste schattingen uit het verleden evalueert en gebruikmaakt van de bij deze evaluatie verworven inzichten om de kwaliteit van de actuele berekeningen te verbeteren. Bij de toetsing van de beste schattingen aan de praktijkervaring worden onder meer vergelijkingen gemaakt tussen de waargenomen waarden en de ramingen die aan de berekening van de beste schatting ten grondslag liggen, met de bedoeling conclusies te trekken ten aanzien van de adequaatheid, juistheid en volledigheid van de gehanteerde gegevens en aannames, alsook ten aanzien van de methodieken die bij de berekening ervan zijn gebruikt.

De actuariële functie brengt aan de raad van bestuur verslag uit van eventuele materiële afwijkingen tussen de feitelijke ervaring en berekeningen volgens de beste schatting. In het rapport worden de oorzaken van de afwijkingen in kaart gebracht en, in voorkomend geval, voorstellen gedaan voor aanpassing van de aannames en wijzigingen van het waarderingsmodel teneinde de berekening van de beste schattingen te verbeteren.

(v) Informatieverstrekking aan de raad van bestuur en aan het directiecomité over de betrouwbaarheid en geschiktheid van de berekening van de technische voorzieningen:

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat de aan de raad van bestuur en het directiecomité medegedeelde informatie over de berekening van de technische voorzieningen ten minste een beredeneerde analyse bevat van de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening ervan, alsook van de bronnen en van de mate van onzekerheid van de schatting van de technische voorzieningen. Deze beredeneerde analyse wordt onderbouwd door een gevoeligheidsanalyse, waarin onder meer de gevoeligheid wordt onderzocht van de technische voorzieningen voor elk van de grote risico's die verbonden zijn aan de verplichtingen die door de technische voorzieningen worden gedekt. De actuariële functie vermeldt en verklaart op heldere wijze al haar eventuele punten van zorg ten aanzien van de adequaatheid van technische voorzieningen.

§2. Taken die verband houden met de berekening van de technische voorzieningen op basis van de jaarrekening (Belgische standaarden)

Naast de taken die verband houden met de berekening van de technische voorzieningen op basis van de Solvency II-regeling, heeft de actuariële functie twee extra taken in verband met de jaarrekening:

- (i) nagaan of de berekening en het niveau van de technische voorzieningen zoals die zijn opgenomen in de jaarrekening voldoen aan de regels van het koninklijk besluit van 17 november 1994 op de jaarrekening van de verzekerings- en herverzekeringsondernemingen (boekhoudbesluit);

- (ii) de berekening van de "knipperlichtvoorziening" verifiëren, indien de onderneming een dergelijke voorziening moet aanleggen.

Wat dit laatste punt betreft houdt de taak van de actuariële functie in dat geverifieerd wordt of de knipperlichtvoorziening in overeenstemming met het koninklijk besluit van 17 november 1994 is berekend.

5.3.1.2. Taken in verband met het onderschrijvings- en tariferingsbeleid

De Solvabiliteit II-wet (artikel 59) bepaalt dat de actuariële functie advies moet uitbrengen over het algemeen onderschrijvingsbeleid van de verzekeringsonderneming.

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt met betrekking tot het onderschrijvingsbeleid dat dit advies ten minste conclusies dient te bevatten ten aanzien van de volgende aandachtspunten:

- (a) toereikendheid van de te verdienen premies voor de dekking van toekomstige schaden en kosten, met name rekening houdend met de onderliggende risico's (met inbegrip van verzekeringstechnische risico's), en het effect van de in verzekerings- en herverzekeringsovereenkomsten opgenomen opties en garanties op de toereikendheid van de premies;
- (b) het effect van inflatie, juridisch risico¹⁴, verandering in de samenstelling van de portefeuille van de onderneming, en van bij specifieke homogene risicogroepen toegepaste systemen die de door verzekeringnemers betaalde premies opwaarts of neerwaarts aanpassen naar gelang van hun schadeverleden (bonus-malussystemen), dan wel daarmee vergelijkbare systemen;
- (c) de progressieve tendens van een portefeuille verzekeringsovereenkomsten om verzekerden met een hoger risicoprofiel aan te trekken of te behouden (antiselectie).

Met andere woorden, de actuariële functie vervult de volgende taken:

- a. bij de lancering van nieuwe producten of bij wijzigingen in bestaande producten die de rentabiliteit van de onderneming kunnen beïnvloeden, een oordeel geven over de tarifiering, de reservevorming en de herverzekering;
- b. jaarlijks de winstgevendheid van de verschillende producten analyseren in een context van een consistente markt en in het kader van de jaarrekening;
- c. de bestaande onderschrijvingslimieten analyseren;
- d. aanbevelingen doen en advies verstrekken over risicoacceptatie.

In het kader van deze taak staat de actuariële functie met name in voor het volgende: (i) de samenhang tussen, enerzijds, het onderschrijvingsbeleid, en, anderzijds, het risicoprofiel en de risicobereidheid van de onderneming; (ii) het passende karakter van de tarifiering van de producten; (iii) een evaluatie van de hypothesen die gebruikt worden voor de berekening van de toekomstige rentabiliteit van de producten waarop het onderschrijvingsbeleid betrekking heeft en (iv) de voornaamste risicofactoren die de rentabiliteit van de activiteiten bepalen.

5.3.1.3. Taken in verband met herverzekering

De Solvabiliteit II-wet (artikel 59) bepaalt dat de actuariële functie advies moet uitbrengen over de geschiktheid van de herverzekeringsregelingen.

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat dit advies een analyse dient te bevatten van de adequaatheid van:

- (a) het risicoprofiel van de onderneming en de door de onderneming gevolgde gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen;
- (b) de herverzekeraars, waarbij rekening wordt gehouden met hun kredietwaardigheid;

---

¹⁴ De analyse van het juridisch risico geschiedt in overleg met de departementen Legal en Compliance.

- (c) de verwachte dekking bij stressscenario's met betrekking tot de gevolgde gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen;
- (d) de berekening van de beste schatting van de bedragen die op herverzekeringsovereenkomsten en special purpose vehicles kunnen worden verhaald.

Met andere woorden, de actuariële functie moet een technisch advies uitbrengen over het passende karakter van de herverzekeringsverdragen van de onderneming, rekening houdend met het risicoprofiel van de onderneming, het herverzekeringsbeleid en de verbanden tussen deze verdragen en de technische voorzieningen.

Wanneer de onderneming deel uitmaakt van een groep, houdt de actuariële functie bovendien rekening met de eventuele herverzekeringen binnen de groep. Indien het om een groep naar Belgisch recht gaat die onder het toezicht staat van de Bank, brengt de actuariële functie die voor de groep is ingesteld op het niveau van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep, eveneens een advies uit over het herverzekeringsbeleid en het herverzekeringsprogramma van die groep (herverzekering die binnen de groep of aan een niet tot de perimeter van de groep behorende onderneming is gecedeerd).

5.3.1.4. Taken in verband met de implementatie van het risicobeheersysteem

De Solvabiliteit II-wet (artikel 59) bepaalt dat de actuariële functie ertoe bij moet dragen dat het risicobeheersysteem doeltreffend wordt toegepast, in het bijzonder wat betreft de risicomodellering die ten grondslag ligt aan de berekening van de kapitaalvereisten, en wat betreft de beoordeling in het kader van de ORSA. Dit doet geen afbreuk aan het feit dat de risicobeheerfunctie en de actuariële functie twee onderscheiden controlefuncties zijn, die samen met de compliancefunctie een coherent en gecoördineerd geheel moeten vormen van tweedelijnscontrolefuncties (zonder « gap » of « overlap »).

Zo is de bijdrage van de actuariële functie aan het risicobeheersysteem meer bepaald beperkt tot twee specifieke domeinen: de modellering van de risico's en de beoordeling in het kader van de ORSA.

Voor de ondernemingen die een intern model ontwikkelen waarvan het gebruik ter goedkeuring aan de Bank moet worden voorgelegd, helpt de actuariële functie bepalen welke van de risico's die onder zijn expertisegebied vallen, onderdeel zijn van het interne model. Zij draagt ook bij tot de wijze waarop de onderlinge afhankelijkheden tussen deze risico's en andere risico's worden afgeleid. Deze bijdrage is op een technische analyse gebaseerd en weerspiegelt de ervaring en expertise van de actuariële functie.

Met betrekking tot de beoordelingen die in het kader van het ORSA-proces worden verricht, heeft de actuariële functie de volgende taken:

- a) input verschaffen over de vraag of de onderneming de vereisten inzake de berekening van de technische voorzieningen permanent naleeft;
- b) de potentiële risico's vaststellen die voortvloeien uit onzekerheden die aan deze berekening zijn verbonden.

5.3.1.5. Taken in verband met het winstdelings- en restornobeleid

De Solvabiliteit II-wet (artikel 59) bepaalt dat de actuariële functie een advies moet uitbrengen over het winstdelings- en restornobeleid evenals over de naleving van de regelgeving ter zake.

Bovendien bepaalt het koninklijk besluit betreffende de verdeling van winstdeling en de toekenning van restorno's voor de verzekeringsverrichtingen dat de actuariële functie het volgende moet verklaren:

- dat het bedrag van de winstdeling strookt met het door het wettelijk bestuursorgaan goedgekeurde schriftelijk vastgelegde beleid;
- dat met dit schriftelijk vastgelegd beleid correct rekening werd gehouden bij de berekening van de beste schatting (best estimate),
- het bedrag van de variatie van de niet-geactiveerde zillmeringswaarde, aangezien dit gegeven niet is opgenomen in de gedetailleerde resultatenrekening leven.

5.3.1.6. Taken in verband met de overgangsmatregelen bedoeld in de artikelen 668 en 669 van de Solvabiliteit II-wet

§1. Overgangsmatregel met betrekking tot de risicovrije rentevoeten

Wat betreft de overgangsmatregel met betrekking tot de risicovrije rentevoeten bedoeld in artikel 668 van de Solvabiliteit II-wet, dient vermeld te worden dat de overgangsmatchingopslag moet worden herberekend op kwartaalbasis. De beste schatting van de toelaatbare portefeuille moet vervolgens herberekend worden met de nieuwe rentetermijnstructuur. In voorkomend geval dienen de hypothesen met betrekking tot het gedrag van de verzekeringnemers aan deze nieuwe rentetermijnstructuur te worden aangepast, zodat de relevantie van deze hypothesen niet wordt gewijzigd.

EIOPA verstrekt op maandbasis de *post-schok* risicovrije rentetermijnstructuren die gebruikt moeten worden bij de berekening van de submodules SCR renterisico. Indien er een overgangsrentetermijnstructuur wordt gebruikt voor de berekening van de beste schatting van de toelaatbare portefeuille, dient er een *post-schok* rentetermijnstructuur te worden gebruikt voor de berekening van die submodules. De onderneming dient deze nieuwe *post-schok* overgangsrentetermijnstructuren zelf uit te zetten. Bovendien dient zij ook de impact van de overgangsmatchingopslag op de beste schatting, het eigen vermogen en de SCR te berekenen.

Gezien de frequentie, de omvang en de complexiteit van de aanvullende berekeningen met betrekking tot deze overgangsmatregel, wordt van de ondernemingen die er gebruik van wensen te maken verwacht dat zij de berekening van de overgangsmatchingopslag en van de impact ervan op de verschillende balansposten en de SCR, gedetailleerd documenteren.

Deze documentatie moet gevalideerd worden door de actuariële functie en moet worden opgenomen in het aanvraagdossier.

§2. Overgangsmatregel met betrekking tot de technische voorzieningen

Wat betreft de overgangsmatregel met betrekking tot de technische voorzieningen die in artikel 669 van de Solvabiliteit II-wet is opgenomen, verlangt de Bank dat de bedragen van de technische voorzieningen, in voorkomend geval met inbegrip van het bedrag van de volatiliteitsaanpassing, die worden gebruikt voor de berekening van de overgangsaf trek, om de twee jaar worden herberekend. Deze berekeningen dienen voldoende gedocumenteerd te worden, zodat ze geverifieerd kunnen worden.

Bij elke herberekening van de overgangsaf trek dient eveneens rekening te worden gehouden met de ontwikkeling van de aanvullende voorziening (knipperlichtvoorziening). Deze voorziening is afhankelijk van de beslissingen van de Bank met betrekking tot de vrijstelling van dotatie. In dit verband dient uitgegaan te worden van het beginsel dat de Bank haar vrijstellingscriteria zal afstemmen op de criteria van het boekhoudbesluit (zie § 2 hierboven).

In deze context moet de actuariële functie de bedragen van de technische voorzieningen, die om de twee jaar moeten worden herberekend, valideren, en moet haar verslag worden toegevoegd aan het dossier voor de aanvraag tot goedkeuring van de overgangsmatregel bedoeld in artikel 669 van de Solvabiliteit II-wet.

Voor meer informatie wordt ook verwezen naar [Circulaire NBB 2015_30](#) van 9 december 2015 over de vereisten inzake het indienen van informatie bij de Bank in het kader van de goedkeuringsaanvragen voor het gebruik van één of meer maatregelen als bedoeld in artikel 308bis van Richtlijn 2009/138/EG.

5.3.1.7. Toekenning van aanvullende taken

Indien de onderneming besluit om aanvullende taken of activiteiten toe te voegen aan de taken en activiteiten van de actuariële functie, neemt zij passende maatregelen om potentiële belangenconflicten aan te pakken. De onderneming ziet er in het bijzonder op toe dat vermeden wordt dat de actuariële functie zich moet uitspreken over haar eigen werk, over werkzaamheden waarvoor zij verantwoordelijk is of over werkzaamheden die vroeger zijn verricht door een van haar medewerkers.

5.3.2. Leiding van de actuariële functie

De actuariële functie staat onder de leiding van een verantwoordelijke die niet alleen voldoet aan de wettelijke vereisten inzake professionele betrouwbaarheid maar ook over specifieke deskundigheid beschikt op het gebied van de actuariële wetenschappen, rekening houdend met de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming waarin hij benoemd wordt.

Overeenkomstig punt 5.1.3. hierboven worden de deskundigheid en de professionele betrouwbaarheid van de te benoemen verantwoordelijke voor de actuariële functie voorafgaandelijk door de Bank beoordeeld. Hiërarchisch gezien staat de verantwoordelijke voor de actuariële functie onder een lid van het directiecomité ("N-1"). Indien hij de hiërarchische verantwoordelijkheid voor de actuariële functie cumuleert met andere verantwoordelijkheden, ziet hij erop toe dat dit geen belangenconflicten doet rijzen. Zo moet er bijvoorbeeld over gewaakt worden dat het lid van het directiecomité waaraan de actuariële functie rapporteert, geen verantwoordelijke is van bedrijfsonderdelen die zorgen voor de berekening van de technische voorzieningen.

Indien de verantwoordelijke voor de actuariële functie andere activiteiten of functies uitoefent, met name indien het gaat om een verzekeringsonderneming met een weinig uitgesproken risicoprofiel, moet de onderneming er in het bijzonder op toezien dat er met deze andere activiteiten of functies geen belangenconflicten optreden.

5.3.3. Rapportering van de actuariële functie aan de raad van bestuur en het directiecomité

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat de verantwoordelijke voor de actuariële functie - net zoals de verantwoordelijken voor de andere onafhankelijke controlefuncties - minstens eenmaal per jaar rechtstreeks aan de raad van bestuur dient te rapporteren over de uitvoering van de taken van de actuariële functie, en het directiecomité hiervan in kennis moet stellen¹⁵. Gedelegeerde Verordening 2015/35 (artikel 272) preciseert dat in dit verslag (i) alle door de actuariële functie vervulde taken en de resultaten daarvan gedocumenteerd moeten worden, (ii) alle eventuele tekortkomingen duidelijk moeten worden aangegeven, alsook (iii) aanbevelingen moeten worden gedaan met betrekking tot de wijze waarop deze tekortkomingen zouden moeten worden verholpen.

Naast dit activiteitenverslag raadt de Bank aan dat de actuariële functie regelmatig rapporteert aan de raad van bestuur, in voorkomend geval via het risicocomité. Deze rapportering kan op verschillende tijdstippen gebeuren, bijvoorbeeld:

- bij de lancering of de wijziging van een product die een impact heeft op de rentabiliteit van de onderneming (cf. punt 5.3.1.2. hierboven over de taken in verband met de gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen);
- bij het sluiten van een nieuw herverzekeringsverdrag (cf. punt 5.3.1.3. hierboven betreffende de taken in verband met herverzekering);
- bij het verstrekken van een formeel advies over met name:
  - o de gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen (cf. punt 5.3.1.2. hierboven)
  - o het herverzekeringsbeleid (cf. punt 5.3.1.3. hierboven)
  - o het winstdelings- en restornobeleid (cf. punt 5.3.1.5)
- bij alle andere significante gebeurtenissen waarvoor de tussenkomst of de validering van de actuariële functie is vereist.

De actuariële functie moet in elk geval het directiecomité en de raad van bestuur inlichten indien specifieke risico-ontwikkelingen een negatieve invloed op de onderneming hebben of zouden kunnen hebben, met name haar reputatie zouden kunnen schaden.

---

¹⁵ Het eerste verslag dat aan de Bank moet worden verstrekt als bijlage 3 bij het governancememorandum, wordt verwacht tegen mei 2017 (cf. de punten 15.3.1. en 15.5.2. hieronder).

5.4. COMPLIANCEFUNCTIE

Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet (artikel 55) is de compliancefunctie belast met het toezicht op de naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen die het verzekeringsbedrijf regelen, in het bijzonder de regels inzake integriteit en gedrag die van toepassing zijn op die activiteit. De compliancefunctie moet aldus beletten dat de verzekeringsonderneming de gevolgen moet dragen - met name een verlies van reputatie of geloofwaardigheid dat een ernstig financieel nadeel kan berokkenen - van de niet-naleving van de wettelijke en reglementaire bepalingen of van de deontologische bepalingen die gelden voor het bankiersvak (compliancecerisico). Artikel 270 van Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt eveneens dat de compliancefunctie verantwoordelijk is voor de toetsing van de deugdelijkheid van de maatregelen die de verzekeringsonderneming heeft genomen om non-compliance te voorkomen.

Daarnaast bepaalt artikel 270 van Gedelegeerde Verordening 2015/35 dat de compliancefunctie naast een charter (cf. punt 5.1.2. hierboven), een compliancebeleid vaststelt, waarin de geplande werkzaamheden van de compliancefunctie uiteengezet worden.

Bovendien wordt verwezen naar [Circulaire NBB 2012_14](#).

Voor de specifieke taken die worden verwacht van de compliancefunctie met betrekking tot de Solvabiliteit II-wet, onverminderd de in circulaire NBB_2012_14 opgenomen taken van de compliancefunctie, verwacht de Bank dat de compliancefunctie ten minste:

- (i) een lijst maakt van alle door de Solvabiliteit II-wet vereiste beleidslijnen en erop toeziet dat de structuur van deze beleidslijnen voldoet aan de vereisten van punt 4.4. van deze circulaire; en
- (ii) onverminderd de taak van de risicobeheerfunctie om te rapporteren in het kader van Solvency II overeenkomstig punt 5.2.1. hierboven, toeziet op de samenhang tussen de verschillende rapporteringen die naar de Bank worden verstuurd over governance *sensu strictu*: aandeelhouderschap, beleidsstructuur, *fit & proper*, onverenigbaarheid van mandaten, kredieten en verzekeringen voor leiders, onafhankelijke controlefuncties, beloning, belangenconflicten en uitbesteding.

5.5. INTERNEAUDITFUNCTIE

Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet (artikel 58) bezorgt de interneauditfunctie aan de raad van bestuur en aan het directiecomité een onafhankelijke beoordeling van de kwaliteit en de doeltreffendheid van de interne controle, het risicobeheer en het governancestelsel van de onderneming. Artikel 271 van Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat de interneauditfunctie alle volgende taken vervult: (a) zij redigeert, implementeert en handhaaft een auditplan waarin de in de komende jaren te verrichten auditwerkzaamheden worden beschreven en waarin met alle activiteiten en met het gehele governancestelsel van de verzekerings- of herverzekeringsonderneming rekening wordt gehouden; (b) zij volgt een risicogebaseerde benadering bij het stellen van prioriteiten; (c) zij deelt het auditplan mee aan het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan; (d) zij doet aanbevelingen op basis van de in overeenstemming met punt a) uitgevoerde werkzaamheden en dient ten minste jaarlijks bij het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan een schriftelijk verslag met haar bevindingen en aanbevelingen in; (e) zij verifieert de naleving van de besluiten die het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan op grond van de onder d) bedoelde aanbevelingen heeft genomen. Indien nodig, kan de interneauditfunctie audits verrichten die niet in het auditplan zijn opgenomen.

Bovendien bepaalt artikel 271 van Gedelegeerde Verordening 2015/35 ook het volgende:

1. De personen die de interneauditfunctie uitoefenen, dragen geen verantwoordelijkheid voor een andere functie.
2. Desondanks en met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel, kunnen de personen die de interneauditfunctie uitoefenen, ook andere sleutelfuncties vervullen indien aan alle volgende voorwaarden is voldaan: (a) zulks is evenredig aan de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die verbonden zijn aan de activiteit van de onderneming; (b) daaruit vloeit geen belangenconflict voort voor de personen die de interneauditfunctie uitoefenen; (c) de kosten om personen voor de interneauditfunctie beschikbaar te houden

zonder dat zij andere sleutelfuncties vervullen, zijn voor de onderneming dermate hoog dat deze niet in verhouding staan tot de totale administratieve uitgaven.

Bovendien wordt verwezen naar het [Reglement van 19 mei 2015](#) en naar [Circulaire NBB 2015 21](#) over de interneauditfunctie, die worden aangevuld met de volgende elementen:

5.5.1. Onafhankelijkheid van de interneauditfunctie

De onderneming zorgt ervoor dat de interneauditfunctie geen operationele functies uitoefent en vrij is van ongepaste beïnvloeding door enige andere functie, met inbegrip van de onafhankelijke controlefuncties. De onderneming zorgt ervoor dat de interneauditfunctie bij het uitvoeren van een audit en bij het evalueren van en het rapporteren over de auditresultaten, niet dermate beïnvloed wordt door het directiecomité dat dit de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van die interneauditfunctie zou kunnen beperken.

5.5.2. Belangenconflicten binnen de interneauditfunctie

De onderneming neemt passende maatregelen om het risico op belangenconflicten te beperken.

Zij zorgt ervoor dat intern geworven auditors geen activiteiten of functies controleren die zij eerder, in het tijds kader dat de audit bestrijkt, hebben uitgevoerd.

5.5.3. Interneauditbeleid

De onderneming beschikt over een interneauditbeleid/-charter dat ten minste de volgende gebieden bestrijkt:

- a) de voorwaarden waaronder de interneauditfunctie om advies of ondersteuning verzocht kan worden dan wel verzocht kan worden om andere speciale taken te verrichten;
- b) in voorkomend geval, het intern reglement waarin de procedures worden beschreven die de verantwoordelijke voor de interneauditfunctie moet volgen voordat hij informatie verstrekt aan de Bank;
- c) indien toepasselijk, de criteria voor taakwisseling.

5.5.4. Interneauditplan

De onderneming ziet erop toe dat het interneauditplan gebaseerd is op een methodische risicoanalyse, waarbij rekening wordt gehouden met alle activiteiten en het volledige governancesysteem evenals met verwachte ontwikkelingen van activiteiten en innovaties, en dat het alle belangrijke activiteiten omvat die binnen een redelijke termijn moeten worden gecontroleerd.

5.5.5. Interneauditdocumentatie

De onderneming houdt gegevens bij over de werkzaamheden van de interne audit om de doeltreffendheid van haar werkzaamheden te kunnen beoordelen, en documenteert de audits zodanig dat de verrichte audits en de conclusies daarvan kunnen worden getraceerd.

5.5.6. Taken van de interneauditfunctie

De onderneming ziet erop toe dat de interneauditfunctie in haar verslag aan het raad van bestuur, waarvan het directiecomité in kennis wordt gesteld, de termijn vermeldt die naar verwachting nodig is om de vastgestelde tekortkomingen weg te werken, en informatie verstrekt over de uitvoering van eerdere auditaanbevelingen.

6. FINANCIËEL BEHEER

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 190 tot 193 (beleggingen – "prudent person"-beginsel), 37, 74, 140 tot 189 (Eigen vermogen en kapitaalvereisten) en 123 en volgende (waarderingsregels)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 262 (algehele solvabiliteitsbehoeften) en 267 (waardering van activa en passiva)
3. NBB-circulaire: /
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 27 tot 37 en 52 tot 59

6.1. BELEGGINGEN – HET "PRUDENT PERSON"-BEGINSEL

In de Solvabiliteit II-richtlijn en in Gedelegeerde Verordening 2015/35 evenals in Hoofdstuk 3 van deze circulaire worden enkele van de belangrijkste aspecten van het 'prudent person'-beginsel, zoals het beheer van activa en passiva, beleggingen in afgeleide instrumenten, beheer van het liquiditeitsrisico en beheer van het concentratierisico, uitvoerig behandeld. Hieronder wordt voornamelijk ingegaan op de overige aspecten van het "prudent person"-beginsel.

6.1.1. Beheer van het beleggingsrisico

De verzekeringsonderneming is niet alleen afhankelijk van informatie van derde partijen, zoals financiële instellingen, vermogensbeheerders en ratingbureaus. De onderneming ontwikkelt in het bijzonder een eigen reeks kernrisico-indicatoren, die aan haar beleid inzake het beheer van het beleggingsrisico en haar bedrijfsstrategie zijn aangepast.

Wanneer de onderneming beleggingsbeslissingen neemt, houdt zij rekening met de aan de beleggingen verbonden risico's en gaat zij er niet alleen van uit dat in de kapitaalvereisten voldoende rekening is gehouden met de risico's, zodat ze op passende wijze beheerd kunnen worden.

6.1.2. Beoordeling van niet-routinematige beleggingsactiviteiten

Vooraleer zij een belegging of beleggingsactiviteit met een niet-routinematig karakter verricht, beoordeelt de onderneming ten minste het volgende:

- a) haar vermogen om de belegging te verrichten of de beleggingsactiviteit uit te voeren en te beheren;
- b) de risico's die specifiek met de belegging of beleggingsactiviteit zijn verbonden en het effect van de belegging of beleggingsactiviteit op het risicoprofiel van de onderneming;
- c) de afstemming van de belegging of beleggingsactiviteit op de belangen van begunstigden en verzekeringnemers, met door de onderneming gestelde beperkingen ten aanzien van de verplichtingen die kunnen worden aangegaan en met efficiënt portefeuillebeheer;
- d) het effect van die belegging of beleggingsactiviteit op de kwaliteit, de veiligheid, de liquiditeit, het rendement en de beschikbaarheid van de portefeuille als geheel.

De onderneming beschikt over procedures die vereisen dat wanneer de belegging of beleggingsactiviteit een aanmerkelijk risico met zich meebrengt of tot een aanzienlijke verandering van het risicoprofiel leidt, de risicobeheerfunctie van de onderneming het wettelijke bestuursorgaan en het directiecomité van de onderneming in kennis stelt van dat risico of die verandering in het risicoprofiel.

6.1.3. Veiligheid, kwaliteit, liquiditeit en rendement van de beleggingsportefeuilles

De onderneming beoordeelt regelmatig en houdt regelmatig toezicht op de veiligheid, de kwaliteit, de liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel door ten minste te kijken naar:

- a) eventuele beperkingen die voortvloeien uit verplichtingen, met inbegrip van garanties van verzekeringnemers, en eventueel openbaar gemaakte beleidslijnen inzake toekomstige discretionaire uitkeringen en, in voorkomend geval, redelijke verwachtingen van verzekeringnemers;
- b) het niveau en de aard van risico's die een onderneming bereid is te aanvaarden;
- c) de mate van diversificatie van de portefeuille als geheel;
- d) de kenmerken van de activa, zoals de kredietkwaliteit van de tegenpartijen, de liquiditeit, de vraag of de activa materieel of immaterieel zijn, de duurzaamheid, het bestaan en de kwaliteit van de zekerheden of van andere activa of die de activa dekken, 'gearing' of bezwaren;
- e) gebeurtenissen die de kenmerken van de beleggingen, waaronder eventuele garanties, mogelijk kunnen veranderen of die de waarde van de activa kunnen beïnvloeden;
- f) aangelegenheden betreffende de lokalisatie en beschikbaarheid van de activa, zoals: de niet-overdraagbaarheid; de juridische problemen in andere landen; de monetaire maatregelen; het risico van de bewaarnemer; extra zekerheidsstelling en kredietverlening.

6.1.4. Rendement

De onderneming stelt doelen vast voor de rendementen die zij op haar beleggingen wil behalen, rekening houdend met de noodzaak een duurzame opbrengst op de activaportefeuilles te verkrijgen om aan de redelijke verwachtingen van verzekeringnemers te voldoen.

6.1.5. Belangenconflicten

De onderneming beschrijft in haar beleggingsbeleid hoe zij eventuele belangenconflicten in verband met beleggingen vaststelt en beheert, ongeacht of die conflicten ontstaan binnen de onderneming of in de entiteit die de activaportefeuille beheert. Zij documenteert ook de maatregelen die genomen zijn om dergelijke conflicten te beheren.

6.1.6. Fractieverzekeringen en aan een index gekoppelde verzekeringsovereenkomsten

De onderneming ziet erop toe dat haar beleggingen uit hoofde van haar fractieverzekeringen en aan een index gekoppelde verzekeringsovereenkomsten worden geselecteerd in het belang van de verzekeringnemers en begunstigen, rekening houdend met alle bekendgemaakte beleidsdoelstellingen.

Bij fractieverzekeringsactiviteiten neemt de onderneming de beperkingen die verband houden met fractieverzekeringen, en in het bijzonder de liquiditeitsbeperkingen, in aanmerking en beheert zij die.

6.1.7. Activa die niet zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt

Voor beleggingen die niet zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt, alsook voor complexe producten, die moeilijk te waarderen zijn, legt de onderneming procedures ten uitvoer en beheert, bewaakt en controleert zij die procedures.

Activa toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt, maar waarin niet of op een onregelmatige basis wordt gehandeld, worden door de onderneming op dezelfde manier behandeld als activa die niet zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt.

6.1.8. Derivaten

Wanneer de onderneming gebruikmaakt van derivaten, legt zij in overeenstemming met haar beleid inzake het beheer van beleggingsrisico's procedures ten uitvoer teneinde toezicht uit te oefenen op de resultaten van deze derivaten.

Indien de onderneming derivaten gebruikt om een doeltreffend portefeuillebeheer te bevorderen, toont zij aan hoe zij de kwaliteit, de veiligheid, de liquiditeit of het rendement van de portefeuille verbetert zonder dat dit een significante negatieve invloed heeft op deze aspecten.

Indien er derivaten worden gebruikt om de risico's te verminderen dan wel indien deze als risicomatigingstechniek worden aangewend, documenteert de onderneming de redenen voor het gebruik van derivaten en toont zij aan dat er daadwerkelijk sprake is van een effectieve risico-overdracht.

6.1.9. Geëffectiseerde instrumenten

Indien de onderneming in geëffectiseerde instrumenten belegt, heeft zij een goed inzicht in haar eigen belangen en in de belangen van de initiator of sponsor ten aanzien van die geëffectiseerde instrumenten en garandeert zij dat die belangen adequaat op elkaar aansluiten.

6.2. KAPITAALBEHEER

Hieronder worden de formele aspecten behandeld met betrekking tot het kapitaalbeheer en de eigenvermogensvereisten.

6.2.1. Kapitaalbeheerbeleid

De onderneming ontwikkelt een kapitaalbeheerbeleid dat een beschrijving omvat van de procedures om:

- a) te waarborgen dat de eigenvermogensbestanddelen, zowel bij de uitgifte als daarna, worden ingedeeld aan de hand van de elementen die worden opgesomd in de artikelen 71, 73, 75 en 77 van Gedelegeerde Verordening 2015/35;
- b) voor iedere tier apart toezicht te houden op de uitgifte van eigenvermogensbestanddelen volgens het kapitaalbeheerplan op middellange termijn, en er vóór uitgifte van eventuele eigenvermogensbestanddelen op toe te zien dat doorlopend kan worden voldaan aan de criteria voor de juiste tier;
- c) erop toe te zien dat eigenvermogensbestanddelen niet bezwaard worden door eventueel bestaande overeenkomsten of samenhangende transacties, of ten gevolge van een groepsstructuur, die hun doeltreffendheid als kapitaal zou ondermijnen;
- d) te garanderen dat de maatregelen die vereist of toegestaan zijn krachtens contractuele, wettelijke of juridische bepalingen die van toepassing zijn op een eigenvermogensbestanddeel, tijdig worden geïnitieerd en afgerond;
- e) te garanderen dat er, indien nodig, tijdig aanvullendvermogensbestanddelen kunnen worden opgevraagd en dat ze in voorkomend geval ook daadwerkelijk worden opgevraagd;
- f) regelingen, wetsteksten of producten te identificeren en documenteren die aanleiding geven tot afgezonderde fondsen, en te waarborgen dat passende berekeningen en aanpassingen in de vaststelling van het solvabiliteitskapitaalvereiste en het eigen vermogen worden gemaakt;
- g) te garanderen dat de contractuele voorwaarden voor eigenvermogensbestanddelen helder en eenduidig zijn voor wat betreft de criteria voor de indeling in tiers;
- h) te garanderen dat volledig rekening wordt gehouden met enig beleid of enige verklaring inzake gewone dividenden met het oog op het onderzoek van de kapitaalpositie en de beoordeling van de te verwachten dividenden;
- i) vast te stellen en te documenteren in welke gevallen uitkeringen op basis van tier 1-eigenvermogensbestanddelen op discretionaire basis zouden kunnen worden geschrapd;
- j) vast te stellen, te documenteren en af te dwingen in welke gevallen uitkeringen op basis van een eigenvermogensbestanddeel moeten worden uitgesteld of geschrapd overeenkomstig artikel 71, lid 1, onder I), en artikel 73, lid 1, onder g) van Gedelegeerde Verordening 2015/35;
- k) vast te stellen in welke mate de onderneming vertrouwt op eigenvermogensbestanddelen die vallen onder overgangsmaatregelen;
- l) te waarborgen dat de manier waarop bestanddelen die onder de overgangsmaatregelen tot het eigen vermogen behoren, zich gedragen tijdens een stresssituatie, en met name de manier waarop de bestanddelen verliezen compenseren, wordt beoordeeld en, indien nodig, in de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit in aanmerking wordt genomen.

6.2.2. Kapitaalbeheerplan voor de middellange termijn

De onderneming stelt een kapitaalbeheerplan voor de middellange termijn op waarop toezicht wordt gehouden door de raad van bestuur en het directiecomité en waarin ten minste rekening wordt gehouden met de volgende aspecten:

- a) alle geplande kapitaaluitgiften;
- b) de looptijd van de eigenvermogensbestanddelen, waarbij zowel rekening wordt gehouden met de contractuele looptijd alsmede met eventuele mogelijkheden voor een vervroegde terugbetaling of aflossing;
- c) het resultaat van de projecties in ORSA;
- d) de wijze waarop een uitgifte, afkoop of terugbetaling dan wel enige andere variatie in de waardering van een eigenvermogensbestanddeel van invloed is op de toepassing van beperkingen op tiers;
- e) de toepassing van het uitkeringsbeleid en de uitwerking ervan op het eigen vermogen;
- f) de impact op het einde van de overgangperiode.

6.3. WAARDERING VAN ANDERE ACTIVA EN PASSIVA DAN TECHNISCHE VOORZIENINGEN

Hieronder worden de governanceaspecten behandeld die betrekking hebben op de waardering van activa en passiva.

6.3.1. Waardering van andere activa en passiva dan technische voorzieningen

In haar beleid en procedures voor de waardering van activa en passiva neemt de onderneming ten minste het volgende op:

- a) de methode en criteria die moeten worden gebruikt voor de beoordeling van actieve en niet-actieve markten;
- b) de vereisten om adequate documentatie van het waarderingsproces en van de bijbehorende controlemiddelen te waarborgen, waaronder die voor gegevenskwaliteit;
- c) de vereisten met betrekking tot de documentatie van de gehanteerde waarderingsbenaderingen voor wat betreft:
  - (i) hun opzet en de manier waarop ze ten uitvoer worden gelegd;
  - (ii) de deugdelijkheid van gegevens, parameters en hypothesen;
- d) het proces voor onafhankelijke evaluatie en verificatie van de waarderingsbenaderingen;
- e) de vereisten voor de periodieke rapportering aan de raad van bestuur en het directiecomité over zaken die van belang zijn voor haar governance op het gebied van waardering.

6.3.2. Procedures met het oog op kwaliteitscontrole van gegevens

De onderneming voert procedures in voor de kwaliteitscontrole van gegevens om tekortkomingen vast te stellen en om de gegevenskwaliteit te meten, monitoren, beheren en documenteren. Deze procedures omvatten het volgende:

- a) de volledigheid van gegevens;
- b) de adequaatheid van gegevens, uit zowel interne als externe bronnen;
- c) onafhankelijke evaluatie en verificatie van gegevenskwaliteit.

Het beleid en de procedures die de onderneming invoert, richten zich op de noodzaak om marktgegevens en inputs periodiek aan alternatieve bronnen en ervaringen te toetsen.

6.3.3. Documentatie bij gebruik van alternatieve waarderingsmethoden

Wanneer alternatieve waarderingsmethoden worden gebruikt, documenteert de onderneming het volgende:

- a) een beschrijving van de methode, het doel, de voornaamste hypothesen, de beperkingen en de output;
- b) de omstandigheden waaronder de methode niet doeltreffend zou zijn;
- c) een beschrijving en analyse van het waarderingsproces, en de controlemiddelen die aan die methode gekoppeld zijn;
- d) een analyse van de waarderingsonzekerheid die de methode met zich meebrengt;
- e) een beschrijving van de procedures om resultaten achteraf te testen en, waar mogelijk, een vergelijking met vergelijkbare modellen of andere benchmarks, die wordt uitgevoerd wanneer de waarderingsmethode wordt geïntroduceerd en daarna op periodieke basis;
- f) een beschrijving van de gebruikte instrumenten of programma's.

6.3.4. Onafhankelijke evaluatie en verificatie van waarderingsmethoden

De onderneming zorgt ervoor dat een onafhankelijke evaluatie van de waarderingsmethode, overeenkomstig artikel 267, lid 4, onder b), van Gedelegeerde Verordening 2015/35 van de Commissie, plaatsvindt vóór de invoering van een nieuwe methode of een belangrijke wijziging, en daarna op gezette tijden.

De onderneming stelt de frequentie van de evaluatie vast overeenkomstig het belang van de methode voor de besluitvormings- en risicobeheerprocessen.

De onderneming past dezelfde beginselen toe bij de onafhankelijke evaluatie en verificatie van zowel intern ontwikkelde waarderingsmethoden of -modellen als van door derden verstrekte waarderingsmethoden of -modellen.

De onderneming beschikt over processen om de resultaten van de onafhankelijke evaluatie en verificatie, evenals de aanbevelingen voor corrigerende maatregelen te rapporteren aan het juiste managementniveau van de onderneming.

6.3.5. Toezicht door de raad van bestuur en het directiecomité

De leden van de raad van bestuur en het directiecomité kunnen aantonen dat zij een zodanig algemeen inzicht in de waarderingsbenaderingen en in de aan het waarderingsproces verbonden onzekerheden hebben, dat zij naar behoren toezicht kunnen houden op het risicobeheerproces inzake de waardering.

6.3.6. Verzoek van de Bank aan de onderneming om een externe onafhankelijke waardering of verificatie uit te voeren

De onderneming is bereid snel te reageren op een eventueel verzoek van de Bank om een onafhankelijke waardering of verificatie te doen uitvoeren wanneer er een risico is van een onjuiste opgave bij de waardering van activa of passiva van materieel belang, met mogelijk materiële gevolgen voor de solvabiliteitssituatie van de onderneming.

6.3.7. Onafhankelijkheid van de externe deskundige

De onderneming kan aan de Bank aantonen dat de externe waardering of verificatie is uitgevoerd door onafhankelijke deskundigen met de relevante professionele competenties, gepaste zorgvuldigheid en relevante ervaring.

6.3.8. Aan de Bank te verstrekken informatie over de externe waardering of verificatie

De onderneming verstrekt aan de Bank op haar verzoek alle relevante informatie over de externe waardering of verificatie. De onderneming beschrijft in deze informatie in ieder geval het schriftelijke advies van de deskundigen ten aanzien van de waardering van het betrokken actief of passief.

7. UITBESTEDINGSBELEID

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 92 (uitbesteding)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 274
3. NBB-circulaire: /
[NB : Circulaire [PPB-2006-1-CPA](#) van 6 februari 2006 over uitbesteding wordt **ingetrokken** en vervangen door dit Hoofdstuk]
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 60 tot 64

Er is sprake van uitbesteding wanneer er voor de uitoefening van activiteiten of de tenuitvoerlegging van procedures die anders door de verzekeringsonderneming zelf zou worden uitgevoerd een beroep wordt gedaan op derden. De uitbesteding kan zowel betrekking hebben op diensten die verleend worden aan de verzekerden (callcentra, ...) als op administratieve functies (boekhouding, schaderegeling, beleggingsbeheer, ...) en gespecialiseerde functies (IT, interne audit, gegevensbeheer, ...).

De Solvabiliteit II-wet en Gedelegeerde Verordening 2015/35 bevatten regels die in geval van uitbesteding moeten worden nageleefd. De voornaamste ontwikkeling ter zake ten opzichte van het reeds bestaande regelgevende kader is het feit dat Gedelegeerde Verordening 2015/35 in specifieke vereisten voorziet voor de uitbesteding van een kritieke of belangrijke functie of activiteit.

Zo is het onderstaande nieuwe regelgevende kader als volgt gestructureerd: (i) algemene regels die gelden bij uitbesteding, (ii) vereisten inzake gezond beheer bij de uitbesteding van niet-kritieke functies of activiteiten, (iii) vereisten voor gezond beheer bij uitbesteding van kritieke functies of activiteiten, (iv) bijzondere gevallen van uitbesteding en (v) kennisgeving aan de Bank.

7.1. ALGEMENE REGELS VOOR UITBESTEDING

7.1.1. Handhaving van de verantwoordelijkheid

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat iedere verzekeringsonderneming die functies, activiteiten of operationele taken uitbesteedt, volledig verantwoordelijk blijft voor de nakoming van al haar verplichtingen uit hoofde van die wet.

Er wordt namelijk bepaald dat de uitbesteding van operationele taken niet tot het volgende mag leiden:

- 1° er wordt wezenlijk afbreuk gedaan aan de kwaliteit van het governancestelsel van de verzekeringsonderneming;
- 2° het operationele risico neemt onnodig toe;
- 3° er wordt afbreuk gedaan aan het vermogen van de Bank om na te gaan of de verzekeringsonderneming de verplichtingen nakomt die door of krachtens de Solvabiliteit II-wet zijn opgelegd;
- 4° de continuïteit en de toereikendheid van de dienstverlening aan de verzekeringnemers, de verzekerden en de begunstigden van verzekeringsovereenkomsten of de personen die bij de uitvoering van de herverzekeringsovereenkomsten zijn betrokken, wordt ondermijnd.

7.1.2. Uitbestedingsbeleid

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat een verzekeringsonderneming die voornemens is een beroep te doen op uitbesteding, schriftelijk een uitbestedingsbeleid moet vastleggen. Dit beleid wordt goedgekeurd door de raad van bestuur en houdt rekening met de hieronder uiteengezette beginselen inzake gezond beheer.

In haar uitbestedingsbeleid integreert de verzekeringsonderneming de aanpak en de processen die van toepassing zijn op de uitbesteding gedurende de volledige looptijd van de overeenkomst, en met name:

- (i) het proces om te bepalen of een functie of activiteit een kritieke of belangrijke functie of activiteit is; Zij bepaalt en documenteert deze analyse aan de hand van de vraag of de betrokken functie of activiteit van essentieel belang is voor de bedrijfsvoering van de onderneming, in die zin dat de onderneming zonder deze functie of activiteit niet in staat zou zijn om haar diensten aan de verzekeringnemers te verlenen.
- (ii) de wijze waarop de dienstverlener wordt geselecteerd en hoe en met welke frequentie zijn prestaties en resultaten worden beoordeeld, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naargelang de uitbesteding een kritieke of belangrijke functie of activiteit betreft;
- (iii) de details die in de schriftelijke overeenkomst met de dienstverlener moeten worden opgenomen, waarbij een onderscheid wordt gemaakt naargelang de uitbesteding een kritieke of belangrijke functie of activiteit betreft;
- (iv) de regels die gevolgd worden inzake continuïteitsplannen¹⁶.

7.1.3. Kritieke of belangrijke functies en activiteiten

De onderneming stelt een proces vast om te bepalen of een functie of activiteit een kritieke of belangrijke functie of activiteit is. Zij bepaalt en documenteert deze analyse aan de hand van de vraag of de betrokken functie of activiteit van essentieel belang is voor de bedrijfsvoering van de onderneming, in die zin dat de onderneming zonder deze functie of activiteit niet in staat zou zijn om haar diensten aan de verzekeringnemers te verlenen.

De strengheid van de regels inzake uitbesteding hangt af van het feit of het al dan niet om een uitbesteding van kritieke of belangrijke functies of activiteiten gaat. Voor de uitbesteding van een kritieke of belangrijke functie of activiteit gelden strengere regels dan voor een uitbesteding die niet als kritiek of belangrijk wordt beschouwd.

7.2. VEREISTEN INZAKE GEZOND BEHEER VOOR GEVALLEN VAN UITBESTEDING VAN NIET-KRITIEKE OF NIET-BELANGRIJKE FUNCTIES OF ACTIVITEITEN

Voor de uitbesteding van functies of activiteiten die niet als kritiek of belangrijk worden beschouwd, let de verzekeringsonderneming op het volgende:

- (i) de uitbestedingsbeslissing is gebaseerd op een diepgaande analyse die ten minste betrekking heeft op een uitvoerige beschrijving van de uit te besteden functies of activiteiten, op de verwachte gevolgen van de uitbesteding, op de naleving van de in het uitbestedingsbeleid bedoelde regels en een inschatting van de risico's van het voorstel;
- (ii) bij de procedure voor de selectie van de dienstverlener worden de nodige waakzaamheid en voorzichtigheid aan de dag gelegd en wordt rekening gehouden met de financiële gezondheid, de reputatie en de technische en beheercapaciteiten van de dienstverlener;
- (iii) deze uitbesteding wordt vastgelegd in een schriftelijke overeenkomst met de dienstverlener waarin rekening wordt gehouden met de in het uitbestedingsbeleid toegelichte beheersbeginselen en waarin de methode en de frequentie van de beoordeling van de prestaties en de resultaten van de dienstverlener worden verduidelijkt;
- (iv) bijzondere aandacht wordt besteed aan de continuïteitsaspecten.

---

¹⁶ Wat de continuïteitsaspecten betreft, let de onderneming erop (i) dat de gebruikte technologieën, systemen, toepassingen en instrumenten voldoende gangbaar en gekend zijn, en dat niet wordt gekozen voor oplossingen die minder gebruikelijk of te sterk afhankelijk van de dienstverlener zijn; (ii) dat een goede, functionele documentatie van de door de dienstverlener gebruikte systemen wordt opgesteld en bijgewerkt; (iii) dat de nodige kennis van de technische kenmerken met betrekking tot de werking, de organisatie en het beheer van de uitbestede diensten wordt gehandhaafd; en (iv) dat alle eigen gegevens te allen tijde in een bruikbaar formaat kunnen worden opgevraagd.

7.3. VEREISTEN INZAKE GEZOND BEHEER VOOR GEVALLEN VAN UITBESTEDING VAN KRITIEKE OF BELANGRIJKE FUNCTIES OF ACTIVITEITEN

7.3.1. Aanvullende verificaties die moeten worden verricht vooraleer er een dienstverlener wordt gekozen

Bij de keuze van een dienstverlener voor kritieke of belangrijke functies of activiteiten ziet het directiecomité van de verzekeringsonderneming erop toe dat:

- (a) een diepgaand onderzoek wordt verricht om na te gaan of de potentiële dienstverlener over de bekwaamheid, de capaciteit en alle bij wet vereiste vergunningen beschikt om de vereiste functies of activiteiten op bevredigende wijze uit te oefenen, rekening houdend met de doelstellingen en behoeften van de onderneming;
- (b) de dienstverlener al het nodige heeft gedaan om te voorkomen dat daadwerkelijke of potentiële belangenconflicten de behoeften van de uitbestedende onderneming doorkruisen;
- (c) tussen de onderneming en de dienstverlener een schriftelijke overeenkomst wordt gesloten waarin de respectieve rechten en plichten van beide partijen duidelijk omschreven zijn;
- (d) de algemene voorwaarden van de uitbestedingsovereenkomst duidelijk worden uitgelegd aan de raad van bestuur en aan het directiecomité van de onderneming, dat ermee instemt;
- (e) de uitbesteding geen inbreuk op enigerlei wetstekst, en met name de regelgeving inzake gegevensbescherming, uitmaakt;
- (f) de dienstverlener aan dezelfde voorschriften inzake de veiligheid en de vertrouwelijkheid van informatie betreffende de verzekeringsonderneming of de verzekeringnemers of begunstigden daarvan is onderworpen als die welke voor de verzekeringsonderneming gelden.

7.3.2. Minimuminhoud van de schriftelijke overeenkomst met de dienstverlener

In de tussen de verzekeringsonderneming en de dienstverlener te sluiten schriftelijke overeenkomst voor kritieke of belangrijke functies of activiteiten worden in het bijzonder alle volgende punten duidelijk vermeld:

- (a) de taken en verantwoordelijkheden van beide partijen;
- (b) de toezegging van de dienstverlener om alle toepasselijke wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften en richtsnoeren na te leven, alsook de door de verzekeringsonderneming goedgekeurde gedragslijnen, en om met betrekking tot de uitbestede activiteiten of functies met de Bank samen te werken;
- (c) de verplichting voor de dienstverlener om kennis te geven van elke ontwikkeling die van wezenlijke invloed kan zijn op zijn vermogen om de uitbestede activiteiten of functies efficiënt en met inachtneming van de toepasselijke wettelijke voorschriften en reglementaire vereisten uit te voeren;
- (d) een opzegtermijn voor de beëindiging van de overeenkomst door de dienstverlener, die lang genoeg is om de verzekeringsonderneming in staat te stellen een alternatieve oplossing te vinden;
- (e) dat de verzekeringsonderneming de uitbestedingsovereenkomst indien nodig kan beëindigen zonder dat dit nadelige gevolgen heeft voor de continuïteit en de kwaliteit van haar dienstverlening aan de verzekeringnemers;
- (f) dat de verzekeringsonderneming zich het recht voorbehoudt te worden geïnformeerd over de uitbestede functies en activiteiten en over de uitvoering ervan door de dienstverlener, alsook het recht om de dienstverlener algemene richtsnoeren of individuele instructies te geven ten aanzien van datgene waarmee bij de uitvoering van de uitbestede functies of activiteiten rekening moet worden gehouden;
- (g) dat de dienstverlener alle vertrouwelijke informatie over de verzekeringsonderneming en haar verzekeringnemers, begunstigden, werknemers, contractpartijen en alle andere personen moet beschermen;
- (h) dat de verzekeringsonderneming, haar commissaris en de Bank effectief toegang moeten hebben tot alle informatie over uitbestede functies en activiteiten, alsook tot de bedrijfsruimten van de dienstverlener om er controles ter plaatse te verrichten;
- (i) dat de Bank, wanneer zulks voor toezichtdoeleinden passend en noodzakelijk is, rechtstreeks aan de dienstverlener vragen kan stellen, die de dienstverlener moet beantwoorden;

- (j) dat de verzekeringsonderneming informatie over de uitbestede functies en activiteiten mag inwinnen en instructies mag geven met betrekking tot de uitbestede functies en activiteiten;
- (k) de voorwaarden waaronder de dienstverlener eventueel enigerlei uitbestede functies en activiteiten verder mag uitbesteden;
- (l) dat de plichten en verantwoordelijkheden die uit hoofde van zijn overeenkomst met de verzekeringsonderneming op de dienstverlener rusten, onverlet worden gelaten door een eventuele verdere uitbesteding in overeenstemming met punt k).

7.3.3. Aanvullende vereisten voor de verzekeringsonderneming

De verzekeringsonderneming die belangrijke of kritieke functies, activiteiten of operationele taken uitbesteedt, voldoet eveneens aan alle volgende vereisten:

- (a) zij zorgt ervoor dat de relevante aspecten van het risicobeheer- en internecontrolesysteem van de dienstverlener adequaat genoeg zijn om de naleving van de onderstaande bepalingen van de Solvabiliteit II-wet te waarborgen;
- (b) zij houdt in haar risicobeheer- en internecontrolesysteem afdoende rekening met de uitbestede functies of activiteiten om de naleving van de onderstaande bepalingen van de Solvabiliteit II-wet te waarborgen;
- (c) zij verifieert of de dienstverlener over de vereiste financiële draagkracht beschikt om de extra taken op behoorlijke en betrouwbare wijze te vervullen, en of alle medewerkers van de dienstverlener die bij de uitvoering van de uitbestede functies of activiteiten betrokken zullen zijn, voldoende gekwalificeerd en betrouwbaar zijn;
- (d) zij zorgt ervoor dat de dienstverlener over adequate noodplannen beschikt om met noodsituaties of bedrijfsonderbrekingen om te gaan, en periodieke tests van back-upvoorzieningen verricht waar zulks noodzakelijk is in het licht van de uitbestede functies of activiteiten.

7.4. BIJZONDERE GEVALLEN VAN UITBESTEDING

7.4.1. Sluiten van overeenkomsten

De onderneming zorgt ervoor dat de activiteiten van een verzekeringstussenpersoon¹⁷ die geen werknemer van de verzekeringsonderneming is en die gemachtigd is om namens of voor rekening van deze verzekeringsonderneming overeenkomsten te sluiten of schade af te wikkelen, voldoen aan de bovenstaande uitbestedingsvereisten (waarbij een onderscheid wordt gemaakt naargelang deze activiteit al dan niet als kritiek of belangrijk wordt beschouwd).

7.4.2. Uitbesteding binnen een groep

In principe gelden voor uitbesteding binnen een groep dezelfde regels als voor externe uitbesteding, ongeacht of de uitbesteding binnen de groep al dan niet betrekking heeft op kritieke of belangrijke functies of activiteiten.

Niettemin gelden er twee bijzondere modaliteiten voor de tenuitvoerlegging van de bovenstaande vereisten inzake gezond beheer:

- 1) in de analyse die de verzekeringsonderneming moet uitvoeren voor ze beslist om uit te besteden, houdt ze rekening met de mate waarin ze zeggenschap heeft over de dienstverlener of invloed kan uitoefenen op diens handelingen; en
- 2) in het kader onderneming rekening met het feit dat de dienstverlener aan hetzelfde geconsolideerde toezicht als zichzelf is onderworpen.

Afgezien van de naleving van de regels inzake uitbesteding die de verzekeringsondernemingen individueel moeten volgen, dient de onderneming die verantwoordelijk is voor de groep, indien er binnen de groep kritieke of belangrijke functies of activiteiten worden uitbesteed, te documenteren welke functies verband houden met welke rechtspersoon. Daarnaast waarborgt zij dat door

---

¹⁷ Verzekeringsbemiddelaar' in de algemene betekenis en niet in de zin van Richtlijn 2016/97 van het Europees Parlement en de Raad van 20 januari 2016 betreffende verzekeringsdistributie.

dergelijke regelingen geen afbreuk wordt gedaan aan de uitvoering van die kritieke of belangrijke functies, activiteiten of taken op het niveau van de dochteronderneming.

7.4.3. Uitbesteding van onafhankelijke controlefuncties

In geval van uitbesteding van een onafhankelijke controlefunctie voldoet de onderneming aan alle regels die van toepassing zijn in geval van uitbesteding van kritieke of belangrijke functies of activiteiten als bedoeld in punt 7.2 hierboven.

Zoals vermeld in de punten 2.1 en 5.1.3 van deze circulaire stelt de verzekeringsonderneming, wanneer zij besluit een onafhankelijke controlefunctie uit te besteden, binnen de onderneming een persoon aan met algehele verantwoordelijkheid voor de uitbestede onafhankelijke controlefunctie en ziet zij erop toe dat die persoon betrouwbaar is en beschikt over voldoende kennis van en ervaring met de uitbestede controlefunctie om de prestaties en resultaten van de dienstverlener op de proef te kunnen stellen. Zo moeten verzekeringsondernemingen die hun controleactiviteiten en -functies op intensieve wijze uitbesteden, onder hun personeelsleden steeds een of meer personen hebben die belast zijn met de opvolging van deze uitbestedingen. De impact van een uitbesteding mag niet die omvang krijgen dat de verzekeringsonderneming de kenmerken vertoont van een lege schelp die zelf niet langer in staat is om haar vergunnings- en bedrijfsuitoefeningvoorwaarden na te leven.

7.5. KENNISGEVING AAN DE BANK

Overeenkomstig de Solvabiliteit II-wet stellen de verzekeringsondernemingen, vóór de uitbesteding van kritieke of belangrijke functies of activiteiten of onafhankelijke controlefuncties, de Bank tijdig in kennis (i) van hun voornemen om dit te doen evenals van (ii) latere belangrijke ontwikkelingen met betrekking tot deze functies of activiteiten.

In het dossier dat zij aan de Bank bezorgt, geeft de verzekeringsonderneming een beschrijving van de reikwijdte van en de redenen voor de uitbesteding, en vermeldt zij de naam van de dienstverlener. Wanneer de uitbesteding een onafhankelijke controlefunctie betreft, moet de informatie ook de naam van de persoon die bij de dienstverlener de leiding heeft over de uitbestede functie of activiteiten bevatten.

8. BELONINGSBELEID

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 42, §1, 6° (beloningsbeleid), 50 (remuneratiecomité), 77, § 5 en 80, § 3 (rol van de raad van bestuur en het directiecomité)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 258, lid 1, l), en 275 (na te leven beleid en beginselen)
3. NBB-circulaire: /
[NB: [Circulaire CBFA 2009_34](#) van 26 november 2009 over een behoorlijk beloningsbeleid wordt **ingetrokken** en vervangen door dit hoofdstuk]
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 9 en 10

De Solvabiliteit II-wet en Gedelegeerde Verordening 2015/35 vereisen dat de verzekeringsondernemingen een beloningsbeleid uitstippelen met als doel de persoonlijke doelstellingen van de personeelsleden af te stemmen op de langetermijnbelangen van de onderneming, en dat zij beloningspraktijken naleven die bijdragen aan een doeltreffende risicobeheersing. In dat verband verwacht de Bank van elke verzekeringsonderneming dat ze de onderstaande beginselen in acht neemt.

8.1. TOEPASSINGSGBIED – VASTSTELLING VAN DE « IDENTIFIED STAFF »

Gelet op de noodzaak om een doeltreffend risicobeheersysteem op te zetten, bepaalt de verzekeringsonderneming op grond van de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming, de categorieën van personen die vallen onder het beloningsbeleid, waarvan ze de beginselen vastlegt en ontwikkelt.

In het algemeen gaat de Bank ervan uit dat de hieronder vermelde beginselen met betrekking tot het beloningsbeleid met name gelden voor:

- 1) de leden van de raad van bestuur van de verzekeringsonderneming;
- 2) de leden van het directiecomité;
- 3) de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties;
- 4) de personeelsleden van de onderneming waarvan de beroepswerkzaamheden – die ze individueel of in een groep zoals een dienst of een sectie van een departement uitoefenen - een materiële invloed (zouden kunnen) hebben op het risicoprofiel van de verzekeringsonderneming ("Risk Takers"), bijvoorbeeld de personeelsleden die beleggingen verrichten, de "Assets & Cash Managers", de leden van het kredietcomité, enz.

Deze personen vormen de categorie "Identified Staff".

8.2. BELONINGSBELEID

Overeenkomstig Gedelegeerde Verordening 2015/35 nemen de verzekeringsondernemingen alle volgende beginselen in acht:

- (a) het beloningsbeleid en de beloningspraktijken worden vastgesteld, geïmplementeerd en gehandhaafd in overeenstemming met de bedrijfs- en risicobeheerstrategie, het risicoprofiel, de doelstellingen, de risicobeheerpraktijken en de langetermijnbelangen en –prestaties van de onderneming als geheel, en omvatten maatregelen die erop gericht zijn belangenconflicten te vermijden;
- (b) het beloningsbeleid draagt bij tot een gezond en doeltreffend risicobeheer en moedigt niet aan tot het nemen van zodanige risico's dat de risicotolerantielimieten van de onderneming worden overschreden;
- (c) het beloningsbeleid geldt voor de onderneming als geheel, en voorziet in specifieke regelingen waarin rekening wordt gehouden met de taken en prestaties van de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties, en van de andere personeelscategorieën waarvan de

beroepswerkzaamheden wezenlijke gevolgen hebben voor het risicoprofiel van de onderneming;

- (d) de raad van bestuur van de onderneming stelt de algemene beginselen van het beloningsbeleid vast evenals de specifieke regels voor de "Identified Staff";
- (e) er is sprake van een duidelijke, transparante en doeltreffende governance ten aanzien van de beloningen, die onder meer het toezicht op het beloningsbeleid omvat;
- (f) het beloningsbeleid wordt aan alle personeelsleden van de onderneming bekendgemaakt.

Het beloningsbeleid is zodanig ontworpen dat rekening wordt gehouden met de interne organisatie van de verzekeringsonderneming en met de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming.

Voorts wordt van de verzekeringsonderneming verwacht dat ze in haar beloningsbeleid ten minste waarborgt dat:

- a) de toekenning van beloningen het vermogen van de onderneming om een toereikende kapitaalbasis in stand te houden, niet in gevaar brengt;
- b) beloningsovereenkomsten met dienstverleners het nemen van buitensporige risico's niet aanmoedigen, rekening houdend met de risicobeheerstrategie van de onderneming.

Er wordt ook verwezen naar Hoofdstuk 13 hieronder voor een gedetailleerd overzicht van de specifieke regels inzake beloning die in een groepscontext moeten worden nageleefd.

8.3. NA TE LEVEN GEZONDE BELONINGSPRAKTIJKEN

Overeenkomstig Gedelegeerde Verordening 2015/35 voldoet het beloningsbeleid aan alle volgende beginselen:

- (a) wanneer beloningsregelingen zowel een vaste als een variabele component omvatten, zijn beide componenten evenwichtig verdeeld, zodat het aandeel van de vaste of gegarandeerde component in het totale beloningspakket groot genoeg is om te vermijden dat medewerkers al te zeer van de variabele component afhankelijk zijn, en om de onderneming in staat te stellen een volledig flexibel bonusbeleid te voeren, inclusief de mogelijkheid om geen variabele component uit te betalen;
- (b) wanneer de variabele beloning prestatiegerelateerd is, is het totale bedrag van de variabele beloning gebaseerd op een combinatie van de beoordeling van de prestaties van de betrokken persoon, het betrokken bedrijfsonderdeel en de totale resultaten van de onderneming of van de groep waartoe de onderneming behoort;
- (c) de betaling van een aanzienlijk deel van de variabele beloningscomponent, ongeacht de vorm waarin deze dient te worden betaald, omvat een flexibele, uitgestelde component die rekening houdt met de aard en tijdschik van het bedrijf van de onderneming: de duur van de uitstelperiode is niet korter dan drie jaar en de periode wordt vastgesteld in overeenstemming met de aard van het bedrijf, de daaraan verbonden risico's en de werkzaamheden van de werknemers in kwestie;
- (d) bij de beoordeling van persoonlijke prestaties worden financiële en ook niet-financiële criteria gehanteerd;
- (e) bij de beoordeling van prestaties, als grondslag voor de variabele beloning, wordt een neerwaartse correctie aangebracht voor de blootstelling aan actuele en toekomstige risico's en wordt rekening gehouden met het risicoprofiel van de onderneming en de kapitaalkosten;
- (f) ontslagvergoedingen hangen samen met de tijdens de gehele periode van actieve dienst gerealiseerde prestaties en zijn zodanig vormgegeven dat falen niet wordt beloond;
- (g) van personen voor wie het beloningsbeleid geldt, wordt de toezegging verlangd dat zij geen gebruik zullen maken van persoonlijke hedgingstrategieën of een aan beloning of aansprakelijkheid gekoppelde verzekering die de risicobeheersingseffecten die in hun beloningsregelingen zijn ingebed, zouden ondermijnen;
- (h) het variabele deel van de beloning van medewerkers die bij de onafhankelijke controlefuncties betrokken zijn, staat los van de prestaties van de bedrijfsonderdelen en -gebieden waarop zij controle uitoefenen.

8.4. REMUNERATIECOMITÉ

Er wordt verwezen naar Afdeling 1.7. hierboven.

9. INTEGRITEITSBELEID, WHISTLEBLOWING EN BELANGENCONFLICTEN

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 42, § 1, 5° (integriteitsbeleid) en 8° (whistleblowing)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 258, lid 5 (belangenconflicten) en 270 (integriteit)
3. NBB-circulaire: /
4. EIOPA-richtsnoeren: /

De Solvabiliteit II-wet heeft het bestaand regelgevend kader voor het integriteitsbeleid en de belangenconflicten niet gewijzigd. Derhalve worden hieronder in grote lijnen de reglementaire vereisten ter zake weergegeven. De Solvabiliteit II-wet voorziet echter wel in de verplichting voor de verzekeringsondernemingen om een klokkenluidersbeleid en -procedures (whistleblowing) te ontwikkelen.

9.1. INTEGRITEITSBELEID

Een deugdelijk bestuur kan niet worden gerealiseerd aan de hand van organisatiestructuren, procedures en controlemechanismen alleen, maar steunt in belangrijke mate op het engagement en de toewijding van alle medewerkers van de verzekeringsonderneming.

Daarom is het van belang dat de raad van bestuur de strategische doelstellingen en de ondernemingswaarden van de verzekeringsonderneming, alsook interne gedragscodes of formele voorschriften vastlegt, die bepalen hoe het bedrijf wordt gevoerd in een geest van integriteit en betrokkenheid met de deelgenoten van de onderneming. Deze doelstellingen, waarden en codes worden doorheen de onderneming meegedeeld en gepromoot. Voor de toepassing van deze waarden is het van belang dat de leiding zichzelf strikte gedragsregels oplegt en het goede voorbeeld geeft ('tone at the top').

De interne gedragscodes behandelen onder meer onderwerpen zoals corruptie, commerciële gebaren (vrijwillige tenlasteneming van schadegevallen), aanvaarden of geven van geschenken, oneigenlijke zelfbediening in transacties tussen medewerkers en de onderneming, en allerlei andere onethische of illegale gedragingen in het kader van activiteiten binnen of buiten de verzekeringsonderneming.

De verzekeringsonderneming dient een passende organisatie en passende procedures op te zetten teneinde zich ervan te vergewissen dat de personeelsleden van de onderneming onberispelijk zijn. Naast de gebruikelijke verificaties bij de aanwerving, dient de verzekeringsonderneming op permanente wijze de nodige maatregelen te treffen om toe te zien op de naleving door haar personeelsleden van de wettelijke en reglementaire bepalingen met betrekking tot integriteit en gedrag. De compliancefunctie vervult een belangrijke rol in de handhaving van het door de onderneming vastgelegde beleid.

9.2. WHISTLEBLOWING / KLOKKENLUIDERSREGELING

De naleving van de ondernemingswaarden en de interne gedragscodes, en de doeltreffendheid van de interne controle van de verzekeringsonderneming worden bevorderd wanneer er kanalen ter beschikking van de medewerkers staan om te goeder trouw legitieme bekommernissen inzake betekenisvolle inbreuken op deze ondernemingswaarden en codes of inzake onethisch of illegaal gedrag in verband met aspecten die onder de bevoegdheid en het toezicht van de verzekeringsonderneming vallen, intern mee te delen.

De verzekeringsonderneming stelt een beleid en procedures vast om klachten rechtstreeks of onrechtstreeks (ombudsman, compliance, interne audit) aan de leiding te rapporteren buiten de normale hiërarchische kanalen. Bona fide klokkenluiders worden beschermd tegen rechtstreekse of onrechtstreekse disciplinaire maatregelen of beslissingen met gelijke werking.

De goede werking van de klokkenluidersregeling hangt af van duidelijke regels en procedures, die duidelijk aangeven waarover er klachten kunnen worden ingediend en welke stappen en

escalatieregels de procedure omvat. De leiding ziet erop toe dat de informatie die door klokkenluiders wordt verstrekt, effectief wordt onderzocht en dat de nodige maatregelen worden getroffen om mistoestanden aan te pakken.

De regeling dient in overeenstemming te zijn met de wetgeving inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Adviezen van de ter zake bevoegde autoriteiten kunnen de ondernemingen helpen om hun regeling aan die bepalingen te toetsen.

9.3. BELANGENCONFLICTENBELEID

Het bedrijf van een verzekeringsonderneming wordt gekenmerkt door de samenloop van velerlei belangen, vaak gelijklopende maar even dikwijls uiteenlopende of conflicterende belangen, die passende omkadering vereisen.

Zonder exhaustiviteit te betrachten, kunnen er belangenconflicten bestaan tussen:

- de aandeelhouders en de onderneming;
- de bestuurders en de onderneming;
- de medewerkers en de onderneming;
- de onderneming en haar cliënten, als gevolg van het toegepaste bedrijfsmodel en/of de verschillende diensten en activiteiten die de onderneming aanbiedt;
- cliënten onderling;
- de onderneming en haar moederonderneming, dochteronderneming of andere verbonden ondernemingen bij intragroeptransacties.

Onverminderd de toepassing van de bepalingen van het Wetboek van Vennootschappen of andere toepasbare specifieke regelingen bepaalt Gedelegeerde Verordening 2015/35 dat de onderneming over doeltreffende processen en procedures moet beschikken om belangenconflicten te voorkomen en potentiële bronnen van belangenconflicten te onderkennen en procedures moet vaststellen om dergelijke conflicten aan te pakken.

10. IT-INFRASTRUCTUUR

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 42, § 1, 7° (beveiliging) en 9° (continuïteit)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 258, lid 1, i) (registratie van de werkzaamheden), j) (IT-veiligheid) en lid 3 (continuïteit)
3. NBB-circulaires: [Circulaire NBB 2009 17](#) van 7 april 2009 over IT-veiligheid, [Mededeling NBB 2012 11](#) van 9 oktober 2012 over cloudcomputing en [Circulaire NBB 2015 32](#) over de continuïteit voor systeemrelevante instellingen (circulaires die **nog steeds van toepassing** zijn).
4. EIOPA-richtsnoeren: /

De Solvabiliteit II-wet en Gedelegeerde Verordening 2015/35 hebben het bestaand regelgevend kader voor IT-infrastructuur niet gewijzigd. Derhalve worden hieronder in grote lijnen de reglementaire vereisten op het gebied van IT-veiligheid, bedrijfscontinuïteit en cloudcomputing geschetst. Voor meer details wordt verwezen naar de onderliggende circulaires.

10.1. IT-VEILIGHEID

De verzekeringsondernemingen dienen te beschikken over een goed functionerend IT-systeem (waarmee de werkzaamheden kunnen worden bijgehouden) en over passende controle- en beveiligingsmaatregelen op informaticagebied. Naast domeinen zoals uitbesteding en bedrijfscontinuïteit, die elders in deze circulaire aan bod komen, geldt dit ook voor verzekeringsdiensten die via het internet worden aangeboden. Zie in dit verband [Circulaire NBB 2009 17](#) over IT-veiligheid en [Circulaire NBB 2015 32](#) over de continuïteit voor systeemrelevante instellingen.

10.2. CLOUDCOMPUTING

De NBB beschouwt cloudcomputing als een vorm van uitbesteding en verwacht derhalve dat deze beantwoordt aan de beginselen die gelden voor uitbesteding. Zie in dit verband [Mededeling NBB 2012 11](#).

11. CONTINUÏTEITSBELEID, NOODPLANNEN EN HERSTELPLANNEN (RECOVERY PLANS)

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Artikelen 204 tot 211 (*recovery plans*)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: 258, § 3 (continuïteitsbeleid)
3. NBB-circulaire: [Circulaire PPB/D.256](#) van 10 maart 2005 over bedrijfscontinuïteit (**nog steeds van toepassing**)
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoer 8 (noodplannen)

De verzekeringsondernemingen dienen te beschikken over een continuïteitsbeleid voor hun bedrijf, en er wordt van hen verwacht dat ze noodplannen uitwerken voor de gebieden waarvoor ze zich kwetsbaar achten. Als ze dit gerechtvaardigd acht, mag de Bank de ondernemingen ook verzoeken een ex ante herstelplan (recovery plan) op te stellen.

11.1. CONTINUÏTEITSBELEID

Gedelegeerde Verordening 2015/35 bepaalt dat de verzekeringsondernemingen een bedrijfscontinuïteitsbeleid dienen te ontwikkelen teneinde te waarborgen dat bij een onderbreking van hun systemen en procedures kritieke gegevens en bedrijfsfuncties beschermd zijn en hun verzekeringsactiviteiten worden voortgezet, of — wanneer dat niet mogelijk is — dat deze gegevens en bedrijfsfuncties zo spoedig mogelijk worden hersteld en hun verzekeringsactiviteiten zo spoedig mogelijk worden hervat. Dit is geen nieuwe vereiste, aangezien [Circulaire PPB/D.256](#) de verzekeringsondernemingen reeds aanbeval te beschikken over een bedrijfscontinuïteitsbeleid en erop toe te zien dat hun organisatie zo is ontworpen dat ze, bij een ernstige en niet-geplande onderbreking van het bedrijf, hun kritieke of belangrijke functies, activiteiten of taken kunnen behouden of deze zo spoedig mogelijk kunnen herstellen, maar de reikwijdte ervan is breder (IT- en andere problemen). Voor meer details wordt verwezen naar die circulaire.

11.2. NOODPLANNEN

Naast het voornoemde continuïteitsbeleid wordt verwacht dat de verzekeringsondernemingen, voor die gebieden waarvoor zij zichzelf kwetsbaar achten, de materiële risico's identificeren en noodplannen opstellen en deze noodplannen regelmatig evalueren, bijwerken en testen. Deze noodplannen kunnen dus een zeer breed scala aan kwetsbaarheden behandelen en beperken zich niet tot IT-aangelegenheden. Dit moet het mogelijk maken met de Bank een constructieve en gestructureerde dialoog aan te gaan over de kwetsbaarheden van de onderneming.

11.3. HERSTELPLANNEN (RECOVERY PLANS)

De Solvabiliteit II-wet (artikel 204 en volgende) bepaalt dat de Bank een onderneming mag verzoeken een herstelplan (*recovery plan*) op te stellen als ze dit gerechtvaardigd acht in het licht van mogelijke risico's op een aanzienlijke verslechtering van de financiële positie van die onderneming.

12. GESCHIKTHEID VAN DE AANDEELHOUDERS EN VENNOTEN

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: 39 (aandeelhouders of vennoten) en 64 tot 73 (wijziging in de kapitaalstructuur)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: /
3. NBB-circulaire: [Mededeling CBFA 2009 31](#) en [Circulaire CBFA 2009 32](#) van 18 november 2009 (**nog steeds van toepassing**)
4. EIOPA-richtsnoeren: /

Aandeelhouders die een gekwalificeerde deelneming bezitten in een verzekeringsonderneming (hierna 'betekenisvolle aandeelhouders') moeten geschikt zijn om een gezond en voorzichtig beleid van de verzekeringsonderneming en een op haar continuïteit gerichte ontwikkeling te waarborgen. De Solvabiliteit II-richtlijn heeft het bestaand regelgevend kader inzake aandeelhouderschap niet gewijzigd. Derhalve worden de ter zake geldende vereisten hieronder weergegeven.

12.1. PRUDENTIËLE VERWACHTINGEN BETREFFENDE BETEKENISVOLLE AANDEELHOUDERS

Uit prudentieel oogpunt is het van wezenlijk belang dat de betekenisvolle aandeelhouders blijken van welbepaalde kwaliteiten die er borg voor staan dat zij hun invloed zullen aanwenden om te ijveren voor een gezond en voorzichtig beleid van de verzekeringsonderneming en een op haar continuïteit gerichte ontwikkeling. Ze moeten ook rekening houden met de prudentiële verwachtingen inzake deugdelijk bestuur die op de verzekeringsonderneming rusten.

Deze prudentiële vereiste is niet enkel een basisvoorwaarde om een vergunning te verkrijgen, maar blijft ook in de daaropvolgende fases gehandhaafd. Zij is met name terug te vinden in de vorm van de prudentiële beoordeling die gemaakt moet worden van de kwaliteiten van de natuurlijke en rechtspersonen die besloten hebben om een gekwalificeerde deelneming te verwerven in het kapitaal van de verzekeringsonderneming of om hun deelneming aanzienlijk te vergroten.

De betekenisvolle aandeelhouders, alsook de verzekeringsonderneming zodra ze er kennis van heeft, informeren de Bank over de wijzigingen (stijging of daling met overschrijding van bepaalde drempels - zie de artikelen 64 tot 73 van de Solvabiliteit II-wet) in de kapitaalstructuur van de verzekeringsonderneming.

De verzekeringsonderneming dient alle relevante informatie over haar betekenisvolle aandeelhouders waar zij kennis van heeft en die een invloed kan hebben op de prudentiële beoordeling van deze aandeelhouders, te verstrekken aan de Bank. Voor de betrokken aandeelhouders geldt dezelfde verplichting.

12.2. GESCHIKTHEIDSTOETSING

De criteria op basis waarvan de prudentiële beoordeling moet gebeuren, zowel in het kader van de vergunningsaanvraag als nadien, worden nader toegelicht in de « [Richtsnoeren voor de door Richtlijn 2007/44/EG vereiste prudentiële beoordeling van verwervingen en vergrotingen van deelnemingen in de financiële sector](#) », gezamenlijk uitgegeven door EIOPA, EBA en ESMA. Potentiële en bestaande aandeelhouders dienen dit document te lezen in samenhang met [Mededeling CBFA 2009 31](#); verzekeringsondernemingen dienen het te lezen in samenhang met [Circulaire CBFA 2009 32](#).

12.3. CHARTER VAN DE FAMILIE EN DE VENNOTEN

Verzekeringsondernemingen met een aandeelhouderschap dat familiaal is of bestaat uit een besloten kring van vennoten, hebben baat bij het vastleggen in een charter van afspraken over de relaties tussen de familie of de vennoten, enerzijds, en de onderneming, anderzijds, met betrekking

tot haar deugdelijk bestuur, ondernemingsvisie, financiële doelstellingen, opvolging van de leiders, carrières, beloning,...

13. GROEPSASPECTEN

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 392 tot 398 (governance op het niveau van de verzekeringsgroep), 443 (specifieke regels voor verzekeringsholdings), 464 tot 466, 468 tot 469 (governance op het niveau van de conglomeraten) en 470 (specifieke regels voor gemengde financiële holdings)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 359 (SFCR Groep)
3. NBB-circulaire: /
4. EIOPA-richtsnoeren: richtsnoeren 1, 2, 9, 17, 38, 62 en 65 tot 70

De beginselen inzake deugdelijk bestuur zijn ook van toepassing wanneer de verzekeringsonderneming deel uitmaakt van een groep.

Er dient een onderscheid te worden gemaakt naargelang het gaat om een Belgische groep (d.w.z. een groep waarvoor de Bank de groepstoezichthouder is; cf. afdeling 13.1. hieronder) of om een buitenlandse groep waar de verzekeringsonderneming naar Belgisch recht deel van uitmaakt (cf. afdeling 13.2. hieronder).

13.1. SPECIFIEKE VEREISTEN INZAKE DE GOVERNANCE VAN EEN BELGISCHE GROEP

13.1.1. Groepstoezicht en individueel toezicht

Voor Belgische groepen voorziet de Solvabiliteit II-wet in twee categorieën van groepsvereisten inzake governance:

- (i) vereisten waaraan **op het niveau van de groep** moet worden voldaan, namelijk:
  - a. voor verzekeringsgroepen die onder het toezicht van de Bank vallen: krachtens de artikelen 392 tot 398 van de Solvabiliteit II-wet, vereisten inzake organisatie in ruime zin (Afdeling VII, Hoofdstuk II, Titel I van Boek II van de wet of de artikelen 42 tot 60 van de wet), inzake beleidsstructuur (Afdeling III, Hoofdstuk III, Titel II van Boek II van de wet of de artikelen 77 tot 83 van de wet), inzake systemen voor risicobeheer, interne controle en rapportering;
  - b. voor financiële conglomeraten die onder het aanvullende toezicht van de Bank vallen: krachtens de artikelen 464 tot 466, 468 en 469 van de Solvabiliteit II-wet, vereisten inzake risicobeheer, interne controle, beleidsstructuur en rapportering;
- (ii) vereisten die van toepassing zijn **op individuele holdings**, namelijk:
  - a. voor verzekeringsholdings naar Belgisch recht en gemengde financiële holdings naar Belgisch recht die aan het hoofd staan van een verzekeringsgroep die onder het toezicht van de Bank valt: krachtens artikel 443 van de Solvabiliteit II-wet, toezicht op het aandeelhouderschap (artikelen 39 en 64 tot 72), de "fit & proper"-vereisten (artikelen 40, 41, 81, 82 en 83), de oprichting van een directiecomité (artikelen 45 en 46, §§ 1, 3 en 4, en 47), en de regels met betrekking tot leningen en verzekeringsovereenkomsten voor leiders (artikelen 93 en 94), met mogelijkheid - bij niet-naleving van deze regels - tot toepassing van dwingende maatregelen en uitzonderlijke herstelmaatregelen krachtens de artikelen 508, § 1 en 517;
  - b. voor gemengde financiële holdings naar Belgisch recht die aan het hoofd staan van een financieel conglomeraat dat onder het toezicht van de Bank valt: krachtens artikel 470 van de Solvabiliteit II-wet, toezicht op het aandeelhouderschap (artikelen 39 en 64 tot 72), de "fit & proper"-vereisten (artikelen 40, 41, 81, 82 en 83), de oprichting van een directiecomité (artikelen 45 en 46, §§ 1, 3 en 4, en 47), en de regels met betrekking tot leningen en verzekeringsovereenkomsten voor leiders (artikelen 93 en 94), met mogelijkheid - bij niet-naleving van deze regels - tot toepassing van dwingende maatregelen en uitzonderlijke herstelmaatregelen krachtens de artikelen 508, § 1 en 517;

Concreet blijkt uit de Solvabiliteit II-wet dat alle regels inzake het governancestelsel die in deze circulaire zijn opgenomen, van toepassing zijn op verzekeringsgroepen naar Belgisch recht

(toepassing *mutatis mutandis* van de individuele regels op groepsniveau)¹⁸ en dat de Bank verantwoordelijk is voor het toezicht op de naleving van die regels.

Bijgevolg verwacht de Bank van de entiteit die verantwoordelijk is voor een verzekeringsgroep naar Belgisch recht dat ze voldoet aan alle regels die in deze circulaire zijn opgenomen. Daarnaast zijn de drie in de punten 13.1.2. tot 13.1.4. hieronder vermelde specifieke vereisten voor governance op groepsniveau ook van toepassing op deze verantwoordelijke entiteit. De manier waarop de onderneming al deze regels naleeft, wordt toegelicht in het governancememorandum op het niveau van de groep waarnaar in punt 15.4. en in bijlage 2.II van deze circulaire wordt verwezen.

13.1.2. Governancesysteem op groepsniveau

13.1.2.1. Verantwoordelijkheden met betrekking tot het vaststellen van internegovernancevereisten

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep stelt internegovernancevereisten voor de gehele groep vast, die afgestemd zijn op de structuur, de activiteiten en de risico's van de groep en de daarmee verbonden entiteiten, en zet een passende structuur en organisatie op voor het risicobeheer op groepsniveau, met een duidelijke toewijzing van verantwoordelijkheden tussen alle ondernemingen van de groep.

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep doet evenwel geen afbreuk aan de verantwoordelijkheden van de bestuurlijke, beleidsbepalende of toezichthoudende organen van de ondernemingen die deel uitmaken van de groep in het kader van de invoering van hun governancesystemen.

13.1.2.2. Internegovernancesysteem op groepsniveau

Onverminderd van de verplichting om een systeem van risico op het individueel niveau te hebben, de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep:

- a) beschikt over passende en doeltreffende instrumenten, procedures en verantwoordelijkheids- en verantwoordingslijnen om toezicht te houden op het functioneren van het risicobeheersysteem en het systeem voor interne controle op individueel niveau en deze aan te sturen;
- b) beschikt binnen de groep over rapporteringslijnen en doeltreffende systemen om adequate informatiestromen binnen de groep van boven naar beneden ('top-down') en vice versa te waarborgen;
- c) informeert alle ondernemingen binnen de groep over de instrumenten die gebruikt worden om alle risico's waaraan de groep wordt blootgesteld te onderkennen, te meten, te beheren, te bewaken en te rapporteren, en voorziet die ondernemingen van de noodzakelijke documentatie hieromtrent;
- d) houdt rekening met de belangen van alle ondernemingen die deel uitmaken van de groep en met de wijze waarop deze belangen een bijdrage leveren aan de gemeenschappelijke doelstelling op lange termijn van de groep als geheel.

13.1.2.3. Interactie tussen de beleidsbepalende organen van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep en de beleidsbepalende organen van de dochterondernemingen

De raad van bestuur en het directiecomité van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep werken op passende wijze samen met de bestuurlijke, beleidsbepalende of toezichthoudende organen van alle ondernemingen binnen de groep die een significante invloed hebben op het risicoprofiel van de groep, door anticipatief gegevens op te vragen en door uitleg te vragen van de bestuurlijke, beleidsbepalende of toezichthoudende organen van de tot de groep behorende ondernemingen die beslissingen hebben genomen over kwesties die gevolgen zouden kunnen hebben voor de groep.

---

¹⁸ Voor de duidelijkheid zij gepreciseerd dat er in deze circulaire niet dieper worden ingegaan op het geval van de financiële conglomeraten, aangezien er in België geen sterk door verzekeringen bepaald financieel conglomeraat is.

13.1.3. Risicobeheersysteem op groepsniveau

13.1.3.1. Rol van de raad van bestuur en van het directiecomité van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep, in het risicobeheersysteem

De raad van bestuur en het directiecomité van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep zien erop toe dat het risicobeheersysteem van de volledige groep doeltreffend is. Dit risicobeheersysteem van de groep omvat ten minste het volgende:

- a) de strategische besluiten en beleidslijnen betreffende risicobeheer op groepsniveau;
- b) de definitie van de risicobereidheid en algemene risicotolerantielimieten van de groep;
- c) het onderkennen, meten, beheren, monitoren en rapporteren van risico's op groepsniveau.

De raad van bestuur en het directiecomité van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep zorgen er ook voor dat hun strategische besluiten en beleidslijnen in overeenstemming zijn met de groepsstructuur, de omvang en de specifieke kenmerken van de ondernemingen die deel uitmaken van de groep.

De entiteit die verantwoordelijk is voor de verzekeringsgroep zorgt ervoor dat het beleid consequent wordt toegepast in de volledige groep. Het beleid van de dochterondernemingen strookt dus met het beleid van de groep.

13.1.3.2. Risicobeheer op groepsniveau

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep steunt voor haar risicobeheer op het niveau van de groep op adequate processen en procedures om de risico's waaraan de groep, dan wel elke afzonderlijke entiteit, blootgesteld wordt of blootgesteld kan worden, te onderkennen, te meten, te beheren, te bewaken en te rapporteren.

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep zorgt ervoor dat de structuur en de organisatie van het risicobeheer op het niveau van de groep geen afbreuk doen aan de wettelijke bevoegdheid van de dochterondernemingen om aan hun wettelijke, reglementaire en contractuele verplichtingen te voldoen.

13.1.3.3. Risico's met een significant effect op groepsniveau

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep neemt in haar risicobeheersysteem de risico's op zowel individueel als groepsniveau in aanmerking, evenals de onderlinge afhankelijkheden, en in het bijzonder:

- a) het reputatierisico en de risico's die voortvloeien uit intragroeptransacties en risicoconcentraties, met inbegrip van het besmettingsrisico, op groepsniveau;
- b) de onderlinge afhankelijkheden tussen risico's die voortvloeien uit het verrichten van activiteiten via verschillende entiteiten en in uiteenlopende jurisdicties;
- c) de risico's die voortvloeien uit entiteiten in derde landen;
- d) de risico's die voortvloeien uit niet-gereguleerde entiteiten;
- e) de risico's die voortvloeien uit andere gereguleerde entiteiten.

13.1.3.4. Risicoconcentratie op groepsniveau

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep zorgt ervoor dat er processen en procedures zijn voor het detecteren, meten, beheren, monitoren en rapporteren van risicoconcentraties.

13.1.3.5. Intragroeptransacties

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep zorgt ervoor dat het risicobeheersysteem van de groep en de afzonderlijke ondernemingen processen en rapporteringsprocedures bevat voor het detecteren, meten, monitoren, beheren en rapporteren van intragroeptransacties, met inbegrip van significante en zeer significante intragroeptransacties als bedoeld in de Solvabiliteit II-wet.

13.1.4. Organisatorische aspecten op groepsniveau

13.1.4.1. Organisatorische en operationele structuur

Op groepsniveau beoordelen de raad van bestuur en het directiecomité van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep welke gevolgen veranderingen in de structuur van de groep hebben voor de duurzame financiële positie van de ondernemingen die deel uitmaken van de groep en voeren zij tijdig de noodzakelijke aanpassingen door.

Om passende maatregelen te kunnen nemen, hebben de raad van bestuur en het directiecomité van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep toereikende kennis van de organisatorische inrichting van de groep, het bedrijfsmodel van de verschillende ondernemingen, de banden en relaties tussen de ondernemingen, en de risico's die voortvloeien uit de structuur van de groep.

13.1.4.2. Interne controles

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep zorgt voor een consequente tenuitvoerlegging van de internecontrolesystemen binnen de groep.

13.1.4.3. Onafhankelijke controlefuncties

Tussen de onafhankelijke controlefuncties binnen de groep is er coördinatie.

Wat de interne audit betreft, zorgt de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep ervoor dat het interneauditbeleid op het niveau van de groep beschrijft hoe de interneauditfunctie de activiteit van de interne audit binnen de groep coördineert en de naleving van de interneauditvereisten op groepsniveau waarborgt.

13.1.4.4. Uitbesteding binnen een groep

Voor de uitbesteding van functies, activiteiten of taken binnen de groep wordt verwezen naar punt 7.4.2 hierboven. Onverminderd de uitbestedingsregels die de individuele verzekeringsondernemingen moeten volgen, stelt de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep de documentatie op waarmee kan worden bepaald welke functies verband houden met welke juridische entiteit, en waarborgt zij dat de uitbestedingsovereenkomsten geen afbreuk doen aan de uitvoering van de kritieke of belangrijke functies, activiteiten of taken op het niveau van de dochteronderneming.

13.1.4.5. Beloning

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep legt een beloningsbeleid vast voor de gehele groep en past dit beleid toe. Dit beleid houdt rekening met de complexiteit en structuren van de groep teneinde voor de hele groep een consistent beleid vast te stellen, te ontwikkelen en ten uitvoer te leggen dat in overeenstemming is met de risicobeheerstrategieën van de groep. Het beleid wordt toegepast op alle relevante personen op groepsniveau en op het niveau van elke dochteronderneming.

De entiteit die verantwoordelijk is voor de groep waarborgt het volgende:

- a) de algehele consistentie van het beloningsbeleid van de groep, door ervoor te zorgen dat dit voldoet aan de wettelijke vereisten van ondernemingen die deel uitmaken van de groep en door toe te zien op de juiste toepassing daarvan;
- b) dat alle ondernemingen die tot de groep behoren, voldoen aan de vereisten met betrekking tot beloningen;
- c) dat materiële risico's op groepsniveau die in verband staan met beloningskwesties in de ondernemingen van de groep worden beheerd.

13.2. GOVERNANCEASPECTEN VOOR VERZEKERINGSONDERNEMINGEN NAAR BELGISCH RECHT DIE DEEL UITMAKEN VAN EEN BUITENLANDSE GROEP

Als de verzekeringsonderneming naar Belgisch recht deel uitmaakt van een buitenlandse groep, moet ervoor worden gezorgd dat de organisatie en aansturing van de groep geen afbreuk doet aan de verantwoordelijkheid van de raad van bestuur en het directiecomité van de dochteronderneming.

13.2.1. Taakverdeling tussen de moederonderneming en de dochteronderneming

De raad van bestuur en het directiecomité van de dochteronderneming zien er in het bijzonder op toe dat de organisatie van de groep voldoet aan de regels en verplichtingen waaraan de dochteronderneming als zelfstandige rechtspersoon en gereguleerde onderneming is onderworpen. Het kan gaan om beslissingen of praktijken op groepsniveau die indruisen tegen: (i) wettelijke en regelgevende bepalingen, of prudentiële regels waaraan de dochteronderneming is onderworpen; (ii) technische regels en voorschriften of codes die de activiteit onder statuut regelen; (iii) het gezond en voorzichtig beleid en het financieel evenwicht van de dochteronderneming; of nog (iv) de belangen van haar eigen deelgenoten en de bescherming van de verzekerden.

In de uitoefening van hun vennootschappelijke opdracht moeten de bestuurders van de dochteronderneming over passende middelen beschikken om het belang van de vennootschap in betrokkenheid met haar deelgenoten te vrijwaren. Daartoe dienen groepsinterne mechanismen te worden ingesteld die toelaten om bepaalde beslissingen of praktijken op groepsniveau in dit licht te identificeren en onder de aandacht van de bestuursorganen van de dochteronderneming en de moederonderneming te brengen.

Afhankelijk van het bestuursmodel dat een groep hanteert, zullen deze interne mechanismen bijvoorbeeld steunen op een robuuste toezichtsfunctie binnen de raad van bestuur van de dochteronderneming, op de aanwezigheid in de bestuursorganen van de dochteronderneming van bestuurders die onafhankelijk zijn van de moederonderneming, of op het bestaan van effectieve onafhankelijke controlefuncties bij de dochteronderneming.

13.2.2. Beheer van belangenconflicten

Divergerende belangen op het niveau van de groep worden geïdentificeerd, voorkomen of beheerd. Het kan gaan om:

- i. belangenconflicten als gevolg van het uitoefenen van activiteiten die onderling conflicten kunnen genereren;
- ii. intragroeptransacties en kapitaalverdeling binnen de groep;
- iii. divergerende belangen tussen de moederonderneming en dochterondernemingen of tussen dochterondernemingen onderling, bv. inzake de toewijzing van corporate opportuniteiten;
- iv. groepsbeslissingen die voor de verschillende métiers die worden uitgeoefend door de verschillende dochterondernemingen, een verschillende impact hebben op het beheer van hun financiële positie.

Vorderingen op verbonden partijen moeten worden opgevolgd en behandeld overeenkomstig het vastgelegde beleid en maken het voorwerp uit van een passende rapportering aan de organen van de verzekeringsonderneming en van de groep.

14. BEOORDELING VAN DE DOELTREFFENDHEID VAN HET GOVERNANCESYSTEEM

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 77, § 1 (rol van de raad van bestuur), 80, § 2 (verslaggeving van het directiecomité), en 331 (verslaggeving van de erkend commissaris)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: /
3. NBB-circulaire: [Circulaire NBB 2012 16](#) van 21 december 2016 over de medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen.

[NB: Dit hoofdstuk vervangt [Circulaire CBFA 2009 26](#) van 24 juni 2009 over de verslaggeving van de effectieve leiding over de beoordeling van het internecontrolesysteem en de verklaring van de effectieve leiding over de periodieke prudentiële rapportering]

4. EIOPA-richtsnoeren: /

De Solvabiliteit II-wet bepaalt dat het directiecomité minstens eenmaal per jaar verslag uitbrengt aan de raad van bestuur van de verzekeringsonderneming, de erkend commissaris en de Bank, over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem en over de maatregelen die worden genomen om eventuele tekortkomingen aan te pakken. Deze verslaggeving vervangt de verslaggeving van de effectieve leiding over de interne controle, die aan de erkend commissaris en de Bank moest worden bezorgd krachtens artikel 14bis, § 5 van de wet van 9 juli 1975 en artikel 18, § 5 van de wet van 26 februari 2009.

In dit hoofdstuk wordt een gedetailleerde toelichting gegeven bij (i) de respectieve rollen van het directiecomité en de raad van bestuur in de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem, (ii) de verwachtingen van de Bank inzake de methodologie die moet worden ingevoerd om de doeltreffendheid van het governancesysteem te beoordelen, (iii) de aanbevelingen van de Bank betreffende de verslaggeving van het directiecomité over de doeltreffendheid van het governancesysteem en (iv) de samenhang tussen de voormelde verslaggeving van het directiecomité en de verslaggeving van de erkend commissaris over de interne controle.

14.1. RESPECTIEVE ROLLEN VAN HET DIRECTIECOMITÉ EN VAN DE RAAD VAN BESTUUR IN DE BEOORDELING VAN DE DOELTREFFENDHEID VAN HET GOVERNANCESYSTEEM

Artikel 80, § 2 van de Solvabiliteit II-wet bepaalt dat "het directiecomité [...] minstens eenmaal per jaar verslag uit[brengt] aan het wettelijk bestuursorgaan, de erkend commissaris en de Bank, over de beoordeling van de doeltreffendheid van het [...] governancesysteem en over de maatregelen die in voorkomend geval worden genomen om eventuele tekortkomingen aan te pakken".

Aldus houdt dit artikel voor de directiecomités van de verzekeringsondernemingen twee handelingen in:

- enerzijds de invoering van een methodologie om de beoordeling van de geschiktheid van het governancesysteem concreet uit te voeren; en
- anderzijds de opstelling en de jaarlijkse goedkeuring van een verslag over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem en de maatregelen die worden genomen om de vastgestelde tekortkomingen aan te pakken.

Op basis hiervan moeten de raden van bestuur van de verzekeringsondernemingen, krachtens artikel 77 van de Solvabiliteit II-wet, zelf "periodiek en minstens eenmaal per jaar de doeltreffendheid [beoordelen] van het [...] governancesysteem van de onderneming en de mate waarin het voldoet aan de verplichtingen die door [de Solvabiliteit II-wet] [...] zijn opgelegd", en erop toezien "dat het directiecomité de nodige maatregelen neemt om eventuele tekortkomingen aan te pakken".

14.2. METHODOLOGIE OM DE DOELTREFFENDHEID VAN HET GOVERNANCESYSTEEM TE BEOORDELEN

Om hun verslagen over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem een stevig draagvlak te geven, baseren de directiecomités van de verzekeringsondernemingen zich, indien mogelijk, op een algemeen aanvaarde beoordelingsmethode (zoals het COSO-kader voor de interne controle). Deze methodologie beschrijft met name de te volgen regels op het vlak van documentatie.

14.3. VERSLAGGEVING VAN HET DIRECTIECOMITÉ OVER DE BEOORDELING VAN DE DOELTREFFENDHEID VAN HET GOVERNANCESYSTEEM

14.3.1. Doelstellingen van de verslaggeving

De door het directiecomité van de verzekeringsondernemingen aan de raad van bestuur, de erkend commissaris en de Bank gerichte verslaggeving over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem heeft de volgende doelstellingen:

- erop toezien dat de onderneming controleert of aan alle wettelijke en regelgevende vereisten met betrekking tot het governancesysteem wordt voldaan en verifieert of de maatregelen die worden genomen om die naleving te waarborgen, doeltreffend zijn; en
- in voorkomend geval, de Bank in staat stellen de toepassing te volgen van de maatregelen waartoe het directiecomité zich heeft verbonden om eventuele tekortkomingen in het governancesysteem aan te pakken.

14.3.2. Wijzigingen ten opzichte van de "verslaggeving van de effectieve leiding over de interne controle"

De verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem ligt in de lijn van de "verslaggeving van de effectieve leiding over de beoordeling van het internecontrolesysteem", waarvan de inhoud werd toegelicht in Circulaire CBFA_2009_26 van 24 juni 2009. De "verslaggeving over de interne controle" wordt namelijk vervangen door de "verslaggeving over de doeltreffendheid van het governancesysteem".

De belangrijkste wijzigingen in de "verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem" ten opzichte van de "verslaggeving van de effectieve leiding over het internecontrolesysteem" zijn de volgende:

- een uitbreiding *ratione materiae* van het toepassingsgebied van de verslaggeving, die betrekking moet hebben op alle domeinen die deel uitmaken van het begrip 'governancesysteem' (cf. de in **Bijlage 1** opgenomen domeinen);
- de afschaffing van het beschrijvende gedeelte over de organisatie, de werkzaamheden en het risicobeheer van de verzekeringsonderneming, in de verslaggeving inzake de interne controle, aangezien deze informatie reeds moet worden opgenomen in het governancememorandum en het RSR ("regular report to supervisor", cf. Hoofdstuk 15 van deze circulaire); en
- bijzondere aandacht, op het gebied van beoordeling, voor de aspecten met betrekking tot de doeltreffendheid van de in het kader van de implementatie van het governancesysteem genomen maatregelen.

14.3.3. Inhoud van de verslaggeving over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem

De verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancesysteem dient twee delen te omvatten:

- 1) de tijdens het boekjaar uitgevoerde beoordeling van het governancesysteem; en
- 2) een overzicht van de maatregelen die werden of zullen worden genomen om eventuele vastgestelde tekortkomingen aan te pakken.

Bij het opstellen van deze twee delen wordt rekening gehouden met de aard, de omvang en de complexiteit van de risico's die inherent zijn aan het bedrijfsmodel en aan de activiteiten van de onderneming.

§ 1. Beoordeling van het governancestelsel door het directiecomité (DEEL 1 van het verslag)

Deel 1 van het verslag vormt in feite een zelfbeoordeling (*self assessment*), door het directiecomité, van de verschillende bestanddelen van het governancestelsel. Deze zelfbeoordeling wordt uitgevoerd op basis van de in punt 14 hierboven toegelichte methodologie.

De Bank verwacht dat dit deel een beoordeling bevat van de verschillende in **Bijlage 1** opgenomen domeinen (aanbevolen schema voor de verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel). Er wordt opgemerkt dat dit schema overeenstemt met de structuur van het governance memorandum (cf. **Bijlage 2**), die dan weer overeenstemt met de structuur van het RSR zoals bepaald in Bijlage XX van Gedelegeerde Verordening 2015/35.

Als de zelfbeoordeling voor een bepaald domein uitmondt in een positieve beoordeling van de geschiktheid van de maatregelen die in dat domein zijn genomen, gelet op de wettelijke vereisten, mag het verslag zich ertoe beperken dit te vermelden. Als tijdens het voorgaande boekjaar echter - in een specifiek domein - tekortkomingen werden vastgesteld, en als tijdens de beschouwde periode maatregelen werden genomen om deze situatie te verhelpen, geeft het directiecomité duidelijke toelichting bij deze tekortkomingen, bij de maatregelen die werden genomen en bij de elementen waarmee rekening werd gehouden om de positieve *assessment* van dat beoordeelde domein te rechtvaardigen.

Als een aspect daarentegen leidt tot een genuanceerde of zelfs negatieve beoordeling, moet dit in het verslag op een zodanig wijze worden toegelicht dat de raad van bestuur, de erkend commissaris en de Bank de vastgestelde tekortkomingen duidelijk kunnen identificeren.

§ 2. Overzicht van de maatregelen die werden of zullen worden genomen om de vastgestelde tekortkomingen aan te pakken (DEEL 2 van het verslag)

De Bank verwacht dat deel 2 van het verslag de lijst bevat van de maatregelen die het directiecomité heeft genomen of van plan is te nemen om eventuele tekortkomingen aan te pakken. Ook deze lijst van maatregelen volgt, in de mate van het mogelijke, de in **Bijlage 1** van deze circulaire opgenomen structuur.

14.3.4. Vorm, "executive summary" en periodiciteit

§ 1. Vorm

Bijlage 1 van deze circulaire vormt een schema waarvan het gebruik door de Bank wordt aanbevolen, aangezien het om minimale controlepunten gaat. De ondernemingen dienen het aan te passen naargelang van hun organisatie en de risico's waaraan ze zijn blootgesteld. De vorm en de structuur van de verslaggeving dienen echter van jaar tot jaar consistent te zijn, zodat een vergelijking kan worden gemaakt en de ontwikkelingen kunnen worden geïdentificeerd. De verslaggeving wordt ondertekend door de persoon/personen die het directiecomité collegiaal kan/kunnen vertegenwoordigen en wordt via e-Corporate aan de Bank bezorgd.

§ 2. Opmaak van een samenvatting / "executive summary"

Het gedetailleerde verslag moet worden voorafgegaan door een samenvatting / "executive summary" waarin de belangrijkste aspecten van de twee delen van de verslaggeving worden samengevat:

- a) De "high level" resultaten van de beoordeling van de acht onderdelen van de verslaggeving, met bijzondere aandacht voor ernstige tekortkomingen die na deze beoordeling werden vastgesteld; en
- b) In voorkomend geval, een opsomming van de voornaamste maatregelen die de onderneming heeft genomen of van plan is te nemen om de vastgestelde tekortkomingen aan te pakken.

Aldus wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de belangrijke en de minder belangrijke aspecten, teneinde meer gewicht te geven aan de boodschap van het verslag (cf. de mededeling van 16/11/2015 betreffende het verslag over de interne controle).

§ 3. Periodiciteit van het verslag

Het verslag wordt elk jaar opgesteld. Het wordt bezorgd aan de Bank en de erkend commissaris. De Bank verwacht het eerste verslag over de doeltreffendheid van het governancestelsel **in mei 2017** (voor 2016), samen met de nieuwe versie van het governancememorandum, met het verslag over de solvabiliteit en de financiële positie (SFCR) en het periodiek toezichtsrapport (RSR). Vervolgens moeten ook het verslag over de doeltreffendheid van het governancestelsel en de jaarlijkse bijwerking van het governancememorandum worden ingediend.

Het verslag over de doeltreffendheid van het governancestelsel moet via het eCorporate-platform aan de Bank worden bezorgd.

14.4. SAMENHANG TUSSEN HET VERSLAG VAN HET DIRECTIECOMITÉ EN HET VERSLAG VAN DE ERKEND COMMISSARIS

Overeenkomstig artikel 331 van de Solvabiliteit II-wet beoordelen de erkend commissarissen "de internecontrolemaatregelen die de [...] verzekeringsverzekeringsondernemingen hebben getroffen overeenkomstig artikel 42, § 1, 2° [van de Solvabiliteit II-wet]" en "delen [ze] hun bevindingen ter zake mee aan de Bank". Artikel 42, § 1, 2° van de Solvabiliteit II-wet verwijst naar "een passende [...] interne controle, waaronder met name controleprocedures die een redelijke mate van zekerheid verschaffen over de betrouwbaarheid van de [sic] het verslaggevingsproces".

Van de commissarissen wordt verwacht dat de omvang van hun werkzaamheden op het gebied van interne controle wordt afgestemd op de verschillende in **Bijlage 1** opgenomen domeinen.

Voor de concrete uitvoeringsmodaliteiten van deze werkzaamheden wordt verwezen naar [Circulaire NBB 2012 16 van 21 december 2016 over de medewerkingsopdracht van de erkende commissarissen](#), die binnenkort zal worden herzien.

15. RAPPORTERING INZAKE GOVERNANCE

Regelgevend kader:

1. Solvabiliteit II-wet: Art. 42, §1, 10° (invoering van een rapporteringssysteem), 42, § 3, en 77, § 6 (governancememorandum), 95 tot 101 (SFCR), 199 tot 203 (periodieke informatieverstrekking en boekhoudregels), en 312, § 2 (prudentiële rapportering)
2. Gedelegeerde Verordening 2015/35: Art. 258, lid 1, a) (systeem voor interne rapportering) en h) (systeem voor betrouwbare informatie), 290 en volgende (inhoud van het SFCR), 304 en volgende (inhoud van het RSR), 359 en volgende (SFCR voor groepen), 372 (RSR voor groepen), en Bijlage 20 (structuur van het SFCR en het RSR)
3. NBB-circulaire: /
[NB: Circulaire [CBFA 2010_30](#) van 21 oktober 2010 zal gewijzigd worden voor wat betreft de kwalitatieve governance rapporteringen]
4. EIOPA-richtsnoeren: /

De Solvabiliteit II-wet en Gedelegeerde Verordening 2015/35 vereisen dat de verzekeringsondernemingen verschillende rapporteringen inzake governance uitwerken, teneinde het publiek en de Bank, als prudentiële toezichthouder, in staat te stellen de geschiktheid van hun governancestelsel te beoordelen.

15.1. SFCR, RSR EN GOVERNANCEMEMORANDUM

Naast de verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel (cf. hoofdstuk 14 hierboven) zijn de voornaamste prudentiële rapporteringen:

1. de afdeling 'governancestelsel' van het verslag over de solvabiliteit en de financiële positie ("Solvency and Financial Condition Report" in het Engels, hierna "**SFCR**"), een jaarlijks verslag bestemd voor het publiek waarvan de inhoud wordt bepaald in Gedelegeerde Verordening 2015/35 (artikel 290 en volgende);
2. de afdeling 'governancestelsel' van het periodiek toezichtsrapport ("*Regular Supervisory Report*", hierna "**RSR**"), dat om de drie aan de Bank wordt bezorgd voor de uitoefening van haar prudentieel toezicht en waarvan de inhoud eveneens is vastgelegd in Gedelegeerde Verordening 2015/35 (artikelen 308 en volgende); en
3. het governancememorandum, een jaarlijks verslag bestemd voor de Bank, waarvan de inhoud wordt bepaald in artikel 42, § 3 van de Solvabiliteit II-wet.

Teneinde een goede samenhang tussen deze drie rapporteringen te waarborgen, raadt de Bank aan het governancememorandum te beschouwen als de "hoeksteen" van de rapportering inzake governance, door er alle gegevens over governance in op te nemen die zijn vereist krachtens (i) de bepalingen van Gedelegeerde Verordening 2015/35 betreffende de inhoud van het SFCR, (ii) de bepalingen van diezelfde Gedelegeerde Verordening over de inhoud van het RSR en (iii) het Belgisch wettelijk en regelgevend kader ("specifieke Belgische kenmerken").

Deze benadering heeft twee voordelen:

- enerzijds maakt deze oplossing het mogelijk te beschikken over een geïntegreerd rapporteringsinstrument (het governancememorandum), waarbij alle beschikbare gegevens op het gebied van governance in één document worden samengevoegd; en
- anderzijds laat dit toe het jaarlijkse karakter van de bijwerking van de governance-informatie (dat reeds was opgenomen in de wet van 9 juli 1975) te behouden, en dit zonder dat de in artikel 312 van Gedelegeerde Verordening 2015/35 bedoelde driejaarlijkse herzieningscyclus van het RSR in het gedrang komt.

15.2. GOVERNANCEMEMORANDUM, GEÏNTEGREERD RAPPORTERINGSINSTRUMENT

15.2.1. Inhoud van het governancememorandum

De structuur van het governancememorandum werd bijgewerkt om er alle governance-informatie in op te nemen die wordt vereist krachtens (i) de bepalingen van Gedelegeerde Verordening 2015/35 betreffende de inhoud van het SFCR, (ii) de bepalingen van diezelfde Gedelegeerde Verordening over de inhoud van het RSR en (iii) het Belgisch wettelijk en regelgevend kader.

Zo wordt in **Bijlage 2** een schema opgenomen waarin gedetailleerd wordt uitgelegd welke gegevens moeten worden opgenomen in de nieuwe versie van het governancememorandum. De verzekeringsondernemingen wordt gevraagd dit schema te volgen.

De rechterkolommen van dit schema verduidelijken, voor elk gegeven dat in het governancememorandum moet worden vermeld, of dit ook moeten worden opgenomen in het SFCR, in het RSR of alleen in het governancememorandum (omdat het een specifiek Belgisch kenmerk betreft). Er wordt ook opgemerkt dat dit schema overeenstemt met bijlage 20 van Gedelegeerde Verordening 2015/35 (onder voorbehoud van kleine wijzigingen in de titels en de toevoeging van ondertitels).

15.2.2. Samenhang tussen het governancememorandum, het SFCR en het RSR

Aangezien het feit dat het governancememorandum als de "hoeksteen" van de governancerapportering wordt beschouwd, de verzekeringsondernemingen niet ontslaat van de verplichting om sommige governancegegevens ook in hun SFCR's en hun RSR's op te nemen (deze laatste moeten krachtens Gedelegeerde Verordening 2015/35 een "*standalone*" karakter behouden), wordt de verzekeringsondernemingen gevraagd:

- i. ervoor te zorgen dat de in de afdeling 'governancesysteem' van het SFCR opgenomen gegevens (vrijwel) identiek zijn aan de in de "SFCR"-categorie van het governancememorandum opgenomen gegevens; en
- ii. om de drie jaar de in de "RSR"-categorie van het governancememorandum opgenomen gegevens te verplaatsen naar de afdeling 'governancesysteem' van het RSR, en in voorkomend geval de referentieperiode aan te passen.

Twee onafhankelijke controlefuncties worden belast met het waarborgen van de samenhang tussen het SFCR, het RSR en het governancememorandum: enerzijds de compliancefunctie voor aspecten die verband houden met governance *sensu stricto* (aandeelhouderschap, beleidsstructuur, *fit & proper*, onverenigbaarheid van mandaten, kredieten en verzekeringen aan leiders, onafhankelijke controlefuncties, beloning, belangenconflicten en uitbesteding)¹⁹, en anderzijds de risicobeheerfunctie voor de "risicoaspecten" en de andere aspecten dan governance *sensu stricto* die aan bod komen in deze circulaire, zoals het financieel beheer, de continuïteit en de IT-infrastructuur²⁰.

---

¹⁹ Cf. punt 5.4. van deze circulaire.

²⁰ Cf. punt 5.2.1., § 3 van deze circulaire.

15.3. BIJLAGEN BIJ HET GOVERNANCEMEMORANDUM

15.3.1. Gegevens die als bijlagen bij het governancememorandum moeten worden gevoegd

Gezien de bijzondere aard van sommige gegevens inzake governance²¹ en de noodzaak om de bestaande governancerapporteringen beter te structureren, wordt de verzekeringsondernemingen aanbevolen om de volgende gegevens als bijlagen op te nemen in het governancememorandum en daarbij deze nummering te volgen.

Bijlage 1	Activiteitenverslag van de risicobeheerfunctie	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 2	Activiteitenverslag van de actuariële functie	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 3	Activiteitenverslag van de interneauditfunctie	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 4	Auditplanning van de interneauditfunctie voor het volgende jaar	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 5	Activiteitenverslag van de compliancefunctie	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 6	Verslag van de witwasverantwoordelijke	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 7	Planning voor de monitoring van de compliancefunctie voor het volgende jaar	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 8	Tabel met de cijfergegevens over de beloning van de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité (cf. de te gebruiken template die in Bijlage 3 van deze circulaire is opgenomen)	moet elk jaar worden bijgewerkt
Bijlage 9	Lijst van de belangrijke of kritieke uitbestede activiteiten, functies of operationele taken (met voor elk geval van uitbesteding de persoonlijke gegevens van de dienstverlener en de lijst van diens verantwoordelijken)	moet worden bijgewerkt indien er zich wijzigingen voordoen
Bijlage 10	Lijst van de leningen/kredieten of borgstellingen aan de leden van de raad van bestuur en het directiecomité die meer dan 100.000 EUR bedragen	moet worden bijgewerkt indien er zich wijzigingen voordoen
Bijlage 11	Bijgewerkte versie van de statuten	moet worden bijgewerkt indien er zich wijzigingen voordoen
Bijlage 12	Bijgewerkte lijst van de leden van de raad van bestuur, van het directiecomité, van de gespecialiseerde comités van de raad van bestuur (auditcomité, risicocomité en remuneratiecomité) en de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties	moet worden bijgewerkt bij iedere wijziging van de lijst

De bijlagen 1 tot en met 8 hierboven moeten elk jaar volledig worden herzien, en de bijlagen 9 tot en met 12 moeten worden bijgewerkt indien er zich wijzigingen voordoen. De bijlagen 1 tot en met 8 moeten de eerste keer samen met de nieuwe versie van het governancememorandum worden bezorgd, namelijk in **mei 2017**. Daarna moeten de nieuwe bijlagen 1 tot en met 8 ook gelijktijdig met de jaarlijkse bijwerking van het governancememorandum worden bezorgd.

Aan elk van deze bijlagen dient een specifieke regel in het eCorporate-platform te worden gewijid.

²¹ Activiteitenverslagen van de onafhankelijke controlefuncties, gevoelige gegevens inzake beloning of financiële transacties met de leiders, enz.

15.3.2. Gegevens de niet in de bijlagen van het governancememorandum moeten worden opgenomen maar op eerste verzoek ter beschikking van de Bank moeten worden gesteld

Teneinde het governancememorandum niet overmatig lang te maken, moeten de volgende documenten met betrekking tot het governancestelsel niet bij het governancememorandum worden gevoegd, maar moeten deze wel aan de Bank kunnen worden bezorgd op eerste verzoek van haar diensten.

Beleidslijnen die op eerste verzoek ter beschikking van de Bank moeten worden gesteld	Wettelijke basis voor de uitwerking van de beleidslijn
Beleidslijnen inzake risicobeheer	
Beleid inzake risicobereidheid	Art. 259 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Risicobeheerbeleid	Art. 259 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake het beheer van het verzekeringstechnisch risico en het reserveringsrisico	Art. 260 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake het beheer van activa en passiva (<i>asset-liability management</i> of ALM);	Art. 260 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake het beheer van het beleggingsrisico	Art. 260 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake het beheer van het liquiditeitsrisico	Art. 260 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake het beheer van het concentratierisico	Art. 260 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake het beheer van het operationele risico	Art. 260 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Herverzekeringsbeleid	Art. 260 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake hypothecair krediet (in voorkomend geval)	Art. 261 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake de waardering van activa en passiva	Art. 267, lid 2 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
ORSA / FLAOR-beleid	Art. 91, § 2 van de Solvabiliteit II-wet
Overige beleidslijnen inzake governance	
Beloningsbeleid	Art. 42, § 1, 6° van de Solvabiliteit II-wet en art. 275 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
<i>Fit & proper</i> -beleid	Art. 273 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Interne regels inzake externe functies	Art. 83, § 3 van de Solvabiliteit II-wet
Integriteitsbeleid	Art. 42, § 1, 5° van de Solvabiliteit II-wet
Beleid inzake klokkenluiders/ <i>whistleblowing</i>	Art. 42, § 1, 8° van de Solvabiliteit II-wet
Uitbestedingsbeleid	Art. 274 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Continuïteitsbeleid.	Art. 258, lid 3 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Beleid inzake het beheer van belangenconflicten	Art. 258, lid 8 van Gedelegeerde Verordening 2015/35
Charters van de onafhankelijke controlefuncties	
Risicobeheercharter	Art. 54, § 1, tweede lid van de Solvabiliteit II-wet
Charter van de actuariële functie	Art. 54, § 1, tweede lid van de Solvabiliteit II-wet
Interneauditcharter	Art. 54, § 1, tweede lid van de Solvabiliteit II-wet
Compliancecharter	Art. 54, § 1, tweede lid van de Solvabiliteit II-wet

Er wordt bovendien opgemerkt dat de volgende governance-rapporteringen uit eCorporate worden verwijderd:

- Verslaggeving van de effectieve leiding over de interne controle
- Verslaggeving van de interne audit aan de raad van bestuur

- Rapportering over "activiteiten in het buitenland"
- Aandeelhoudersstructuur
- Verandering in het aandeelhouderschap
- Rapporteringen over de "jaarlijkse aangifte van de kapitaalpositie"

15.4. GROEPSMEMORANDUM

De entiteit die verantwoordelijk is voor een aan het toezicht van de Bank onderworpen Belgische verzekeringsgroep moet ook een "groepsmemorandum" opstellen. Krachtens de artikelen 359 en 372 van Gedelegeerde Verordening 2015/35 moet het memorandum van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep dezelfde gegevens bevatten als die welke vereist zijn voor de individuele memoranda van de verzekeringsondernemingen (met inachtneming van het evenredigheidsbeginsel²²) alsook een aantal specifieke gegevens over de groep (zie deel II van **Bijlage 2**). De in punt 15.3.1. hierboven vermelde bijlagen moeten ook bij het groepsmemorandum worden gevoegd.

In de praktijk wordt de onderneming die verantwoordelijk is voor de groep, net als voor de individuele governancememoranda, gevraagd toe te zien op een goede samenhang met het SFCR voor de groep en het RSR voor de groep (toepassing *mutatis mutandis* van de in punt 15.1.2. hierboven vermelde regels).

Overeenkomstig artikel 42, § 3, tweede lid van de Solvabiliteit II-wet mogen bovendien verschillende governancememoranda van dochterondernemingen met het statuut van verzekeringsonderneming in het groepsmemorandum worden opgenomen. In dat geval moet bijzondere aandacht worden besteed aan de samenhang tussen dit groepsmemorandum met (i) het SFCR voor de groep, (ii) de individuele SFCR's (die in voorkomend geval krachtens de Gedelegeerde Verordening in één SFCR mogen worden verzameld), (iii) het RSR voor de groep en (iv) de individuele RSR's.

15.5. GOEDKEURING, UITGIFTE EN HERZIENING VAN HET GOVERNANCEMEMORANDUM

15.5.1. Goedkeuring van het governancememorandum

De raad van bestuur van de verzekeringsonderneming keurt op voorstel van het directiecomité het governancememorandum goed. Indien dit in een groepsmemorandum is geïntegreerd, moet de raad van bestuur van elk van de onder het toezicht van de Bank staande ondernemingen waarop het memorandum van toepassing is, het memorandum goedkeuren.

15.5.2. Uitgifte van de eerste nieuwe versie van het governancememorandum en indiening van de jaarlijkse bijwerking

De eerste nieuwe versies van het individuele governancememorandum en van het groepsmemorandum moeten in **mei 2017** worden ingediend (voor 2016), samen met het verslag over de solvabiliteit en de financiële positie (SFCR), het periodiek toezichtsrapport (RSR) en het verslag van het directiecomité over de doeltreffendheid van het governancestelsel. Vervolgens moet de jaarlijkse bijwerking van het governancememorandum samen met het SFCR en, in voorkomend geval, het RSR worden ingediend.

Het governancememorandum moet via het eCorporate-platform aan de Bank worden bezorgd.

15.5.3. Herziening van het governancememorandum

In overeenstemming met de praktijk die reeds onder Solvabiliteit I bestond, moet het governancememorandum telkens worden aangepast als er zich belangrijke wijzigingen voordoen die het governancestelsel van de verzekeringsondernemingen beïnvloeden, en dient het minstens eenmaal per jaar opnieuw te worden bekrachtigd door de raad van bestuur, in samenspraak met het directiecomité.

²² Als de entiteit die aan het hoofd van de groep staat, geen operationele activiteiten uitoefent, moeten de gegevens in het governancememorandum minder uitgewerkt zijn dan wanneer ze wel operationele activiteiten zou uitoefenen.

De jaarlijkse bijwerking van de in de hoofdtekst van het memorandum opgenomen gegevens en van de bijlagen 9 tot en met 12 gebeurt via "Review" / "Track Changes", zodat de Bank gemakkelijk kan zien welke wijzigingen van het ene jaar op het andere worden aangebracht. De bijlagen 1 tot en met 8 worden dan weer elk jaar volledig herzien.

Voor de samenhang tussen (i) de occasionele herziening van het memorandum die moet worden uitgevoerd als er zich materiële wijzigingen voordoen die het governancestelsel beïnvloeden en (ii) de occasionele herziening van het RSR als er een belangrijke verandering plaatsvindt in het governancestelsel (artikel 312, lid 3 van Gedelegeerde Verordening 2015/35) verwacht de Bank dat de ondernemingen bij een materiële wijziging van hun governancestelsel een bijgewerkt governance memorandum indienen en dat de bijwerking van het deel 'governancestelsel' van het RSR verwijst naar het governance memorandum (er wordt dus niet gevraagd een bijgewerkte afdeling 'governance' van het RSR in te dienen, aangezien deze wordt vervangen door het bijgewerkte governance memorandum).

Bijlage 1 – Aanbevolen schema voor de verslaggeving van het directiecomité over de beoordeling van de doeltreffendheid van het governancestelsel

I. Schema voor de verzekeringsondernemingen

NB: Dit schema bevat de minimumlijst van de domeinen waarvan de doelmatigheid / doeltreffendheid moet worden beoordeeld en die moeten worden opgenomen in de verslaggeving van de directiecomités van de verzekeringsondernemingen over de doeltreffendheid van het governancestelsel.

1. Beleidsstructuur, beloning en aandeelhouderschap

1.1. Beleidsstructuur

- a) Raad van bestuur (samenstelling, taken, werking)
- b) Directiecomité (samenstelling, taken, werking)
- c) Gespecialiseerde comités van de raad van bestuur (samenstelling, taken, werking)

1.2. Beloning

- a) Beleid
- b) Implementatieproces

1.3. Aandeelhouderschap

- a) Proces voor de monitoring van de wijzigingen in de aandeelhoudersstructuur

2. Fit & Proper, externe functies en transacties met de leiders

2.1. Fit & proper

- a) Beleid
- b) Implementatieproces

2.2. Externe functies en onverenigbaarheden

- a) Interne regels
- b) Implementatieproces

2.3. Leningen, kredieten of borgstellingen en verzekeringsovereenkomsten voor leiders

- a) Proces voor de monitoring van de transacties met de leiders

3. Risicobeheersysteem, ORSA-proces en risicobeheerfunctie

3.1. Risicobeheersysteem

- a) Kader voor risicobereidheid en tolerantielimieten
- b) Algemeen risicobeheerbeleid
- c) Specifieke beleidslijnen per risico
- d) Systeem voor de onderkenning en meting van de risico's
- e) Risicorapporteringssysteem
- f) Implementatieproces

3.2. ORSA-proces

- a) ORSA-beleid
- b) Implementatieproces

3.3. Risicobeheerfunctie

3.4. Noodplannen

4. Organisatiestructuur, internecontrolesysteem, compliancefunctie, integriteit en IT-infrastructuur

4.1. Operationele structuur

- a) Administratieve organisatie
- b) Ondersteunende functies
- c) Proces voor de financiële en statistische rapportering (jaarrekeningen, periodieke prudentiële rapportering en statistieken)

4.2. Internecontrolesysteem

4.3. Financieel beheer

- a) Beleggingen / "Prudent person"-beginsel: beleid en implementatieproces
- b) Kapitaalbeheer: beleid en implementatieproces
- c) Waardering van andere activa en passiva dan technische voorzieningen: beleid en implementatieproces

4.4. Compliancefunctie

4.5. Integriteitsbeleid, whistleblowing en belangenconflicten

- a) Beleid
- b) Implementatieproces

4.6. IT-infrastructuur

- a) Continuïteitsbeleid en implementatieproces
- b) IT-veiligheid
- c) In voorkomend geval cloudcomputing

5. Interneauditfunctie

6. Actuariële functie

7. Uitbesteding

- a) Beleid
- b) Omkadering van het toezicht

8. Andere relevante governance domeinen

- a) De wisselwerking met de entiteit aan het hoofd van de groep (wanneer de onderneming deel uitmaakt van een groep die niet onder het toezicht van de Bank staat)
- b) Alle andere domeinen die relevant worden beschouwd om het governancestelsel te beoordelen

II. Schema voor de entiteit die verantwoordelijk is voor een groep naar Belgisch recht

Overeenkomstig de artikelen 392 tot 398, 443, 464 tot 470 van de Solvabiliteit II-wet beoordeelt het directiecomité van de entiteit die verantwoordelijk is voor een groep naar Belgisch recht de doeltreffendheid / geschiktheid van alle elementen in punt I hierboven en de specifieke domeinen voor de onderstaande groepsaspecten:

8.1. Internegovernancesysteem op groepsniveau

- a) Mechanismen voor interactie tussen de beleidsbepalende organen van de entiteit aan het hoofd van de groep en die van de dochterondernemingen
- b) Mechanismen voor interactie tussen de onafhankelijke controlefuncties van de entiteit aan het hoofd van de groep en die van de dochterondernemingen

8.2. Risicobeheersysteem op groepsniveau

8.3. Organisatorische aspecten met betrekking tot de groep:

- a) Organisatiestructuur van de groep
- b) Internecontrolesysteem van de groep
- c) Beleid en procedures van de groep:
  - a. Intragroeptransacties
  - b. Uitbesteding binnen de groep
  - c. Belangenconflicten binnen de groep
  - d. Beloning, enz.

Bijlage 2 - Schema van de nieuwe versie van het governancememorandum (Solvabiliteit II)

I. Informatie die elke verzekeringsonderneming in haar governancememorandum moet opnemen

NB: de onderstaande artikelverwijzingen zijn verwijzingen naar Gedelegeerde Verordening 2015/35

Hoofdstukken en subhoofdstukken van het governancememorandum	SFCR – "Governan- cesyste- em"	RSR - "Governan- cesyste- em"	Specifiek Belgisch kenmerk
1. Beleidsstructuur, beloning en aandeelhouderschap			
1.1. Vennootschapsorganen			
Beschrijving van de <u>taken</u> en verantwoordelijkheden van ten minste (i) de raad van bestuur (ii) het directiecomité (of de effectieve leiding); en (iii) in voorkomend geval: het auditcomité / risicocomité / remuneratiecomité	X Art. 294, lid 1, onder a)	X Art. 308, lid 1, onder a)	
Beschrijving van de <u>samenstelling</u> en de <u>werking</u> (frequentie van de vergaderingen, huishoudelijk reglement, interne regels inzake samenstelling, enz.) van ten minste (i) de raad van bestuur (ii) het directiecomité (of de effectieve leiding); en (iii) in voorkomend geval: het auditcomité / risicocomité / remuneratiecomité		X Art. 308, lid 1, onder a)	
1.2. Beloning			
Informatie over het <u>beloningsbeleid</u> en de <u>beloningspraktijken</u> die van toepassing zijn op de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité, op de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties, op de personeelsleden die als "risk takers" worden beschouwd en op de werknemers, waaronder: i) de beginselen van het beloningsbeleid, met een toelichting bij het relatieve gewicht van de vaste en variabele beloningscomponenten; ii) informatie over de individuele en collectieve prestatiecriteria op basis waarvan aandelenopties, aandelen of andere variabele beloningscomponenten worden toegekend; iii) een beschrijving van de voornaamste kenmerken van aanvullende pensioen- en vervroegde-uittredingsregelingen voor de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité (in voorkomend geval van de effectieve leiding) en voor de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties;	X Art. 294, lid 1, onder c)		
De <u>rechten op beloning</u> van de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, en van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties gedurende de rapporteringsperiode, een vergelijking met de informatie die over de vorige rapporteringsperiode is verstrekt en de redenen voor eventuele materiële veranderingen.		X Art. 308, lid 1,	X (cf. punt 8.1. van deze

=> Cijfergegevens moeten als BIJLAGE 8 van het governancememorandum worden ingediend, op basis van de in bijlage 3 van deze circulaire opgenomen template		onder c)	circulaire voor de onafhankelijke controlefuncties)
1.3. Aandeelhouderschap			
Toelichting bij de <u>aandeelhouders die een gekwalificeerde deelneming bezitten</u> in de onderneming en, in voorkomend geval, toelichting bij de <u>groepsstructuur</u>	X Art. 1)		
Informatie over tijdens de rapporteringsperiode <u>verrichte materiële transacties met aandeelhouders</u> en met personen die invloed van betekenis op de onderneming uitoefenen (met vermelding van eventuele kruiselingse participaties)	X Art. 294, lid 1, onder d)		
Informatie over de eventuele <u>charters van aandeelhouders</u> / vennoten betreffende de onderneming			X (cf. punt 12.3. van deze circulaire)
2. Deskundigheid en professionele betrouwbaarheid, externe functies en transacties met de leiders			
2.1. "Fit & proper"			
Beschrijving van de <u>"fit & proper"-vereisten</u> die door de onderneming worden toegepast op de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, en op de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties (samenvatting van het "fit & proper"-beleid)	X Art. 294, lid 2, onder a)	X Art. 308, lid 2, onder b)	
Beschrijving van de <u>procedure</u> waarmee de onderneming de deskundigheid en professionele betrouwbaarheid beoordeelt van de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, en van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties	X Art. 294, lid 2, onder b)	X Art. 308, lid 2, onder b)	
Gedetailleerde informatie over de door de onderneming <u>vastgestelde gedragslijnen en procedures</u> om te waarborgen dat deze personen permanent deskundig en betrouwbaar zijn (in geval van herbeoordeling van het F&P-karakter)		X Art. 308, lid 2, onder b)	

Lijst van de <u>verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties</u> => Moet als BIJLAGE 12 worden ingediend (algemene lijst van personen die aan een F&P-controle zijn onderworpen)		X Art. 308, lid 2, onder a)	
Beschrijving van de naast de "fit & proper" in acht genomen beginselen met betrekking tot de samenstelling en de werking van de beleidsbepalende organen, namelijk: <u>aantal bestuurders, duur en rotatie van de mandaten, leeftijdsgrens, geslacht, enz.</u>			X (cf. punt 1.2.1. c) van deze circulaire)
2.2. Externe functies en onverenigbaarheden			
Beschrijving van de beginselen die zijn opgenomen in de <u>interne regels van de onderneming betreffende externe functies en onverenigbaarheden</u>			X (cf. art. 83 van de Solvabiliteit II-wet)
2.3. Leningen, kredieten of borgstellingen en verzekeringsovereenkomsten voor leiders			
Informatie over tijdens de rapporteringsperiode verrichte <u>materiële transacties</u> met leden van de raad van bestuur of het directiecomité en, met name, de lijst van leningen/kredieten of borgstellingen van meer dan 100.000 euro die zijn toegekend aan de leden van de raad van bestuur en het directiecomité => Moet als BIJLAGE 10 worden ingediend	X Art. 294, lid 1, onder d)		X (cf. art. 93 van de Solvabiliteit II-wet)
3. Risicobeheersysteem, ORSA-proces en risicobeheerfunctie			
3.1. Risicobeheersysteem			
<u>Beschrijving van het risicobeheersysteem</u> van de onderneming, met inbegrip van de in dat kader toegepaste strategieën, processen en rapporteringsprocedures, alsook van de wijze waarop dit systeem erin slaagt de risico's op individueel of geaggregeerd niveau waaraan de onderneming blootstaat of blootgesteld zou kunnen worden, doeltreffend en voortdurend te onderkennen, te meten, te bewaken, te beheren en te rapporteren;	X Art. 294, lid 3, onder a)		
Beschrijving van de wijze waarop het risicobeheersysteem, met inbegrip van de risicobeheerfunctie, is <u>geïntegreerd in de organisatiestructuur</u> en het besluitvormingsproces van de onderneming	X Art. 294, lid 3, onder b)		
Informatie, voor elke risicocategorie, over de <u>doelstellingen, strategieën, processen en rapporteringsprocedures</u> van de onderneming inzake risicobeheer		X Art. 308, lid 3, onder a)	

Informatie over <u>significante risico's</u> waaraan de onderneming gedurende de looptijd van haar verzekeringsverplichtingen is blootgesteld en over de wijze waarop deze in haar algehele solvabiliteitsbehoeften in aanmerking zijn genomen;		X Art. 308, lid 3, onder b)	
Informatie over <u>alle materiële risico's</u> die de onderneming heeft onderkend en die niet volledig in de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste zijn meegenomen		X Art. 308, lid 3, onder c)	
Informatie over de wijze waarop de onderneming voldoet aan haar verplichting om al haar activa conform het " <u>prudent person</u> "-beginsel te beleggen		X Art. 308, lid 3, onder d)	
Informatie over de wijze waarop de onderneming verifieert of <u>kredietbeoordelingen</u> van externe kredietbeoordelingsinstellingen adequaat zijn, met inbegrip van de wijze waarop en de mate waarin kredietbeoordelingen van externe kredietbeoordelingsinstellingen worden gebruikt;		X Art. 308, lid 3, onder d)	
Resultaten van de beoordelingen inzake de <u>extrapolatie van de risicovrije rentetermijnstructuur</u> , de matchingopslag en de volatiliteitsaanpassing		X Art. 308, lid 3, onder f)	
3.2. Beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit			
Beschrijving van de door de onderneming <u>toegepaste procedure</u> om te voldoen aan haar verplichting om in het kader van haar risicobeheersysteem een beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit te verrichten, waarbij onder meer wordt aangegeven hoe de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit in de organisatiestructuur en het besluitvormingsproces van de onderneming is geïntegreerd;	X Art. 294, lid 4, onder a)	X Art. 308, lid 4, onder a)	
Verklaring waarin wordt aangegeven met welke <u>frequentie</u> de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit wordt onderzocht en goedgekeurd door de raad van bestuur en het directiecomité (in voorkomend geval de effectieve leiding) van de onderneming;	X Art. 294, lid 4, onder b)	X Art. 308, lid 4, onder a)	
<u>Verklaring</u> waarin wordt uiteengezet hoe de onderneming haar eigen solvabiliteitsbehoeften heeft bepaald, rekening houdend met haar risicoprofiel en met de onderlinge wisselwerking tussen haar activiteiten op het gebied van kapitaalbeheer en haar risicobeheersysteem.	X Art. 294, lid 4,	X Art. 308, lid 4,	

	onder c)	onder a)	
Gedetailleerde informatie over <u>de wijze waarop de beoordelingen van het eigen risico en de solvabiliteit intern zijn verricht, gedocumenteerd en geanalyseerd;</u>		X Art. 308, lid 4, onder a)	
Beschrijving van de wijze waarop de beoordelingen van het eigen risico en de solvabiliteit zijn <u>geïntegreerd in het beheerproces en in het besluitvormingsproces</u> van de onderneming.		X Art. 308, lid 4, onder b)	
3.3. Risicobeheerfunctie			
Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de risicobeheerfunctie	X Art. 294, lid 5, onder b)		
Informatie over het <u>statuut</u> van de risicobeheerfunctie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)
Beschrijving van het <u>risicobeheercharter</u> van de onderneming, van het proces voor het evalueren van dat charter, de evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode;		X Art. 308, lid 6, onder b)	
Informatie over de door de risicobeheerfunctie tijdens de rapporteringsperiode <u>verrichte activiteiten</u> => Moet als BIJLAGE 1 van het governancememorandum worden ingediend			X (art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)
3.4. Noodplannen			
Beschrijving van het <u>proces voor de opstelling</u> van de noodplannen (gevolgde methodologie)			X (cf. punt 11.2. van deze circulaire en EIOPA-richtsnoer 8)

4. Operationele structuur, internecontrolesysteem, compliancefunctie, integriteit en ICT-infrastructuur			
4.1. Organisatorische / operationele structuur			
Informatie over de <u>toewijzing van verantwoordelijkheden</u> en de functieverdeling		X Art. 308, lid 1, onder b)	
Informatie over de <u>organisatorische / operationele structuur van de onderneming</u> : organogram, rapporteringslijnen, korte toelichting bij de voornaamste "business units" en bij de ondersteunende functies			X (cf. art. 42 van de Solvabiliteit II-wet en punt 4 van deze circulaire)
Informatie over de <u>financiële en boekhoudkundige organisatie</u> : beleggingsbeheer, kapitaalbeheer, waardering van andere activa en passiva dan de technische voorzieningen		X Art. 308, lid 3, onder d) voor belegging en	X (cf. art. 42 van de Solvabiliteit II-wet en punt 6 van deze circulaire)
Informatie over <u>de financiële en de prudentiële rapportering</u>			X (cf. art. 42 van de Solvabiliteit II-wet en punt 4 van deze circulaire)
4.2. Internecontrolesysteem			
Beschrijving van het <u>internecontrolesysteem</u> van de onderneming (door de beleidsbepalende organen vastgelegde doelstellingen, regels inzake de rapportering van geïdentificeerde risico's, regels voor de monitoring van de procedures, opleidingen voor het personeel, documentatie en archivering, enz.)	X Art. 294, lid 5, onder a)		
Gedetailleerde informatie over de <u>sleutelprocedures</u> van het internecontrolesysteem		X	

		Art. 308, lid 5, onder a)	
In voorkomend geval (bij levensverzekeringsactiviteiten) informatie over de concrete uitvoering van de <u>witwasregels</u>			X (cf. witwaswet)
4.3. Compliancefunctie			
Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de compliancefunctie	X Art. 294, lid 5, onder b)		
Informatie over het <u>statuut</u> van de compliancefunctie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)
Informatie over het <u>compliancecharter</u> , het proces voor het evalueren van dat charter, de evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode.		X Art. 308, lid 5, onder c)	
Informatie over de door de compliancefunctie tijdens de rapporteringsperiode <u>verrichte activiteiten</u> : => Moet als BIJLAGE 5 van het governancememorandum worden ingediend		X Art. 308, lid 5, onder b)	
<u>Verslag van de witwasverantwoordelijke</u> over de levensverzekeringsactiviteiten => Moet als BIJLAGE 6 van het governancememorandum worden ingediend			X (cf. witwaswet)
Samenvatting van het <u>actieplan van de compliancefunctie</u> met betrekking tot monitoring voor het volgende jaar => Moet als BIJLAGE 7 van het governancememorandum worden ingediend			X (cf. art. 55 van de Solvabiliteit II-wet en compliancecirculaire)
4.4. Integriteitsbeleid, whistleblowing en belangenconflicten			
Beschrijving van de beginselen die zijn opgenomen in de beleidslijnen inzake integriteit, whistleblowing en belangenconflicten van			X

de onderneming			(cf. art. 42 van de Solvabiliteit II-wet en punt 9 van deze circulaire)
4.5. IT-infrastructuur en continuïteit			
Beschrijving van de in acht genomen beginselen inzake ICT-veiligheid, internetdiensten en, in voorkomend geval, cloudcomputing			X (cf. art. 42 van de Solvabiliteit II-wet en punt 10 van deze circulaire)
Beschrijving van de in het continuïteitsbeleid opgenomen beginselen			X (cf. art. 42 van de Solvabiliteit II-wet en punt 11.1 van deze circulaire)
5. Interneauditfunctie			
Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de interneauditfunctie (gehanteerd audituniversum, auditmethodologie, enz.)	X Art. 294, lid 6, onder a)		
Beschrijving van de wijze waarop de interneauditfunctie van de onderneming haar <u>onafhankelijkheid</u> en objectiviteit ten aanzien van de gecontroleerde werkzaamheden bewaart.	X Art. 294, lid 6, onder b)		
Informatie over het <u>statuut</u> van de interneauditfunctie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)

Beschrijving van het <u>risicobeheercharter</u> van de onderneming, van het proces voor het evalueren van dat charter, de evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode;		X Art. 308, lid 6, onder b)	
Beschrijving van de tijdens de rapporteringsperiode <u>uitgevoerde interne audits</u> , samen met een synthese van belangrijke vaststellingen en aanbevelingen die aan de raad van bestuur en aan het directiecomité (in voorkomend geval de effectieve leiding) van de onderneming zijn bezorgd, en alle maatregelen die naar aanleiding van deze vaststellingen en aanbevelingen zijn genomen; => Moet als BIJLAGE 3 van het governancememorandum worden ingediend		X Art. 308, lid 6, onder a)	
Beschrijving van het <u>auditplan</u> van de onderneming, met inbegrip van toekomstige interne audits en de redenen achter deze toekomstige interne audits; => Moet als BIJLAGE 4 van het governancememorandum worden ingediend		X Art. 308, lid 6, onder c)	
Wanneer de personen die de interneauditfunctie uitoefenen ook <u>andere sleutelfuncties</u> vervullen, een kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling van de naleving van de voorwaarden voor het uitblijven van belangenconflicten en de geschiktheidsvoorwaarden ten opzichte van het risicoprofiel van de onderneming		X Art. 308, lid 6, onder d)	
6. Actuariële functie			
Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de actuariële functie	X Art. 294, lid 7		
Informatie over het <u>statuut</u> van de actuariële functie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)
Beschrijving van het <u>risicobeheercharter</u> van de onderneming, van het proces voor het evalueren van dat charter, de evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode;		X Art. 308, lid 6, onder b)	
Beschrijving van de door deze functie <u>tijdens de rapporteringsperiode verrichte activiteiten</u> in elk van de domeinen waarvoor ze verantwoordelijk is.		X	

=> Moet als BIJLAGE 2 van het governancememorandum worden ingediend		Art. 308, lid 7	
7. Uitbesteding			
Beschrijving van de belangrijkste kenmerken van het <u>uitbestedingsbeleid</u> van de verzekeringsonderneming	X	Art. 294, lid 8	
<u>Identificatie, door de onderneming, van alle belangrijke of kritieke activiteiten, functies of operationele taken</u> en van het rechtsgebied waar de dienstverleners die deze functies of activiteiten verrichten, gevestigd zijn; => Moet als BIJLAGE 9 van het governancememorandum worden ingediend	X	Art. 294, lid 8	
Ingeval de onderneming kritieke of belangrijke operationele functies of activiteiten uitbesteedt, <u>de redenen achter de uitbesteding</u> en het <u>bewijs dat in een passend toezicht en passende waarborgen is voorzien</u> ;		X	Art. 308, lid 8, onder a)
<u>Informatie over de dienstverleners waaraan kritieke of belangrijke operationele functies of activiteiten</u> zijn uitbesteed, alsook over de <u>wijze waarop de onderneming ervoor zorgt dat de dienstverleners</u> voldoen aan de vereisten van artikel 274, lid 3, onder a) van Gedelegeerde Verordening 2015/35 (prestatie-indicatoren, identificatie van tussenpersonen, enz.) => Moet in BIJLAGE 9 van het governancememorandum worden opgenomen		X	Art. 308, lid 8, onder b)
Lijst van de personen die bij de dienstverleners verantwoordelijk zijn voor de uitbestede sleutelfuncties. => Moet in BIJLAGE 9 van het governancememorandum worden opgenomen		X	Art. 308, lid 8, onder c)
8. Overige informatie			
Een bijgewerkte versie van de statuten moet als BIJLAGE 11 worden ingediend.			X (cf. art. 317 van de Solvabiliteit II-wet)
Alle overige governance-informatie die relevant is om het passende karakter te beoordelen van het door de verzekeringsonderneming opgezette governancesysteem			

II. Informatie die de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep in het groepsmemorandum moet opnemen

NB: het memorandum dat moet worden opgesteld door de entiteit die verantwoordelijk is voor een Belgische verzekeringsgroep, moet dezelfde informatie bevatten als de governancememoranda van de individuele verzekeringsondernemingen (voor zover dit relevant is) plus enkele aanvullende gegevens over de groep. Deze laatste worden hieronder **vetgedrukt** weergegeven.

	SFCR – Deel Governance	RSR - Deel Governance	Specifiek Belgisch kenmerk
1. Beleidsstructuur en aandeelhouderschap van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep			
1.1. Vennootschapsorganen			
Beschrijving van de <u>taken</u> en verantwoordelijkheden van ten minste (i) de raad van bestuur (ii) het directiecomité (of de effectieve leiding); en (iii) in voorkomend geval: het auditcomité / risicocomité / remuneratiecomité	X Art. 294, lid 1, onder a)	X Art. 308, lid 1, onder a)	
Beschrijving van de <u>samenstelling</u> en de <u>werking</u> (frequentie van de vergaderingen, huishoudelijk reglement, interne regels inzake samenstelling, enz.) van ten minste (i) de raad van bestuur (ii) het directiecomité (of de effectieve leiding); en (iii) in voorkomend geval: het auditcomité / risicocomité / remuneratiecomité		X Art. 308, lid 1, onder a)	
Beschrijving van de <u>mechanismen</u> waarmee de <u>interne governance van de groep</u> (wisselwerking tussen de beleidsbepalende organen van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep en die van de dochterondernemingen) kan worden gewaarborgd en, met name, beschrijving van de organisatie van het <u>toezicht op de dochterondernemingen</u> door de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep	X Art. 359, onder b), i), en punt 13 van deze circulaire		
1.2. Beloning			
Informatie over het <u>beloningsbeleid</u> en de <u>beloningspraktijken</u> die van toepassing zijn op de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité, op de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties, op de personeelsleden die als "risk takers" worden beschouwd en op de werknemers, waaronder: i) de beginselen van het beloningsbeleid, met een toelichting bij het relatieve gewicht van de vaste en variabele beloningscomponenten; ii) informatie over de individuele en collectieve	X Art. 294, lid 1,		

prestatiecriteria op basis waarvan aandelenopties, aandelen of variabele beloningscomponenten worden toegekend; iii) een beschrijving van de voornaamste kenmerken van aanvullende pensioen- en vervroegde-uitredingsregelingen voor de leden van de raad van bestuur en van het directiecomité (in voorkomend geval van de effectieve leiding), voor de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties en voor de personeelsleden die als "risk takers" worden beschouwd en iv) informatie over de algemene coherentie van de beloningsbeleidslijnen van de groep.	onder c)		
De <u>rechten op beloning</u> van de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, en van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties gedurende de rapporteringsperiode, een vergelijking met de informatie die over de vorige rapporteringsperiode is verstrekt en de redenen voor eventuele materiële veranderingen. => Cijfergegevens moeten als BIJLAGE 8 worden ingediend, op basis van de in bijlage 3 van deze circulaire opgenomen template		X Art. 308, lid 1, onder c)	X (cf. analogie met punt 8 van deze circulaire voor de onafhankelijke controlefuncties)
1.3. Aandeelhouderschap			
Toelichting bij de <u>aandeelhouders die een gekwalificeerde deelneming bezitten</u> in de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep	X Art. 293, 1.		
Informatie over tijdens de rapporteringsperiode <u>verrichte materiële transacties met aandeelhouders</u> en met personen die invloed van betekenis uitoefenen op de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep (met vermelding van eventuele kruiselingse participaties)	X Art. 294, lid 1, onder d)		
2. Deskundigheid en professionele betrouwbaarheid van de leiders van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep			
2.1. "Fit & proper"			
Beschrijving van de <u>"fit & proper"-vereisten</u> die door de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep worden toegepast op de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, en op de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties (samenvatting van het "fit & proper"-beleid)	X Art. 294, lid 2, onder a)	X Art. 308, lid 2, onder b)	
Beschrijving van het <u>proces</u> waarmee de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep de deskundigheid en professionele betrouwbaarheid beoordeelt van de leden van de raad van bestuur en het directiecomité, en van de verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties	X Art. 294, lid 2, onder b)	X Art. 308, lid 2, onder b)	
Gedetailleerde informatie over de door de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep vastgestelde <u>gedragslijnen en procedures</u> om te waarborgen dat deze personen permanent deskundig en betrouwbaar zijn (in geval van de herbeoordeling van het F&P-		X Art. 308,	

karakter)		lid 2, onder b)	
Lijst van de <u>verantwoordelijken voor de onafhankelijke controlefuncties</u> => Moet als BIJLAGE 12 worden ingediend (algemene lijst van personen die aan een F&P-controle zijn onderworpen)		X Art. 308, lid 2, onder a)	
2.2. Externe functies en onverenigbaarheden			
Beschrijving van de beginselen die zijn opgenomen in de <u>interne regels van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep betreffende externe functies en onverenigbaarheden</u>			X (cf. groepsbepaling juncto art. 83 van de Solvabiliteit II-wet)
2.3. Leningen, kredieten of borgstellingen en verzekeringsovereenkomsten voor leiders			
Informatie over tijdens de rapporteringsperiode verrichte <u>materiële transacties</u> met leden van de raad van bestuur of het directiecomité en de lijst van leningen/kredieten of borgstellingen en verzekeringsovereenkomsten van meer dan 100.000 euro die zijn toegekend aan de leden van de raad van bestuur en het directiecomité => Moet als BIJLAGE 10 worden ingediend	X Art. 294, lid 1, onder d)		X (cf. groepsbepaling juncto art. 93 van de Solvabiliteit II-wet)
3. Risicobeheersysteem, ORSA-proces en risicobeheerfunctie			
3.1. Risicobeheersysteem			
<u>Beschrijving van het risicobeheersysteem</u> van de onderneming, met inbegrip van de in dat kader toegepaste strategieën, processen en rapporteringsprocedures, alsook van de wijze waarop dit systeem erin slaagt de risico's op individueel of geaggregeerd niveau waaraan de onderneming blootstaat of blootgesteld zou kunnen worden, doeltreffend en voortdurend te onderkennen, te meten, te bewaken, te beheren en te rapporteren;	X Art. 294, lid 3, onder a)		
Beschrijving van de wijze waarop het risicobeheersysteem, met inbegrip van de risicobeheerfunctie, is <u>geïntegreerd in de organisatiestructuur</u> en het besluitvormingsproces van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep.	X Art. 294, lid 3, onder b)		

Beschrijving van de wijze waarop het <u>risicobeheersysteem</u> en de rapporteringsprocedures <u>consequent toegepast</u> worden in alle ondernemingen die onder de reikwijdte van het groepstoezicht vallen	X Art. 359, onder b), en punt 13 van deze circulaire		
Informatie, voor elke risicocategorie, over de <u>doelstellingen, strategieën, processen en rapporteringsprocedures</u> inzake risicobeheer van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep.		X Art. 308, lid 3, onder a)	
Informatie over <u>significante risico's</u> waaraan de onderneming gedurende de looptijd van haar verzekeringsverplichtingen is blootgesteld en over de wijze waarop deze in haar algehele solvabiliteitsbehoeften in aanmerking zijn genomen;		X Art. 308, lid 3, onder b)	
Informatie over <u>alle materiële risico's</u> die de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep heeft onderkend en die niet volledig in de berekening van het solvabiliteitskapitaalvereiste zijn meegenomen;		X Art. 308, lid 3, onder c)	
Informatie over de wijze waarop de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep voldoet aan haar verplichting om al haar activa conform het <u>"prudent person"-beginsel</u> te beleggen;		X Art. 308, lid 3, onder d)	
Informatie over de wijze waarop de onderneming verifieert of <u>kredietbeoordelingen</u> van externe kredietbeoordelingsinstellingen adequaat zijn, met inbegrip van de wijze waarop en de mate waarin kredietbeoordelingen van externe kredietbeoordelingsinstellingen worden gebruikt;		X Art. 308, lid 3, onder d)	
Resultaten van de beoordelingen inzake de <u>extrapolatie van de risicovrije rentetermijnstructuur</u> , de matchingopslag en de volatiliteitsaanpassing		X Art. 308, lid 3, onder f)	
In voorkomend geval, informatie over de dochterondernemingen die zijn opgenomen in <u>de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit van de groep</u>;		X Art. 372,	

		lid 2 b)	
Kwalitatieve en kwantitatieve informatie over <u>materiële specifieke risico's op groepsniveau</u>		X Art. 372, lid 2 b)	
3.2. Beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit			
Beschrijving van de door de onderneming <u>toegepaste procedure</u> om te voldoen aan haar verplichting om in het kader van haar risicobeheersysteem een beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit te verrichten, waarbij onder meer wordt aangegeven hoe de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit in de organisatiestructuur en het besluitvormingsproces van de onderneming is geïntegreerd;	X Art. 294, lid 4, onder a)	X Art. 308, lid 4, onder a)	
Verklaring waarin wordt aangegeven met welke <u>frequentie</u> de beoordeling van het eigen risico en de solvabiliteit wordt onderzocht en goedgekeurd door de raad van bestuur en het directiecomité (in voorkomend geval de effectieve leiding) van de onderneming;	X Art. 294, lid 4, onder b)	X Art. 308, lid 4, onder a)	
<u>Verklaring</u> waarin wordt uiteengezet hoe de onderneming haar eigen solvabiliteitsbehoeften heeft bepaald, rekening houdend met haar risicoprofiel en met de onderlinge wisselwerking tussen haar activiteiten op het gebied van kapitaalbeheer en haar risicobeheersysteem.	X Art. 294, lid 4, onder c)	X Art. 308, lid 4, onder a)	
In voorkomend geval, een verklaring dat de deelnemende verzekeringsonderneming, de verzekeringsholding of de gemengde financiële holding gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om alle <u>beoordelingen van het eigen risico en de solvabiliteit van de groep samen te brengen in één document</u>;	X Art. 359, onder b), en punt 13 van deze circulaire		
Gedetailleerde informatie over <u>de wijze waarop de beoordelingen van het eigen risico en de solvabiliteit intern zijn verricht, gedocumenteerd en geanalyseerd</u> ;		X Art. 308, lid 4, onder a)	
Beschrijving van de wijze waarop de beoordelingen van het eigen risico en de solvabiliteit zijn <u>geïntegreerd in het beheerproces en in het besluitvormingsproces</u> van de onderneming.		X Art. 308, lid 4, onder b)	
3.3. Risicobeheerfunctie			

Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de risicobeheerfunctie	X Art. 294, lid 5, onder b)		
Informatie over het <u>statuut</u> van de risicobeheerfunctie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. groepsbepalin g juncto art. 54 van de Solvabiliteit II- wet)
Beschrijving van het <u>risicobeheercharter</u> , van het proces voor het evalueren van dat charter, de evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode		X Art. 308, lid 6, onder b)	
Informatie over de door de risicobeheerfunctie tijdens de rapporteringsperiode <u>verrichte activiteiten</u> => Moet als BIJLAGE 1 van het governancememorandum worden ingediend			X (cf. groepsbepalin g juncto art. 54 van de Solvabiliteit II- wet)
Toelichting bij de mechanismen voor coördinatie tussen de risicobeheerfunctie van de groep en die van de verzekeringsdochterondernemingen			X (cf. punt 15 van deze circulaire)
3.4. Noodplannen			
Beschrijving van het <u>proces voor de opstelling</u> van de noodplannen (gevolgde methodologie)			X (cf. punt 11.2. van deze circulaire en EIOPA- richtsnoer 8)

4. Operationele structuur, internecontrolesysteem, compliancefunctie, integriteit en ICT-infrastructuur			
4.1. Organisatorische / operationele structuur			
Informatie over de <u>toewijzing van verantwoordelijkheden</u> en de functieverdeling		X Art. 308, lid 1, onder b)	
Informatie over de <u>organisatorische / operationele structuur van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep</u> : organogram, rapporteringslijnen, korte toelichting bij de voornaamste "business units" en bij de ondersteunende functies			X (cf. groepsbepaling juncto art. 42 van de Solvabiliteit II-wet)
Informatie over de <u>financiële en boekhoudkundige organisatie</u> : beleggingsbeheer, kapitaalbeheer, waardering van andere activa en passiva dan de technische voorzieningen		X Art. 308, lid 3, onder d) voor belegging en	X (cf. groepsbepaling juncto art. 42 van de Solvabiliteit II-wet)
Informatie over <u>de financiële en de prudentiële rapportering van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep</u>			X (cf. groepsbepaling juncto art. 42 van de Solvabiliteit II-wet)
<u>Concrete taakverdeling</u> tussen de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep en de dochterondernemingen, met onder meer de afbakening van de eigen bevoegdheden van de dochterondernemingen			X (cf. groepsbepaling juncto art. 42 van de Solvabiliteit)

			II-wet en punt 13 van deze circulaire)
4.2. Internecontrolesysteem			
Beschrijving van het <u>internecontrolesysteem</u> van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep (door de beleidsbepalende organen vastgelegde doelstellingen, regels inzake de rapportering van geïdentificeerde risico's, regels voor de monitoring van de procedures, opleidingen voor het personeel, documentatie en archivering, enz.)	X Art. 294, lid 5, onder a)		
Beschrijving van de wijze waarop het <u>risicobeheersysteem</u> en de rapporteringsprocedures <u>consequent toegepast</u> worden in alle ondernemingen die onder de reikwijdte van het groepstoezicht vallen	X Art. 359, onder b)		
Gedetailleerde informatie over de <u>sleutelprocedures</u> van het internecontrolesysteem van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep		X Art. 308, lid 5, onder a)	
Beschrijving van de wijze waarop het <u>internecontrolemechanisme van de groep</u> voldoet aan de in artikel 394, tweede lid van de Solvabiliteit II-wet vastgelegde vereisten		X Art. 372, lid 2 b)	
In voorkomend geval (bij levensverzekeringsactiviteiten) informatie over de concrete uitvoering van de <u>witwasregels</u>			X (cf. witwaswet)
4.3. Compliancefunctie			
Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de compliancefunctie	X Art. 294, lid 5, onder b)		
Informatie over het <u>statuut</u> van de compliancefunctie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. groepsbepaling juncto art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)

Toelichting bij de mechanismen voor coördinatie tussen de risicobeheerfunctie van de groep en die van de verzekeringsdochterondernemingen			X (cf. punt 15 van deze circulaire)
Informatie over het <u>compliancecharter</u> , het proces voor het evalueren van dat charter, de evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode.		X Art. 308, lid 5, onder c)	
Informatie over de door de compliancefunctie tijdens de rapporteringsperiode <u>verrichte activiteiten</u> : => Moet als BIJLAGE 5 van het governancememorandum worden ingediend		X Art. 308, lid 5, onder b)	
<u>Verslag van de witwasverantwoordelijke</u> over de levensverzekeringsactiviteiten => Moet als BIJLAGE 6 van het governancememorandum worden ingediend			X (cf. witwaswet)
Samenvatting van het <u>actieplan van de compliancefunctie</u> met betrekking tot monitoring voor het volgende jaar => Moet als BIJLAGE 7 van het governancememorandum worden ingediend			X (cf. groepsbepaling juncto art. 55 van de Solvabiliteit II-wet)
4.4. Integriteitsbeleid, whistleblowing en belangenconflicten			
Beschrijving van de beginselen die zijn opgenomen in de beleidslijnen inzake integriteit, whistleblowing en belangenconflicten van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep			X (cf. groepsbepaling juncto art. 42 van de Solvabiliteit II-wet)
4.5. IT-infrastructuur en continuïteit			
Beschrijving van de in acht genomen beginselen inzake ICT-veiligheid, internetdiensten en, in voorkomend geval, cloudcomputing			X (cf.

			groepsbepaling juncto art. 42 van de Solvabiliteit II-wet)
Beschrijving van de in het continuïteitsbeleid opgenomen beginselen			X (cf. groepsbepaling juncto art. 42 van de Solvabiliteit II-wet)
5. Interneauditfunctie			
Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de interneauditfunctie (gehanteerd audituniversum, auditmethodologie, enz.)	X Art. 294, lid 6, onder a)		
Beschrijving van de wijze waarop de interneauditfunctie van de onderneming haar <u>onafhankelijkheid</u> en objectiviteit ten aanzien van de gecontroleerde werkzaamheden bewaart.	X Art. 294, lid 6, onder b)		
Informatie over het <u>statuut</u> van de interneauditfunctie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. groepsbepaling juncto art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)
Toelichting bij de mechanismen voor coördinatie tussen de risicobeheerfunctie van de groep en die van de verzekeringsdochterondernemingen			X (cf. punt 15 van deze circulaire)
Beschrijving van het <u>risicobeheercharter</u> van de onderneming, van het proces voor het evalueren van dat charter, de		X	

evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode;		Art. 308, lid 6, onder b)	
Beschrijving van de tijdens de rapporteringsperiode <u>uitgevoerde interne audits</u> , samen met een synthese van belangrijke vaststellingen en aanbevelingen die aan de raad van bestuur en aan het directiecomité (in voorkomend geval de effectieve leiding) van de onderneming zijn bezorgd, en alle maatregelen die naar aanleiding van deze vaststellingen en aanbevelingen zijn genomen; => Moet als BIJLAGE 3 van het governancememorandum worden ingediend		X Art. 308, lid 6, onder a)	
Beschrijving van het <u>auditplan</u> van de onderneming, met inbegrip van toekomstige interne audits en de redenen achter deze toekomstige interne audits; => Moet als BIJLAGE 4 van het governancememorandum worden ingediend		X Art. 308, lid 6, onder c)	
Wanneer de personen die de interneauditfunctie uitoefenen ook <u>andere sleutelfuncties</u> vervullen, een kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling van de naleving van de voorwaarden voor het uitblijven van belangenconflicten en de geschiktheidsvoorwaarden ten opzichte van het risicoprofiel van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep		X Art. 308, lid 6, onder d)	
6. Actuariële functie			
Beschrijving van de <u>taken</u> en de wijze van <u>tenuitvoerlegging</u> van de actuariële functie	X Art. 294, lid 7		
Informatie over het <u>statuut</u> van de actuariële functie (plaats in het organogram, onafhankelijkheid, rapportering aan de beleidsbepalende organen, charter, enz.) en haar <u>organisatie</u> (personele middelen, leiding van de functie, methodologie, wisselwerking met de andere controlefuncties, enz.)			X (cf. groepsbepaling juncto art. 54 van de Solvabiliteit II-wet)
Beschrijving van het <u>risicobeheercharter</u> van de onderneming, van het proces voor het evalueren van dat charter, de evaluatiefrequentie en eventuele significante wijzigingen in dat charter tijdens de rapporteringsperiode;		X Art. 308, lid 6,	

		onder b)	
Toelichting bij de mechanismen voor coördinatie tussen de risicobeheerfunctie van de groep en die van de verzekeringsdochterondernemingen			X (cf. punt 15 van deze circulaire)
Beschrijving van de door deze functie <u>tijdens de rapporteringsperiode verrichte activiteiten</u> in elk van de domeinen waarvoor ze verantwoordelijk is. => Moet als BIJLAGE 2 van het governancememorandum worden ingediend		X Art. 308, lid 7	
7. Uitbesteding			
Beschrijving van de belangrijkste kenmerken van het <u>uitbestedingsbeleid</u> van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep	X Art. 294, lid 8		
<u>Identificatie, door de onderneming, van alle belangrijke of kritieke activiteiten, functies of operationele taken</u> en van het rechtsgebied waar de dienstverleners die deze functies of activiteiten verrichten, gevestigd zijn; => Moet als BIJLAGE 9 van het governancememorandum worden ingediend	X Art. 294, lid 8		
Informatie over eventuele <u>materiële uitbestedingsovereenkomsten</u> binnen de groep en mechanismen voor de monitoring van uitbestedingen binnen de groep	X Art. 359, onder b)		
Ingeval de onderneming kritieke of belangrijke operationele functies of activiteiten uitbesteedt, <u>de redenen achter de uitbesteding</u> en het <u>bewijs dat in een passend toezicht en passende waarborgen is voorzien</u> ;		X Art. 308, lid 8, onder a)	
Informatie over de dienstverleners waaraan kritieke of belangrijke operationele functies of activiteiten zijn uitbesteed, alsook over de <u>wijze waarop de onderneming ervoor zorgt dat de dienstverleners voldoen aan de vereisten van artikel 274, lid 3, onder a) van Gedelegeerde Verordening 2015/35 (prestatie-indicatoren, identificatie van tussenpersonen, enz.)</u> => Moet in BIJLAGE 9 van het governancememorandum worden opgenomen		X Art. 308, lid 8, onder b)	
Lijst van de personen die bij de dienstverleners verantwoordelijk zijn voor de uitbesteede sleutelfuncties.		X Art. 308,	

=> Moet in BIJLAGE 9 van het governancememorandum worden opgenomen		lid 8, onder c)	
8. Overige informatie			
Een bijgewerkte versie van de statuten moet als BIJLAGE 11 worden ingediend.			X
Alle overige governance-informatie die relevant is voor de beoordeling van het passende karakter van het governancesysteem dat is opgezet op het niveau van de entiteit die verantwoordelijk is voor de groep, en op groepsniveau			

Bijlage 3 – Template voor de rapportering van cijfergegevens inzake beloning

Annexe - Remuneration des membres du Conseil d'Administration et du Comité de Direction - Année **XXX**

	Member of the Board of Directors or Executive Committee - Function	Fixed annual remuneration *	Variable annual remuneration (cash)**	Variable annual remuneration (options/shares) ***	Total annual remuneration ****	Details of deferred variable remuneration	
						Deferred variable remuneration in % of variable remuneration (cash)	Deferred variable remuneration in % of variable remuneration (options/shares)
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							
26							
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							

* = All payments (gross annual salaries) without consideration of any performance criteria

** = All additional cash payments (gross amounts) depending on performance or, in certain cases, other contractual criteria

*** = number of stock options or shares

**** = sum of fixed remuneration and variable remuneration (cash)